

eternā hereditas iudeorū tanquā carnaliū fuit
terra pmissionis: hereditas gentiū tanquā pfe-
ctorum est patria celestia (opera manū eius)
sunt veritas et iudiciū. Ita enī que annunciauit
etiā opando impleuit qz cepit faceret docere et
sic opatus est veritatē deinde opatus est iudi-
cium qz iudicatur est viuos et mortuos et red-
diturus vnicuiqz put gessit: fac et tu veritatē si
vis cauere iudiciū. **Q**uā dimiseris et dei vo-
luntatē feceris opa manū tuarū veritas sunt.
Voluntas enī dei veritas est sed et iudiciū de-
bes facere. i. malū a bono discernere ut bona si-
ne maloz admixtione fiant debes etiā teipm re-
prehendere pctā tua accusare iudicare damna-
re ut nō iudicaris.

Fidelia omnia mandata eius confirma-
ta in seculum seculi: facta in veritate et
equitate.

Fidelia etiā sūt (oia mādata ei). i. illis q im-
plent et nō diffidunt de pmissis. Non enim fal-
lit sed reddit qd pmissit. Non tū sperandū et ex-
pectandū est ut hic habeat sed cōfirmata sunt
in seculū seculi. i. in eternū: hic precipiunt ibi
cōfirmant. **H**ic labor opibz ibi merces retribu-
tionis (facta in veritate et equitate). i. mandant
et pmittūt qd verū est et equū ut hic laborez qd
mandat ibi requiescat qd pmittit. **M**andata
dñi in veritate facis si nō duplici corde sed sim-
plici et ppter deū facis. **I**n eqtate facis si nihil
in eis nisi vitā et eternā attendis. **E**t poterimus
ibi requiescere. **Q**uia.

Redemptionē misit dñs ppro suo: man-
dauit in eternū testamentū suū:

Redemptionē scz saluatōrē qui dat redem-
ptionē captiuis (misit dñs) scz p ppro suo) qñ
christus ex obedientia dei pps venit ad passio-
nem p quā redemptū est genus humanū a ca-
ptiuitate huius seculi et diaboli ut quies sit ibi
et ipse christus p aplos (mandauit) et cōmenda-
uit (in eternū testamentū suū) scz nouū duraturū
qz ei aliud nō succedet: et qz eterna pmittit
dedit quidē olim iudeis terrā pmissionis sed h
vetus est testamentū ad veterē hoīem ptinens.
Nouū autē mandauit in eternū ubi nul carnale
speret. **Q**uius heres quisquis esse volueris nō
tale aliqd mediteris adipisci qle solet h oculus
auaritie pcupiscere s; qle oculus nō vidit nec
auris audiuit nec in cor hoīs ascendit. **I**ō au-
tem mandatis est firmiter obediendū. **Q**uia

Sanctū et terribile nomen eius: initium
sapientie timor domini.

Sanctū scz bonis et obediētibz (et terribile)
malis et inobediētibz est (nomen eius). i. res nō

minis eius) dñs autē nomen est illi. **V**el (scm)
ut amet (terribile) ut timeat. **A**metur qz ad-
uocatus ne desperes: timeatur qz iudex ne sis
negligens. **A**mor ad pfectos: timor ad incho-
antes pūnet. **U**nde sequit (initium sapientie) et bo-
nerite (timor dñi) auertens a malo qz est ianua
puerionis et via ad sapiam. **N**am ut ad pfe-
ctam sapiam pueniat a timore incipit. **T**imo-
re enī dñi agitur ut vicia declinent. **C**um cepe-
ris vicia declinare incipies ad virtutes pfice-
re et ipam sapiam degustare. **S**ed qz qui timo-
rem dñi intelligit statim ad bona opa pficere de-
bet recte subditur.

Intellectus bonus omnibz facientibz eū:
laudatio eius manet in seculū seculi.

Intellectus. i. huius timoris siue qui est in
timore dñi est (bonus) et utilis omnibz facien-
tibz eum. i. illis qui sic intelligunt ut faciant
qd ille timor suadet. i. qui p timorē ad sapiam
ascendūt. **S**ed intelligere et nō facere piculo-
sum est qz ut ait petrus scienti bonū facere et nō
facienti pctm est illi. **E**t in euangelio. **S**eruus
qui scit voluntatē dñi sui et nō facit plagis va-
pulabit multis. **N**on igit bene intelligit qd
intelligit opari negligit. **I**ntelligat ergo qm in
itium sapientie est timor dñi et ut intellect⁹ bo-
nus sit timeat dñm sicut intelligit faciat ope qd
nouit. **Q**d si fecerit (laudatio ei) qua dñm lau-
dabit gratias agendo (manet in seculū seculi)
. i. in eternū. **E**t hoc eius erit premiū. **H**ic finis
hec hereditas noui testamenti scilicet laudatio
dei. **B**eatī inquit q habitant in domo tua dñe
in secula seculoz laudabūt te. **Q**uia fruitio cō-
sistit in tribz scz in cognitiōe: exultatiōe: et lauda-
tione ergo p laudatiōē que est pars fruitiōis
et quasi vltima totū videt intelligere. **A** laude
incepit in laude finit qd et hic faciendū est de
uonis et in celo pagendū hic qz liberat: ibi quia
coronat.

Oratio.

Sanctorū omnium cōfessio gloriosa deus tri-
bue nobis timorē nominis tui quem esse initium
sapientie p dixisti ut tuorū admitti cōsilijs
misericordie tue dapibz saginemur. **P**er do.

Psalmus de bonis operibz iustorū ac
retributiōe eoz et impiorū necnō de cō-
pendiosa via reuertendi ad amissam bea-
titudinem angelorum.

ps. Cxi.

Otatus vir qui ti-
met dominū: in mandatis eius ro-
let nimis.

Auctor psalimi ppheta dauid. **T**itulus talis

est alla reuersionis aggei et zacharie. Aggeus et zacharias fuerunt longe post dauid qui reseruerunt de captiuitate babilonia et pphauerunt que ad renouationem templi pertinere videbant de qua renouatione materiali non agit hic sed de spirituali. templum enim dei nos sumus: hic igitur est alla. i. laus dei laus dico aggei et zacharie et huius rei scilicet reuersionis quod propheta illi per spiritum mali reuersione populi dei scilicet christiani quam prouiderunt laudes deo cantauerunt sicut dauid hic facit. sic christiani qui per eos significant post absolutionem peccatorum dominum laudant tanquam a captiuitate liberati et hilares de bonis que habent. Ostendit enim hic psalmus post liberationem peccatorum quanta sint bona fidelium et que sit retributio peccatorum. Nomina ergo aggei et zacharie in titulo ponuntur non quod ipsi hunc psalmum conscripserint sed quod in actualis templi reedificatione ubi coadiutores fuerunt reformationem spiritualis templi quod nos sumus de qua hic agit intellexerunt et per magna hilaritate dominum laudauerunt. Materia: bona iustorum et remuneratio eorum ac retributio impiorum. Intentio: monere nos ad dei laudem et timorem allicere ad operum misericordie exercitacionem et ad habendum semper pre oculis bonorum et malorum retributionem secundum eorum operum per hoc declinamus mala et faciamus bona. Sententia in generali propheta in isto psalmo loquitur de bonis et felicitate iustorum ac de misericordia ipsorum et instruit auditores suos quod compendiosa via ad amissionem beatitudinis superne patrie queant de hac spirituali babilonia descendere et redire per hoc intendens eos inducere ad dei laudem sicut supra induxit exemplo ad eandem. Sententia in speciali perfectio autem supradicti edificij est illa ineffabilis pax sapientie cuius initium est timor domini de quo incipit dicens. (Beatus) est (vir) in spe nunc in presentia (qui) timore filiali et caste formidans offensam (timet) non mundum sed (dominum) talis enim se deo et mandatis eius humiliat. Unde subdit (in amandatis eius) implendis (uolens) et affectum habebit (nimis). i. multum non dicit faciet sed uolens nam multi ex timore faciunt et mercedem non habent nec enim deo acceptabile est opus quod uoluntas non exhibet. Et sufficit uoluntas si perficiendi mandata desit facultas uel si non a deo perficiat homo in eis implendis ut uult bene autem addit nimis in omni enim actione supare debet possibilitatem uoluntas ut facias quod poteris et quod non poteris facere impleas uoluntate: pensat enim deus et coronat non tam factum operis quam affectum cordis. Et inde.

Potens in terra erit semen eius: gene

ratio rectorum benedicetur.

Potens in terra erit semen eius. i. opera misericordie et alia bona facta que sunt semine melius future quod inde melius eterna colligit. Quid enim potentius quam ut re minima etiam ut magna ita duobus minutis et calice aque frigide sicut di midio bonorum regnum celorum ematur: potens ergo erit quod eterna uita prestare et hominem beatum facere ualebit quod nullus de potentibus mundi facere poterit quod (generatio rectorum). i. opera eorum quibus bonus est israel deus quod recto sunt corde et quod non operantur uana gloria hominibus uolentes placere (benedicet) eterna retributione. **Uel (semen eius).** i. merces boni operis (erit potens in terra) uiuentium ubi reddet sibi supra meritum (et generatio rectorum). i. imitatores (iustorum benedicet) eterna benedictione.

Gloria et diuitie in domo eius: et iusticia eius manet in seculum seculi.

Gloria scilicet testimonium bone scientie et diuitie sancte uirtutum sunt (in domo eius). i. in cordis secreto et scientia ubi ipse cohabitante domino opulentiarius habitat cum spe uite eterne quam diuitiel seculi in marmoratis pallacijs cum timore mortis eterne (et iusticia eius). i. merces iusticie eius et huius est gloria eius. he sunt diuitie eius que cum habet a deo (manet in seculum seculi). i. in eternum quod propter meritum sue iusticie eternaliter premiabitur. q. d. non est temporaliter beatus tanto ergo uerior est iusti gloria quanto sempiterna tanto meliores sunt eius diuitie quanto semper mansure. Et hec omnia inde sunt quod.

Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus.

Exortum est et illuxit in tenebris huius mundi ut eas pellat (lumen) gratie et sol iusticie (rectis) corde. i. iuste et subiungit quod est illud lumen scilicet dominus (misericors) natura et quantum ad habitum misericordie dominum expectat (et miserator) exhibitione et quantum ad actum miserendi dum iustificat (et iustus) reddendo secundum opera dum remunerat. Si peccator eas noli diffidere ueni am quod misericors et miserator est. Si uero superbus es et confidias de clementia dei noli esse negligens quod et iustus est. Sed ne formides et ne terreat te iusticia beate uiri qui times dominum sed fac quod sequitur et non nocebit tibi iusticia dei quod.

Iocundus homo qui misere et comodat: disponit sermones suos in iudicio: quia in eternum non commouebitur.

Iocundus. i. gratis est deo. **Uel iocundus.** i. hilaris sit (homo) ille (qui misere et) in corde

et animo condonando et ignoscendo alijs of-
fensas: petā quo sibi veniā mereat (et comodat)
in opere et facto erogando alijs pecunie vel la-
boris et huiusmodi beneficia vt ei in futuro de-
tur: bilare enim datorē diligit dñs de his duo-
bus benignitatis officijs dicit in euangelio di-
mittite et dimitte vobis: date et dabit vobis et
talis (disponit sermones suos). i. rationes suas
faciendas (in iudicio) futuro qz hec facta sunt
quali sermones quibz defendet in iudicio: hoc
enim nō erit ei sine misericordia qz ipse fecit mi-
sericordiā (qz in eternū nō pmouebit). i. nunq̃
a gloria dñi sepe rabit qz.

**In memoria eterna erit iustus: ab audi-
tione mala nō timebit.**

In memoria dei (eterna erit iustus). i. pius
et misericors qz scrip̃t est in libro vite et iusticia
eius corā deo nō transibit in oblivionē s; ma-
nebit in memoria vt remuneret semp enī in pre-
sentia dñi apparebit semp beata visione illius
fructur ideo (ab auditione mala) que fiet immi-
sericordiis quibus dicit ite maledicti in igne
eternū (nō time). qz ē de misericordiis qbz tūc
dicit venite bñdicti p̃ris mei possidete regnū.
Et qz hec i futuro erit iusto: iō interim nō sua
querit sed que sunt christi labores patienter su-
tinet pmissa fideliter expectat. **Un subdit.**

**Paratū cor eius sperare in dño: confir-
matum eū cor eius: non cōmouebit do-
nec respiciat inimicos suos.**

Paratū et p̃mptū est (cor eius sperare in do-
mino) nō in mundo nō dicit simpliciter spera-
re sed p̃ponitur paratū cor eius: frustra enī in
dño sperat qui prius p̃scientiā nō parat et spes
est infructuosa cuius nō est munda cōscientia
Debemus igit cor nostrū parare et pueras co-
gitationes: illicita desideria: prauas volūtates
abijcere si in dño volum⁹ valiter sperare. **Nec**
vilis tentationibz frangit qz (cōfirmatū est cor
eius) p̃ gracie et virtutis habitū ac in celestibus
positū et in amore christi fixū vt nulla re seculi
mollescat et nec extollat p̃speris nec frangatur
aduersis (et non cōmouebit) a iusticia et spe sua
qz corde in terra nō figitur sed in cōmutabilia
amat et ideo in cōmutabiliter p̃seuerat (donec)
existens in terra viuentiū inde respiciat inimi-
cos suos) quoscūqz scz visibiles et invisibiles q̃
ram transcendit p̃secutiones et tentatōes. **Et p̃**
pter hoc futurū.

**Dispersit dedit pauperibz: iusticia eius
manet in seculū seculi: cornu eius exal-
tabitur in gloria.**

Dispersit iua tpalia bona p̃ multos seu mul-

tas qz plus est oratō multoz q̃ vnus hominis
et (dedit) liberaliter et gratis nō sub obtentu be-
neficij sibi reddendi (pauperibz) et indigentibz
christū representantibz: nō diuitibz vel adulatori-
bus et similibz (iusticia eius). i. iusticie retribu-
tio et fructus (manet in seculū seculi) qz meriti
sue iusticie eternaliter premiabit (cornu eius). i.
potentia et sublimitas illius cuius humilitas
a sup̃bis p̃temnebat in terra (exaltabit in glo-
ria) eterna: qui enim hic hūilis fuit ibi p̃tatem
habebit. **Gregorius** notat q̃ melius dicit iusti-
cia q̃ misericordia. **Iusticia** enim est dare pau-
peribus qz eis debet. **Unde** cū pauperibz tri-
buimus nō nostra largimur sed sua eis reddi-
mus. **Unde et aug⁹.** Quere quantū tibi deus
dederit et ex eo tolle tibi qd sufficit. **Cetera** que
sup̃flua sunt pauperū sunt. **Res** aliene posside-
tur cū sup̃flua possident. **Erogari** sibi vult de⁹
ex illo qd dedit. **Quid** enim das qd ille nō de-
dit? **Quid** enī habes qd non accepisti? **Unde**
etiam **Ambrō.** Esuriētū panis est quē tu de-
tines: nudoz vestimentū qd tu recludis: capiti
nozum redemptio et absolutio pecunia quam
in terra desodis. **Non** sunt ergo sup̃flua retine-
da nec diuitibz et vnderiuiant hūnibus sed pau-
peribz eroganda alioquin et retinens et tam ero-
gans q̃ recipiens timeat sibi de rapina. **Dein-**
de post bona iustoz quibz hortatur enumerat
mala iniquoz quibus terret. dicens.

**Peccator videbit et irascetur: dentibus
suis fremet et tabescet: desiderium pec-
catoz perbit.**

Peccator et impius (videbit) hoc ad suā pe-
nam scz humilē exaltari se q̃ cōfundi (et irasce-
tur) sibi et cōtra se ipm eo q̃ nō fecit bona sed se-
ra et infructuosa erit illius penitētia (dentibus
suis fremet) p̃ penam exteriorē in eo loco posi-
tus vbi erit fletus et stridor denuū (et tabescet). i.
marcescet inuidia de felicitate aliena (desideriū
peccatoz) quod hic in presenti habuerūt vi-
ta circa delectatōes et solacia peribit et deficiet
nullo succedente solatio cum omnia velut ym-
bra transierint et feno arefcente flos decidet: qz de-
siderium eorum tñ de temporalibz et transito-
rijs fuit.

Oratio.

Lumen p̃petuū rector cordiū deus cōcede
nobis te diligere tua gloria iocundari et sic di-
sp̃gere in hoc seculo vt caream⁹ auditu aspe-
ro in futuro. **Per do.**

**Psalmus de exhortatione fidelium ad
dei laudem propter sui excellentiam et ad se-
ctandam humilitatem laudatoribus neces-
sariam.** ps. cxvi.

Laudate pueri do-

minum: laudate nomen domini.

Auctor psalmi propheta david. Ti-
tulus huius psalmi alia inscribitur: quod laudate
dominum interpretatur quod in eo ad laudandum dominum in-
uitamur. Sed in hoc distat a duobus preceden-
tibus quod primus monuit exemplo: secundus de
beatitudine laudantium sententiose tractando. hic
vero tertius directo sermone auditores exhor-
tando. Et est ordo pulcherrimus tanquam dicat.
Ego laudo et beatus qui laudat: ergo vos et ex-
emplo monui et premio provocati laudate dominum.
Natura: laus dei et exaltatio humilium. Inten-
tio: monere ad laudem diuine preconium. Senten-
tia in generali: propheta in isto psalmo monet de-
uotos ut deum iugiter laudent et ubique predicent
ipseque facit quod alios monet. id est deum laudat. Sen-
tentia in speciali: ad laudem ergo monens ostendit
qui et quem et quando ubique et quare laudent debent.
(Laudate) o vos (pueri) id est omnes deuoti sim-
plices et puri puritate cordis oris et operis et par-
uuli non sensu sed malicia et maxime superbia id est
humiles quod tales soli digne laudent dominum in es-
sentia extollendo maiestatem eius. Nec solum
laudent deum in se sed etiam in suo nomine unde
subdit (laudate nomen domini) predicando virtutes
et opera eius quibus nominatus est et famosus vel
ita operando ut alij videntes opera vestra bona glo-
rificent preceptum vestrum qui in celis est et de bonis
seruis laudet bonus dominus. Nec ad horam pu-
tentis me impare laudem sed.

**Sit nomen domini benedictum: ex hoc
nunc et usque in seculum.**

Sit nomen domini benedictum id est sicut est in se-
ipso benedictum sic benedicatur a fidelibus et sic lau-
dibus predicatum non ad horam sed ex hoc id est ex
quo ceperunt homines credere et laudare et (nunc)
hoc est in presenti et usque in seculum id est sine fine hoc est
semper et omni tempore et in eternum nam et antea semper
fuit benedictum. Semper enim laudandus est qui sem-
per est. Nec in vno loco tantum imple laudari sed.

**A solis ortu usque ad occasum: laudabile
nomen domini.**

A solis ortu usque ad occasum id est in omni lo-
co ubique sit laudabile nomen domini et laudibus ex-
tollendum ut qui ubique est ubique laudet. quod non
pauci sed omnes partes mundi conueniant in lau-
dibus dei: quod circuitus enim solis significat hic

mundus in quo toto laudandus est deus. Pro-
pterea ergo dominus est laudandus et glorificandus sem-
per et ubique omni tempore et loco ut nunquam et nusquam
cesset ipsius laus et benedictio. Ideo autem semper
et ubique et ab omnibus dominus est laudandus quod.

**Excelsus super omnes gentes dominus
et super celos gloria eius.**

Excelsus est dominus secundum celsitudinem nature et po-
tentie (super omnes gentes) id est homines quod omnes
sibi sunt subiecti et super celos id est angelos ciues
celestes est (gloria) et sublimitas (eius) quod excedit
omnem altitudinem angelorum vel per gentes omnia
terrena per celos omnia celestia notat ut per hec duo
omnes creaturas scilicet celestes et terrestres indicet si-
bi subiectas. Et quod talis est et tantus ideo meri-
to est laudandus. Deinde sicut docuit ita et facit
quod dicitur vere dominus est excelsus super omnes.

**Quis sicut dominus deus noster qui in
altis habitat: et humilia respicit in celo
et in terra.**

Quis enim alius scilicet in hominibus vel cele-
stibus est sicut dominus deus noster quod dicitur nullus qui
per se possit ut ipse ipse est qui in altis habitat id est
in sanctis quod dono eius alti sunt qui in terris
positi in celis tantum conuersantur et humilia scilicet cos-
dem in quibus habitat (respicit) intuitu miseri-
cordie in celo et in terra existens. Sancti enim
qui hic in terra sunt humiles apud deum sunt al-
ti et hi sunt in celo per libertatem spiritus et qui ele-
uantur in contemplatione et in terra per habitationem
carnis et quando humiliter in actibus respicit
inquam humiles.

**Suscitans a terra inopem: et de sterco-
re erigens pauperem.**

Suscitans per solam gratiam (a terra) id est a labe
corporis (in opem) prius et ad hoc quando gemit
in corpore. Vel (a terra) id est ab amore terrenorum (in
opem) id est nihil habentem et omnia possidentem et de
stercore id est vicioz putredine et sorditate ut ea
tanquam stercorea reputet (erigens pauperem) spiritu
et abiectum ut ei sicut prius carnis vicia non do-
minantur de terra enim et puluere erexit nos qui-
bus dicitur. Quid superbis terra et cinis. Susci-
tat inquit et erigit ad hoc.

**Ut collocet eum cum principibus: cum pri-
cipibus populi sui.**

Ut collocet eum et sedere faciat non iam in
terra et stercore inter inopes et pauperes sed in se-
de honoris et glorie (cum principibus) id est cum an-
gelis et cum principibus populi sui id est cum patriar-
chis prophetis et apostolis qui spiritualiter profuerunt
populo dei. quod ad hoc suscitatur inopem et erigit pau-
perem ut ad tantam potentiam et gloriam perducatur quod

addat eū celi ordinibz q̄ sunt ex angelis homi-
nibus: deinde exponit ubi suscitatur erigit in ec-
clesia scz que ante sterilis erat nunc vero est se-
cunda. Unde sequit̄.

**Qui habitare facit sterilem in domo ma-
trem filioꝝ letantem.**

Qui habitare facit sterilem scz ecclia de gen-
tibus (in domo). i. in ecclia iudeoꝝ inter ipos
iudeos vt in lapide angulari duo parietes con-
iungant̄ et fiat vnū ouile (mrem). i. facta (filioꝝ)
spiritualiū et ideo (letante) de fecunditate sibi col-
lata quia iam sunt multi filij deserte hec nostra
mater ecclia p̄us scz ante aduentū sponsi steri-
lis erat a filioꝝ spiritualiū et bonoꝝ operū ge-
neratōe: nūc vero est mater filioꝝ et operū fecū-
da et leta in vna domo habitans sup fundamē-
tum aploꝝ et pphetarū sita iam de filioꝝ mul-
titudine et virtutibz et pulchritudine letat̄.

O ratio.

**Laudantes b̄ndictū nomen tuū ops deus
rogam̄ vt nos in sinu m̄ris ecclesie collocatos
charitatis tue facias stabilitate p̄necti. P. d.**

**Psalmus de laude p̄ mirabilibz et b̄n-
ficiis p̄lo isrl̄ in exitu de egypto et chri-
stianis in recessu spiritali ab hoc seculo
exhibitis.**

ps. cxii.

**Exitu israel de
egyptio domus iacob de p̄lo baro.**

Auctor psalmi ppha dauid. Titu-
lus qui hic inscribit̄ alla inuitat nos ad laudē
dei ex alterius p̄sideratōe negocij q̄ in p̄missis
psalmis tribz etiam ad laudē dei p̄tinētibz. Si-
cut enī p̄ls hebreus fuit de egypto liberat̄ sic
et quotidie p̄ christū p̄ctōres a pharaone dia-
bolo liberat̄ ppha ḡ p̄ magna miracula illi p̄lo
exhibita christū mūdo datū annūciat. Nam
illa miracula figure mysterioꝝ christi et ecclie
erant. Vñ nō tam p̄terita hic narrant̄ q̄ futu-
ra p̄dicunt̄ qz in illis gestis futura signabunt̄.
Materia: beneficia et miracula hebreis in fi-
gura et christianis in spiritu a deo exhibita. In-
tentio: inuitare ad dei veri cultū et laudē ob isto-
rum beneficioꝝ exhibitionē. S̄ntia in genera-
li ppha in isto psalmo cōmemorans b̄nficia a
deo exhibita p̄lo hebreo in exitu de egypto q̄
spūaliter sumpta fuerit p̄lo christiano in exi-
tu a p̄ctō dicit ex his gloriāz nomī diuino nō
alteri tribuendā et insup simulacra gentiū ina-
nia pbat et religionē dei cōmendat. Sentētia
in speciali. Incipiens ḡ ppha a mirabiliū nar-

ratione aut̄ (**In exitu**) p̄li isrl̄ de egypto) et idē
sub alijs verbis repetens subiūgit (domus ia-
cob) qz totus isrl̄ descēdit de iacob q̄ alio noīe
dictus est isrl̄ (de p̄lo barbaro). i. gentili et ex-
traneo qz om̄s p̄li dicunt̄ barbari exceptis he-
breis grecis et latinis. nō est enī vt dicit **Aug⁹**
lingua n̄ra sed barbara q̄ deū laudare nō no-
uit. q. d. cum p̄ls isrl̄ de egypto. i. de p̄lo bar-
baro exiret.

**Facta est iudea sanctificatio eius: israel
potestas eius.**

Facta est iudea sanctificatio eius. i. sanctifi-
catus est p̄ls ille in iudea. i. in terra p̄missiōis
colendoveruz deū q̄ terra erat ante p̄ idolatriā
polluta (et isrl̄) factus est (p̄as eius) terre. i. po-
tens factus est in ea q̄ enī in egypto fuerant ser-
ui ibi facti sunt dñi.

**Mare vidit et fugit: iordanis cōuersus
est retrorsum.**

Mare rubrū (vidit) p̄l̄m de egypto exeu-
tem. i. ad modū videns et intelligentis volun-
tatē dñi se habuit (et fugit) se diuidendo et dan-
do p̄lo iter vt sicco pede transiret et (iordanis
cōuersus est retrorsum) reuertēdo ad locū ori-
ginis et eleuando se ad modū collis.

**Montes exultauerunt vt arietes: et col-
les sicut agni ouium.**

Montes exultauerūt vt arietes et colles si-
cut agni ouium. Metaphorice loquit̄ qz causā
exultatōis dederūt ip̄is filiis isrl̄ inclinantes
se in aduentu eoꝝ q̄si applaudendo. Nam ma-
gister in historijs innuit hoc dictū de scopulis
torrentium arnon qui in transitu filioꝝ isrl̄ in-
clinati legunt̄. Hec aut̄ predictę figurę sunt: p̄
isrl̄ ergo et iacob intelligit̄ christian⁹ p̄ls q̄ pri-
us est iacob. i. luctator post isrl̄. i. videns deū: p̄
egyptū p̄o que interpretat̄ tenebre seu afflictio
intelligit̄ seculū a quo spiritaliter et mente est re-
cedendū. Sic enī quisqz b̄rl̄m celestis idone-
us ciuis sit cum primo huic seculo renūciaue-
rit quēadmodū ip̄e p̄ls in terrā p̄missiōis du-
ci nō potuit nisi p̄us ab egypto recederet. Et
sicut ille nō inde discessit nisi diuino liberatus
auxilio sic nemo corde ab h̄ seculo auertit nisi
diuine misericordie munere adiunget̄. Sicut ḡ
p̄ls ille cum exiret de egypto sanctificat⁹ et po-
tens factus est in iudea ita christianū p̄l̄m ex-
eunte de p̄ctis et p̄fiteutē fidē trinitatis sanctifi-
cat p̄fessio. Iudea enī p̄fessio interpretat̄ et p̄ cā-
fact⁹ isrl̄ sit potēs ad resistendū p̄ctis et vt fili⁹
dei fiat. Et h̄ (mare). i. gentilitas vel seculi p̄ctō-
res (vidit) et intellexit scz sc̄os p̄dicatores sup

plantatores vicioꝝ ⁊ alias videntes deū (⁊ fugi-
git). i. nō potuerūt resistere aplīs qꝫ deus erat in
illis ⁊ sic cesserūt ⁊ siluerūt vt tibi sine cōtradi-
ctione ad libertatē spirituale via panderet (et
iordanis) qui interpretat descensus. i. humiles
baptizati (puerius est retrosum). i. ad eum vñ-
oꝝ sunt redierūt. Et tunc (montes) scz apli ce-
teris peminētes (exultauerūt) ⁊ gauisi sūt qꝫ pec-
catores puerfos viderūt (vt arietes). i. vt totius
gregis dñici duces ⁊ pñcipes duobꝫ testamētis
qñ duobꝫ cornibꝫ muniti (et colles) dicti a co-
lendo. i. minores qui semen fidei receperūt ex-
ultauerunt (sicut agni ouīū) hūiles ⁊ innocen-
tes lacte ad huc indigentes ab arietibꝫ p euan-
gelium in fide generati. **Sed.**

**Quid est tibi mare qꝫ fugisti: et tu iorda-
nis qꝫ conuersus es retrosum.**

**Quid est tibi o(mare qꝫ fugisti ⁊ tu) o(iorda-
nis) quid est tibi (quia cōuersus es retrosum)
Et o vos.**

**Montes exultastis sicut arietes: et col-
les sicut agni ouium.**

Montes qd fuit vobis qꝫ (exultastis) sicut
arietes ⁊ oros (colles) quid fuit vobis qꝫ exul-
tastis (sicut agni ouīū). q. d. **Uñ** venerūt ista mi-
rabilia in mari rubro in iordane in montibꝫ et
collibꝫ. Interrogat quare hec facta sint vt ad-
mirationez excitet. Et quasi rñdens questioni
scde de montibꝫ ⁊ collibꝫ subiungit.

**A facie domini mota est terra: a facie dei
iacob.**

A facie. i. a pñtia (dñi) descendētis (mota
est terra) ⁊ ex terre motu ad pñtiam dei facto bꝫ
puenit scz (a facie) ⁊ pñtia (dei iacob) qui nō est
deus recens. Et hoc etiā patet solutio prime
questionis de mari ⁊ iordane qꝫ factū est ad pñ-
sentia dei qui hoc voluit fieri. q. d. a diuina vo-
luntate pcesserunt omnia cui etiā obediunt in
sensibilia.

**Qui cōuertit petram in stagna aquarū:
et rupem in fontes aquarum.**

Qui etiā (cōuertit petrā in stagna aquarū)
scz faciendoyt de petra fluerent aque abundā-
ter. **Moz** moyse eleuāte manū et pcutiēte virga
bis silicē egressę sunt aque largissime (⁊ rupem
in fontes aquarū) repetitio est euidentis sub alijs
verbis. **Hec** etiā spiritualiter intelligunt ac
si diceret. **Quid** est tibi o seculū quia tua impe-
dimenta cesserunt et quid est vobis o tot milia
credentiū toto corde huic mundo renuncian-
tium qꝫ ad restrū deū cōuertimini. **Item** quid
est qꝫ gaudetis o duces et fideles dispensatores

verbi veritatis ⁊ quod est qꝫ gaudetis o subdi-
ti ⁊ minores qui tpalia non relinquitis sed be-
ne disponitis. **Qui** respondebūt. **Ideo** gaude-
mus quia (a facie dñi). i. a cognitione et presen-
tia dñi qꝫ deus in suis pñicatoribꝫ erat qui di-
xit ecce ego vobiscū sum vsqꝫ ad cōsumationē
seculi (mota est terra). i. homines terreni a sua
supstitione ad cultū dñi qui est deus iacob. i. lu-
ctantū et vicia supplantantū. **Ipsē** est etiā qui
cōuertit petrā in stagna aquarū ⁊ rupē in fon-
tes aquarū. **Ista** petra ⁊ ista rupis est christus
qui seipm prius durū euz ignoraret liquefecit
vt de eo manarent aque gratiarū ⁊ doctrinarū
de eo enim quattuor flumina hoc est quattuor
euangelia exierunt ⁊ totū mundū irrigauerunt
et ipse misit spiritū sanctū de quo dicebat si qꝫ
sint veniat ⁊ bibat. **Sed** iam gratia cōmenda-
tur cum subinfertur.

**Non nobis dñe non nobis: sed nomini
tuo da gloriam.**

Nō nobis iudeis o(dñe nō nobis) gentibꝫ
(sed nomini tuo da gloriā) de predictis mirabi-
libus ⁊ beneficijs. i. fac vt inde nomen tuū glo-
rificez ⁊ nō nostris meritis nō nris viribꝫ ascri-
batur. **Gratia** quidē ista nō quasi ex operibꝫ et
meritis precedentibꝫ data est sed miserante illo
qui iustificat impiū ne vllam suam homines
sed nominis dei quererent gloriā ⁊ nec nomen
eius glorificez in omnibꝫ gentibꝫ qꝫ pro bonis
gratis vobis datis apparet gloriosus: gloria ei
est cum dat immeritis: da inqꝫ gloriā nomi-
ni tuo.

**Super misericordia tua et veritate tua
nequando dicant gentes vbi est deus eo-
rum.**

Sup misericordia tua et veritate tua id est
de mirabilibꝫ ⁊ beneficijs que fecisti misericor-
diter p populo tuo vt impleres pmissōꝝ tuorū
veritatē nequando dicant gentes blasphemā-
do (vbi est deus eorum). **Si** enim non adim-
plesset pmissa et nō fecisset ista videret gentibꝫ
qꝫ sua virtus defecisset ⁊ suos saluare nō potuisset:
hoc sepe impij imputant bonis afflictis di-
centes vbi est deus eorū: hoc etiā solent no-
bis dicere gentes que habent deos visibiles qꝫ
inuisibile deū colimus. **Sed** iam tot mirabi-
libus factis p nobis respondemus eis.

**Deus autem noster in celo: omnia que
cunqꝫ voluit fecit.**

Deus autē nŕ est (in celo) sursum qꝫ omnia
corpora celestia ⁊ terrestria trāsgredit ⁊ ibi ma-
gis relucet sua potestas et gloria qꝫ tam potens

est in celo et in terra quod hic ibi (omnia quecumque voluit) vel in corporalibus vel in spiritualibus (fecit) per quod omnipotens apparet et ita ex factura poterunt comprobare factorē et operibus sentire dei presentiam. Desistant ergo homines contra eum loqui cogitare vel operari puerse quod suū facere et iudicare consuevit in sola voluntate. Postea quidem deus talis est et tam potens apparet ex operibus quod ipsi non possunt dicere de deo suis quod.

Simulacra gentium argenti et auri opera manuum hominum.

Simulacra gentium .i. idola et imagines quas tanquam deos colunt et dicunt simulacrum quod ad similitudinē alicuius hominis mortui fictum .sunt (argenti et auri) quo ad materiā de qua sunt quam fecit deus hoc est sunt creatura non creator: habent quidem gentiles et lingnea et erea et marmorea et terrea sed preciosiora ponit quorum materia charior habet et quibus maior reuerentia exhibetur qui erubescit in his facilius erubescat in ceteris et sunt opera manuum hominum quo ad formā stulticia hominum super additā hoc est sunt factura non factor. Sunt ergo manu hominum sed formata non habent membrorum officia. Unde subdit.

Os habent et non loquuntur: oculos habent et non videbunt.

Os habent scilicet secundum hominis similitudinē (et non loquentur) .i. non habent loquendi potentiam: homo ergo illis melior est qui loquitur. hoc enim propriū est homini scilicet loqui cetera vero que sequuntur cōmunia sunt homini cum beluis ut non solum homines sed etiam beluas scias simulacris esse anteponendas. Sequitur (oculos habent) scilicet in apparentia et non in veritate (et non videbunt) .i. carent debita oculorum operatione.

Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt.

Aures habent secundum apparentiā non secundum veritatem (et non audient) nec possunt in operationē auribus deputatā (nares habent) in apparentia et non in veritate (et non odorabunt) nec gaudent narium operatione.

Manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo.

Manus habent secundum apparentiā non secundum veritatem (et non palpabunt) nec possunt in debitam manuum operationē hoc etiam symie present que manibus correctant et meliores illis sunt (pedes habent) similitudinarie et non verē (et non ambulabunt) exercendo pedum officiū et similiter licet videant habere guttur (non) tamen clamabunt in gut-

ture suo) nec habent eius usum. Unde melior est illis bestia que si non loquitur clamorē tamen habet in faucibus. Meliora ergo sunt animalia bruta que et vitam et sensum habent et si pudet adorare bruta animalia multo magis simulacra que et vitam et sensum carent. Et quod talia sunt simulacra. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis.

Similes illis scilicet simulacris (stant) carentes do vitam spirituali sicut illa sensibili. In animo similes efficiunt dum non emendant quod mente in sensibiles facti nec vident nec intelligunt nec discernunt. Non optat hoc sed predicat. Et (similes illis fiant) .i. similes se eis esse intelligant ut dissimiles fieri laborent (qui faciunt ea) per sculpturā vel fusurā (et omnes qui confidunt in eis) et ea adorant non solum qui faciunt. Nihil eis prius esse potest quam deus suis filius scilicet: mundi: ceci: surdi: et omnia insensibiles intus fiant. Moraliter unus cuiusque hominis simulacrum et deus est quod veneratur et colitur sicut avari de pecunia: castri margi de veritate et sic de similibus. Os habet et non loquentur veritatem et iusticiā defendendo vel que ad eos pertinent ore non exercendo (oculos) scilicet corporis (habent) ad percipiscendum temporalia (et non videbunt) oculis mentis ad contemplandum eterna (aures habent) corporis (et non audient) precepta dei auribus audiendi et cordis (non habent) corporis (et non odorabunt) intus christi bonum odorem de quo dicit apostolus bonus odor sumus deo. Manus habent et non palpabunt bene operando (pedes habent et non ambulabunt) in via domini et de virtute in virtutem (non clamabunt in gutture suo) Illi clamant in gutture quorum vox preedit ex corde garrulivoro et blandiloqui in labiorum similitudine. Boni vero claustrales sensus suos cohibentes (os habent et non loquentur) inutilia vel nociva (oculos habent et non videbunt) vana ad percipiscendum vel delectandum (aures habent et non audient) detractores et qui edificanti (nares habent et non odorabunt) illicita (Manus habent et non palpabunt) tangendo illicita vel operando mala aut inutilia (pedes habent et non ambulabunt) alicubi sine licentia vel ad mala (non clamabunt in gutture suo) silentiū frangendo vel in corde murmurando. Ita gentes confidunt in simulacris qui iuvare non possunt. Sed.

Domus israel speravit in domino: adiutor eorum et pector eorum est.

Domus israel .i. subditi in ecclesia (speravit) quod non videt (in domino) mundo abiecto et ideo ut perduret usque in finem patientia eorum (adiutor eorum) in bonis agendis (et pector eorum est) contra mala iminentia. bene autem non solum adiutor sed et

ptector dñs dicit nisi enim ipse adiuerit nihil possumus facere et nisi protegendo custodierit ea etiam in quibus adiuuamur non possumus pdesse. Ne autem videatur maioribus iam esse res que minoribus ad hoc est spes addit.

Domus aaron sperauit in dño: adiutor eorum et ptector eorum est.

Domus etiam aaron. i. etiam ordo pontificum et sacerdotum qui ceteris sunt plati sperant in dño non in mundo et ideo dñs (adiutor eorum) ut et ipsi pseueranter extendant in ea que ante sunt et currant donec apprehendant (et ptector eorum est) ne eis noccat. Ideo minorum et maiorum est dñs adiutor et ptector quia vtrique timet dñm et vniuersaliter omnes in ecclesia.

Qui timent dñm sperauerunt in dño: adiutor eorum et ptector eorum est.

Qui timent dñm in omni gente sperauerunt in dño non in alio. Omnis multitudo fidelium et vniuersalis ecclesia in his verbis comprehendit et dñs (adiutor et ptector eorum est) modo predicto. Spes et timor beatos faciunt et sunt due mole inter quas debet moli omnis christianus. Ut si at panis coram deo reponendus. Si speras et non times presumis si times et non speras desperas. Spes ad alta perficientes et de virtutibus cogitantes pñet: timor vero ad inchoantes et peccata sua per penitentiam corrigendo ad misericordiam recurrentes. Et hos enim et illos pius et misericors dñs adiuvat et ptegit. Et quia nullis nostris meritis preuenimus misericordiam dei sequitur.

Dñs memor fuit nostri: et benedixit nobis.

Dñs qui quasi oblitus videbatur (memor fuit nostri) ostendendo beniuolentiam suam erga nos secundum modum loquendi hominum quoniam quis facit nunc bonum quod prius non faciebat (et benedixit nobis) omni benedictione spiritali bona spiritalia dādo et multiplicando. Et exponens quibus benedixit declarat primo in minoribus.

Benedixit domui israel: benedixit domui aaron.

Benedixit domui israel. i. subditis in ecclesia secundo in maioribus scilicet prelatis (benedixit domui aaron). i. pontificibus et sacerdotibus suis. Tercio generaliter in omnibus deus colentibus hoc est in vniuersali ecclesia dicens.

Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus.

Benedixit omnibus qui timent dominum timore casto et hoc sine personarum acceptione. Un subdit pusillis cum maioribus. i. indifferenter omnibus imperfectis et perfectis. Nullum genus et nullus gra-

dis excludit hominem dum tamen timeant dominum. Sed quia benedictio domini semper crescit in eis qui in eius seruitute perficiunt bene psalmista imprecando illis bonorum augmentum subiungit dicens.

Adjiciat dominus super vos super vos et super filios vestros.

Adjiciat. i. apponat et addat dominus scilicet benedictionem et bona (super vos) presbiteri et magistri (super vos) inquit et super filios vestros. i. discipulos et imitatores. Et ita factum est. Accessit enim fides omnium gentium et creuit numerus non solum sapientium antistitum et magistrorum sed etiam obedientium presbiterorum et discipulorum ad iungente domino non solum super patres sed etiam super filios eorum: pñde vtrisque pusillis et magnis dicit propheta quod sequitur.

Benedicti vos a dño qui fecit celum et terram.

Benedicti estis (vos) vtrisque scilicet presbiteri et filii (domino). i. honori domini et ei seruianis. Vel a domino per assecutionem gratie in presenti et glorie in futuro (qui fecit celum) scilicet apostolos et maiores de quibus dicitur celi enarrant gloriam dei (et terram) scilicet populum et minores qui respectu maiorum sunt sicut terra ad celum. hoc autem.

Celum celi domino terram autem dedit filiis hominum.

Celi dedit (celi domino) quoniam apostolos et maiores subdidit filio suo qui celum et terram dominus est quia illi magnum soli datus dociles sunt et per ipsum vbertatem sapientie capiunt (terram autem) scilicet subditos et minores (dedit filiis hominum). i. apostolis et maioribus vt videretur predicatores et doctrine excolant ad fructificationem: quia alia est multitudo reproba quam ad istos non pñet que a domino non benedicitur sed maledicitur tur subiungit de ea et conuersa sermone ad dominum dicit.

Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum.

Non mortui in peccatis ac tibi et a te qui conueravita prauitatis suis separati laudabunt te dominum quia non est speciosa laus in ore peccatoris (neque omnes). i. aliqui omnium (qui descendunt in infernum). i. in profundum vicioz. laudabunt te quia impius cum venerit in profundum malorum premet illi inquam non laudabunt.

Sed nos qui viuimus benedicimus dño ex hoc nunc et usque in seculum.

Sed nos qui viuimus vita gratie in ea persistendo et reuerentiam vitam sequendo. i. quos viuificabit diuina gratia in bonis operibus qui fidem et opera habemus (benedicimus domino). i. laudamus dominum. tales enim dominum digne laudare possunt sicut scriptum est rectos decet laudatio (ex hoc) id est ex quo incepimus (et nunc) scilicet modo et per gratiam

diendos (et usque in seculum). i. sine fine quia ex hoc tem-
pore usque in eternum laudandus est dominus.

Oratio.

Est nobis domine adiutor et pector in te spe-
rantibus et memor nos fecisse de terra da ut sem-
per vivamus in laude superna. Per. do.

Psalmus de gratiarum actione per exau-
ditione orationis liberati a multis peri-
culis et de oratione per requie inuenien-
da post huiusmodi beneficii liberatiois.

ps. cxliij.

Dilexi quoniam ex-
audiet dominus vocem orationis mee.

Auctor psalmi prophetam david. Ti-
tulus est alla. i. laudate dominum: hic titulus sepe ite-
ratur quia laudatio dei et dignitas est operum et pre-
cium est laborum. i. et meriti est et premium. Mate-
ria gratiarum actio de exauditione orationis per libe-
rationem a malis et oratio per requiem post huiusmodi
gratiam liberationis. Intentio: monere ad dei lau-
dem et in omni afflictione recurrere ad deum per ora-
tionem. Sententia in generali propheta in isto psal-
mo in persona cuiuslibet fidei ad magnam et instan-
tem petitionem suam de profunda peccatorum fouca vel de
afflictione spirituali siue corporali se diuinitus libe-
ratum esse recognoscens gratias agit et iterum orat
ut liberatus ad requiem veniat. Et est iste psalmus
psolatio fidelium contra dolores seculi: in hoc eti-
am psalmo tribus sequentiibus ipse sunt alie et
alie rationes laudandi dei. Sententia in specia-
li propheta ergo in persona liberati gratias agens deo
ait. *Dilexi* scilicet dominum non propter temporalia bona mihi
data ut infideles sed quoniam exaudivit ipse dominus
sicut certitudinaliter spero (vocem orationis mee)
in angustiis. Quia dilectionem spes boni futuri
solet accendere inde dilexisse se dicit quoniam spera-
uit exaudiri deum vocem orationis sue. Tria no-
bis commendantur in hoc versu scilicet fides spes et cha-
ritas: fides enim orat: spes futura postulat: cha-
ritas corroborat fidem et spem sed fides et spes
nutriuntur charitate: maxime enim deum diligimus
propter invisibilia et eterna que speramus et credi-
mus. Inde autem spero quoniam exaudiet.

Quia inclinavit aurem suam mihi: et in die-
bus meis inuocabo.

Quia iam (inclinavit aurem suam mihi) dicit
per similitudinem auris dei misericordia ipsius
quam videtur inclinare cum nos clementer digna-
tur audire: aurem singulariter suam inclinavit quoniam
filium suum nobis misit et pro nobis in mortem dedit.
Inclinatio ergo sue auris probatio est future ex-
auditionis et ideo in hoc ego exprobo miseri-

cordiam (inuocabo) eum et eius auxilium (in die-
bus meis). i. in diebus mee miserie quos mihi fe-
ci peccando qui sunt pleni laboris et doloris.
Vel (in diebus meis) presentibus. i. in diebus sa-
lutis mee tempore scilicet acceptabili. Hodo enim et in
hac vita tantum sunt dies nostri ad inuocandum. Ex
necessitate autem magna compellor inuocare quia.

Circumdederunt me dolores mortis: et pe-
ricula inferni inuenerunt me.

Circumdederunt me dolores mortis. i. vehe-
mentissime tentationes peccati que pariunt do-
lorem mortis vel ipsa etiam peccata que sunt causa do-
loris et mortis eterne quam mors erit in inferno. Unde
sequitur (et pericula inferni). i. debita et reatus pe-
narum inferni (inuenerunt me) aberrante absque
te et expositum malis ita ut in inferno puniar nisi
si adiuuer in tentationibus istis et liberer a pecca-
tis. Ego vero ea non inueniebam quia prosperis secu-
li gaudebam in quibus plus fallunt inferni peri-
cula et suffusus carnali voluptate non animad-
uertit mala me circumdantia. Illa ergo mala pri-
us inuenerunt me nesciente sed post etiam ego
tandem.

Tribulationem et dolorem inueni: et nomen
domini inuocaui.

Tribulationem. i. afflictionem ex timore (et) per-
sequens (dolorem) interiore de periculis (inueni)
quia per illam afflictionem ex timore inueni et cognoui
meam miseriam interiore quam nesciens habebam
scilicet dolores mortis et pericula inferni: pus enim
vana me seducebant et vtilitas tribulationis me
latebat quam tribulationem deus infert homini ad
utilitatem quia per flagella exteriora cognoscit ho-
mo suam miseriam interiore et ideo cognita mea
miseria (nomen domini inuocaui) in his tribula-
tionibus et periculis satagendo ut per eum libera-
rer ab ipsis. Inuocaui inquit. d.

Domine libera animam meam: misericors to-
minus et iustus: et deus noster miseretur.

Domine qui potes omnia (libera animam meam)
ab his miseriis ne tantis proplexatibus involu-
ta pereat in eis et nullus dubitet liberari si de-
uote clamauerit quia (misericors) est (dominus) parce-
do delictis et tamen iustus quia flagellat per eis ne mi-
sericordia remissio credatur inutilis (et deus no-
ster) iuxta (miseretur) quia recipit ad beatitudinem que
flagellat nec tam amarus debet esse quam flagellat
quod dulce quam recipit. Erige aures peccator miseri-
cors est dominus sed noli esse negligens sequitur enim
(et iustus et deus) inquit (noster miseretur) non
dicit de preterito sed presentem semper eum mi-
sericordem ostendat. Semel etiam iustum po-
suit et bis misericordem quia non tanta habeo

bona quanta mala. Incipiunt grauare peccata mea et vincit in sua mia. **D**iseret inq̃ qz.

Custodiens paruulos dñs: humiliatus sum et liberauit me.

Custodiens est vt pastor paruulos. i. humiles (dñs) vt grandes faciat heredes si quis se humiliat huius miseret dñs et eū custodit et quanto minor quis est apud homines tanto maior est apud deū. **E**t ex p̃to credite qz ego (humiliatus sum) veraciter corā ip̃o (et) ideo (liberauit me) ab angustiis meis sua grā et virtute. Deinde hortatur animā suā vt conuertat ad deū. **U**nder equies est. q. d. **E**t qz dñs est misericors et custodiens paruulos ergo.

Conuertere anima mea in requiē tuam quia dñs bene fecit tibi.

Conuertere) o (anima mea) affectōe et desiderio (in requiē tuā). i. ad deū in q̃ solo est tibi mentis requies non tñ desideria vt opari cesses. **E**t merito cōuertere (qz dñs bene fecit tibi) et multis piculis te liberando et custodiendo ac varia dona tibi dādo. **T**alis actio debet esse anime quetendat ad quietatē securitatē nō que augeat inquietū laborē. **R**equies nra christus est deus noster. **S**i qñ fuerim⁹ in angustia et cepit nos cogitatio captiuare in pct̃m dicamus cōuertere anima mea in requiē tuā. **I**ta bene fecit.

Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu.

Quia eripuit animā meā de morte) infidelitatis: peccati: et eterna (oculos meos a lachrymis) p lapsu et peccatis (pedes meos) et affect⁹ (a lapsu) et piculo peccandi de morte infidelitatis: potest intelligere homo fidelis iam crept⁹ esse animā suā eo ip̃o quo ex infideli fidelis effectus est. **E**ripuit etia in p̃nti a morte peccati sed in futuro eripiet a morte eterna. **C**etera p̃o duo spe cōpleta sunt in eis que nōdum ex hac vita emigrauerūt sed nō in re. **N**unc enī cum lapsus ños piculosos cogitamus nō cessant oculi a lachrymis: tunc aut eripiet oculos nostros a lachrymis qñ et pedes a lapsu. **U**n sub iungens nō ait placeo sed.

Placebo dño in regione viuoz.

Placebo dño) pfecte in futuro qñ null⁹ erit lapsus nullū infirme carnis lubricū et hoc (in regione viuoz). i. eternaliter viuentiū scz in celesti regno et gloria b̃tōz vbi nemo moriē. **I**bi enī anima semp̃ viuūt ibi cū corpe de immortalitate letat⁹ vbi satis ostendit ab ea pte nōdū se placere deo que est in regione morientū. i. in carne mortali qñ in p̃nti seculo pfectus iustus

nemo esse potest nec enim mūdus a pctō nec si vnus dici fuerit vita eius. **O**ratio.

Ablutor peccaminū dñe qui animā te fide liter inuocantē velociter p̃solaris rogamus vt nos a piculis inferni erutos in regione viuoz ablata peccati morte restituas. **P**er dñm.

Psalmus de constantia fidelū et sanctorum martyru in fide et cōfessione p̃pter christū alios ad hoc ip̃m suis verbis et exemplis puocantium.

p̃s. Cxx.

Credidi propter quod locutus sum: ego aut humiliatus sum nimis.

Auctor psalmi p̃pheta dauid. **T**itulus est alleluia: voce laudis p̃grue p̃ntulat iste psalmus qz in h̃ psalmo p̃ba sunt martyz qui p̃fessione vigerūt et premia dei p̃secuti sunt. **M**ateria: p̃stantia fidelū ac sc̃tōz martyru in fide et p̃fessione. **I**ntentio: monere ad dei laudē: p̃ donis istis fidelibz collocatis. **S**ententia in generali p̃pheta in isto psalmo loquit in p̃sona martyru inuictoz quāta p̃ fide p̃tulerūt alijs referentiū vt sui exēplo p̃stanter in passionibz se habeāt et cōmemorat dei b̃nficia scz fidē et p̃fessionē qz crediderunt in fidē christi nō obstantibz multis et magnis tribulationibz publice cōfessi sunt ac gloriosam mortē p̃ christi noiet catholica fide p̃stanter susceperunt. **S**nia in speciali p̃pha q̃ in p̃sona martyz cōmemorans dei b̃nficia ait (**C**redidi) scz vere et p̃fecte p̃pter qd locut⁹ suz) i. cōfessus siue p̃stanter ea que credidi nō negaui cibaria p̃seruis: non tacui corā spiculatorē. **A**credenti necesse est loqui nō enī p̃fecte credit qui qd credit vel p̃gritia vel timore non loquit⁹ debet enī loquendo alios lucrari vt mereat audire intra in gaudiū dñi tui. **S**i martyres quidam moriendo tñ: quidā etiam loquendo sub discrimine gladij p̃fessi sunt quātomagis nos p̃fiteri debem⁹ in securitate (ego aut humiliatus sum nimis) ab eis qui veritati p̃tradicūt. i. passus sum multa p̃pter verbū dei qd fideliter tenebam. **E**t ne vera confessio viribz hominis detur subiungit.

Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax.

Ego) aut nō attribuens mihi cōfessionē (dixi in excessu meo). i. in extasi scz mēte rapta ad sup̃na et ad pure vitatis cognitōz vel in pauore passionū seu infirmitatis mee dixi inq̃ hoc scz (ois homo) de se p̃sumens (mendax) est ex se et fragilitate sue nature et nō audet p̃fiteri deum

sicut petrus qz cōfidit de se negauit. Sed gra-
tia dei verax efficit vt p̄sursis nō cedens qd cre-
dit libere z publice p̄fiteat. Natura enī huma-
na horret penas et ideo tū p̄fiteri deū sed gra-
tia excludit timorē vt audacter loquat veritatē.
Qd videns iste gratia dei factū in se subdit.

**Quid retribuā domino: p omnibz que
retribuit mihi.**

Quid ergo (retribuā dño) scz cōdignū (pro
omnibz) scz bonis suis (q̄ retribuit mihi) p ma-
lis meis. Retribuit enī dñs hoibz bona p ma-
lis: passus p p̄cedētibz eoz peccatis: cui hoies
retribuūt mala p bonis p ingratitudinē et of-
fensam frequentē. q. d. Quid habeo dignū qd
illi p suis bñficijs retribuā: nihil condignum
reddere possum. quodcūqz illi dederō ip̄ius est
et magis illi reddo q̄ dono. vnde nō inueniēs
iste quid retribuere nisi ex his que ip̄e dñs pri-
or retribuit subiungit.

**Calicem salutaris accipiā: et nomen do-
mini inuocabo.**

Calicē. i. passionē que dicitur calix. qz sub mē-
sura bibis: fidelis enī deus nō p̄mittit nos ten-
tari supra id qd possumus (salutaris). i. salutis
qz in eternā salutē p̄pinaf. Vel (salutaris). i. ies-
u qui prior passus est docens nos suas pas-
siones tanq̄ exemplar imitari (accipiā) amore
et desiderio ad mortē me p̄parando. q. d. pocu-
lum passionis bibā p illo qz prior bibit p me
et ista sola digna est cōpensatio passionis eius.
Et hoc ip̄m martyriū non est mee virtutis sed
gracie dei qz nō sum verax nisi eius dono p̄pte-
rea nō possum cum bibere nisi deū innocauero
et ideo nō in me sed in dño p̄fusus (nomen dñi
inuocabo) in auxiliū. Et tandem.

**Vota mea dño reddā corāz omni p̄lo
eius preciosa in cōspectu domini mors
sanctorum eius.**

Vota mea. i. desideria mea moriēdi p chri-
sto (dño reddā) ip̄o actu z hoc (corā omni p̄lo
eius) nō erubescens mori p ip̄o vt exinde laus
dei crescatz aliq̄ exemplū capiant. Reuera q̄sqz
seipm vouere debet seipsuz reddere imago sua
reddat celsari: imago sua reddat deo. Nec mir-
qz ita facio qz (preciosa). i. chara grata et acce-
pta est (in cōspectu dñi) cuiusqz videat vilis et
abietta (mors sanctorū eius) qz p ipsa morte tē-
porali redditur eternā. Vel (preciosa). i. p̄cio
moris eius emptā emit enī eam sanguine suo
quem p eis prior fudit ne p eo mori dubitaret.
Confiteat itaqz p̄ditionē suā mancipiū tanto
p̄cio comparatū z dicat.

Q dñe qz ego seruus tuus: ego seruus

tuus et filius ancille tue.

Q dñe qz p̄cio nos compasti p̄fiteor p̄di-
tionem meā (qz ego) sum (seruus tuus) qz redē-
ptus: emptus p̄cio magno scz sanguine pre-
cioso (ego seruus tuus) obediens in omnibz: re-
pentio sermonis indicii videt esse affectōis si-
ue deuotōis (z filius ancille tue). i. eccie que est
ancilla in p̄nti dñi seruit z militat: libera in pa-
tria dum triūphat z regat: vel eadē ancilla hic
et libera: ancilla quantū ad carnē: libera quan-
tum ad sp̄itū qz in libertate sp̄itus seruim⁹.
Et merito p te debeo mori z libenter immoloz
tibi qd totū p te est qz nō me vires nō mea me-
rita sed tu.

**Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo
hostiā laudis: et nomē dñi inuocabo**

Dirupisti vincula mea. i. vincula p̄tōrum
meoz vincula malaz p̄suetudinū: impedimē-
ta hui⁹ seculi vt a fuga rediēs religarer tibi: vt
(dirupisti) virtute martyrii (vincula) peccatoz
omniū p̄nalitatu omniū satisfactōnū: qz mar-
tyriū omnia p̄tā absumit omnia sanguine ab-
luuntur. Iste versus vt ait Cassiodorus tante
virtutis a quibusdā credit vt p̄tā homi dimit-
tantur si in fine vite trina p̄fessioe dicat. Et qz
dirupisti ideo (tibi sacrificabo) vt grat⁹ (hostiā
laudis). i. sacrificiū laudis tibi debeo. s. me ip̄m
ad te iugiter laudandū vel ip̄am laudē tanquā
hostiā (z nomen dñi inuocabo) nō fretus meis
viribz. dicit hic Hieron. qz sicut martyres lau-
dant dñm pure in regione viuoz ita z mona-
chi qui die ac nocte psallunt dño debent ean-
dem puritatē habere martyriū. Si quidē z ip̄i
martyres sunt. Qd enim faciūt angeli in celis
hoc monachi faciūt in terris. Sacrificabo in
quam hostiā sic qz.

**Vota mea dño reddā in conspectu oīs
populi eius: in atrijs domus dñi in me-
dio tui hierlm.**

Vota mea scz sacrificiū laudis (dño reddā)
et offerā: hoc et sup̄ius dicit sed nō est frustra qz
idem sp̄itus sanctus replicauit. Cum enī su-
perius dixisset vota mea dño reddā corā omni
p̄lo eius p̄missum est calicē salutaris accipias
vt hoc sit votū deo reddere passionē martyrii
p amore eius suscipere. Hunc vero dicens (vo-
ta mea dño reddā in cōspectu omnis ppli eius)
qz p̄missum est tibi sacrificabo hostiā laudis
huius voti redditiōē possum⁹ intelligere sa-
crificij et laudis immolationē. Neqz enim tñ
dño deo votum reddit cum p eius amore cor-
pus hominis occidit sed hoc est ei magnū vo-
tum reddere cū interior homo sp̄ital amoris

gladio se immolans seipm nō cessat deo in sa-
crificiū laudis offerre. **A**dorabo et laudabo in-
quit dñm nō in occulto sed (in p̄spectu omnis
p̄pli eius). i. corā omni cetū sctōz: et hic et in fu-
turo: publice enī laudari debet q̄ p̄ omnibz pa-
trivolvit b̄ (in atrijs dom⁹ dñi) quātū ad ecclīā
militantē p̄ quam tanquā p̄ attriū intrat ad do-
mum dñi eternā nō manufactā scz ad ecclīam
triumphantē attriū enī est quasi porticus ad in-
grediendū mediū dom⁹ (i medio tui hierl'm)
celestis civitatis quantum ad ecclīam trium-
phantē vbi pax est et sanctivisione dei letantē.

Oratio.

Talis sit quesumus dñe vita supplicij sicut
est in p̄spectu tuo mors p̄ciosa sanctorū vt avin-
culis p̄cī liberi mereamur future bict'm gau-
dia p̄clibare. **P**er do.

Inductio ad laudem dei p̄pter imple-
tionem p̄missi de incarnatione christi p̄
quam facta est reparatio totius generis
humani. **p̄s. cxvi.**

Laudate dominū

om̄s gentes: laudate eū om̄s p̄pli.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. **Ti-**
tulus est all'a qd̄ est laudate dñm. **U**nde et psal-
mus incipit brevis est ille psalmus et modicus
sed om̄es compendio sue locutiōis superat et est
quasi punctus psalmiorū vñ diuerse spēs for-
mantur: p̄inet enī omnē laudis materiā et sub
cōpendio ea que ceteri psalmi diffusim et est mi-
ravariatio cōtra tediū salutaria dicere mō pau-
cis mō late. **M**ateria aduentus christi in car-
ne p̄missus misericorditer et exhibitus. **I**nten-
tio monere ad laudē dei p̄pter ipletōz p̄missi. s.
effectus incarnatiōis christi. **S**ententia in ge-
nerali p̄pha in isto psalmo inuolat oēs tam gen-
tiles q̄ iudeos ad laudē dei p̄pter aduentū in q̄
repatio hoīs p̄phas misericorditer p̄missa fu-
it veraciter adimpleta et p̄firmata. **S**ententia
in speciali. **O**mnes q̄ gentes ad laudem monet
dicens (Laudate dñm omnes gentes). i. om̄s
gentiles ad fidē christi cōuersi vel vocati (lau-
date eum omnes p̄pli). i. iudei in duodecim tri-
bus diuisi. **V**el (collaudate eum) vt sit in vnū
redacta omniū laudatio qd̄ est catholice ecclie
Ideo dicit om̄s gentes om̄s p̄pli ne quis pre-
tereatur de toto orbe. **P**o titulus ille p̄nuncia-
uit quem sup crucē dñicam pilatus posuit scri-
ptum hebraice grece et latine rex iudeorūz bec
sunt illa atria domus dñi et ille om̄s p̄plus de
quibus egit in psalmo p̄cedenti non soli iudei
Ne quis enī putaret p̄ illa atria et om̄e p̄plm

solos iudeos significari om̄s monet ad laudē
dei: laudate inquam hac de causa.

Quoniā confirmata est super nos mise-
ricordia eius: et veritas domini manet
in eternum.

Quā misericordia eius). i. repatio hoīs mi-
sericorditer p̄missa (p̄firmata est sup nos) p̄ ef-
fectum incarnatiōis qz qd̄ p̄phas p̄misit ad-
uentu christi cōpleuit et firmavit misericordiā
vt nunq̄ moueat qz qui dedit custodit (et veri-
tas dñi). i. exhibitio p̄missiōis facte de christo
(manet in eternū) sicut et christ⁹ vel qz quicūqz
p̄mittit infallibiliter facit sine in eis que p̄mit-
tit p̄s sue in eis q̄ cōminat imp̄s. **E**t bñ dñs
p̄firmata eē sup nos misericordia eius qz quā-
uis sine misericordia nunquā fuerit cum etiā
nominatim misericordia nūcupet sup nos tñ
eius misericordia confirmata maior et mirabi-
lior apparuit cum dñs p̄ seruis iustus p̄ pecca-
toribus: incarnari: nasci: multa pati: et mori di-
gnaretur cum veritas etiā dñi manere nobis-
cum in eternū dignat sicut ip̄a veritas pollice-
tur dicens: non te deserā nec derelinquā et ecce
ego vobiscū sum vsqz ad p̄sumationē seculi.

Oratio.

Omnipotens p̄ssime dñator q̄ omniū gen-
tium ore laudaris precamur vt dilates veritate
tua mentē nostrā et confirmes sup nos miseri-
cordiam tuam. **P**er do.

Exhortatio ad dei laudē p̄pter suā bo-
nitatem et misericordiā ac p̄pter multi-
plicia beneficia p̄ eum nobis misericordi-
impensa. **p̄s. cxvij.**

Confitemini domi-
no quoniā bonus: quoniā in seculū
misericordia eius.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. **T**itulus est
all'a hoc est laudate dñm ad qd̄ monet iste psal-
mus qui est multis figuris decoratus. **M**ate-
ria: bonitas dei: multipliciaqz ipsius bonita-
tis diuine beneficia nobis exhibita. **I**ntentio
monere ad dei laudem ob causam multiplicē.
Sententia in generali p̄pha in isto psalmo in
p̄sona fidelis p̄pli seu ecclie et specialiter marty-
rum alios ad imitationē sui nunc verbis nunc
exemplis exhortantiū monet et incitat omnes
laudare dominū ratione sue eximie bonitatis
et misericordie quibus exaudiat omnes inuo-
cantes eum in tribulatione. **U**nde non in ho-
mine sed in deo solo dicit esse sperandum quia
ipse solus prestat salutem. **S**ententia in spe-
ciali. **A**d laudem ergo monens ait.

Confitemini dño confessione laudis. i. lau-
date dñm pfitendo beneficia eius om̃s genera-
lter (qm̃) ip̃e solus bonus est essentialiter cui⁹
bonitati nō est finis hoc est p̃p̃riū dñi qui p̃ se et
ex se bonus est sicut ip̃e ait nemo bonus. i. sua
bonitate nisi solus deus hec est precipua mate-
ria ⁊ causa laudis illius qz cum p̃pter se laudat
laudat gratis et sic laudandus est: tum p̃pter vi-
tam eternā minus gratis tūz p̃pter bñficia tpa-
lia omnino nō gratis: bona tñ est laus si referat̃
tur ista ad alia nō si p̃ncipaliter fiat p̃pter tpa-
lia. Et in hoc patet qz bonus est qm̃ in seculū
id est in eternū est et durat (misericordia ei⁹) qz
semper subuenit misericordie dona concedit.
Et specialiter.

Dicat nunc israel qm̃ bonus: qm̃ in se-
culum misericordia eius.

Dicat confitendo ⁊ est qd̃ sentio de bonita-
te dei sentiat ⁊ p̃fiteatur mecū (nunc) scz nō dif-
ferendo (israel). i. quilibet subditus in ecclia p̃
fidem videns deū hoc scz (qm̃ bonus) est ⁊ (qm̃
in seculū) est (misericordia eius) Ut supra. q. d.
moneo vos confiteri ⁊ vt ego vos moneo ita et
vos inuicem monete.

Dicat nunc domus aaron: qm̃ in seculū
misericordia eius.

Dicat nunc ⁊ confiteat̃ laudando deū ⁊ ali-
os ad laudē puocando (domus aaron). i. qui-
libet prelatus ⁊ sacerdos ad quos specialiter p̃-
tinet alios docere ⁊ exhortari dicat inq̃ istud. i.
(qm̃ in seculū misericordia ei⁹) intelliget p̃us
Et qz nō est p̃sonarū acceptor deus.

Dicant nunc qui timent dñm: qm̃ in se-
culum misericordia eius.

Dicāt nunc omnes (qui timent dñm) pusil-
li cum maioribz ex omni gente hoc est vniuersa
lis ecclia. Ideo vero dicit qui timent qz timen-
tes dñm sunt idonei ad cōfitendū dicāt inq̃
hoc idem scz (qm̃ in seculū misericordia eius)
vt supra. Deinde exemplū de se ponit vt alios
incitet quasi dicendo de bonitate ⁊ m̃ia dei cer-
tus sum qz iam in me exptus sum. Ecce enī.

De tribulatione inuocaui dñm: et exau-
diuit me in latitudine dñs.

De tribulatōe tam corpali q̃ spirituali (in-
uocaui dñm) petendo eius auxiliū ⁊ exaudi-
uit me in latitudine dñs) liberando me de an-
gustijs ipsius tribulatōis: liberatōe manifesta
vel occulta ⁊ ponendo me in latitudine gaudij
et sue diuine p̃solatōis. Et qz exaudiuit.

Dñs mihi adiutor non timebo quid fa-
ciat mihi homo.

Dñs cuius virtuti resisti nō potest (mihi ad

iator) est p̃tra hostes ⁊ ideo nō timebo quid fa-
ciat mihi) et contra me agat (homo). i. quilibet
carnalis inimicus qz diuino adiutorio sufful-
tus p̃ualebo. Scz nō hoies solos habet ecclia
inimicos verū etiam diabolū ⁊ angelos eius et
ideo subiungit.

Dominus mihi adiutor: et ego despici-
am inimicos meos.

Dñs mihi adiutor est fouens ⁊ p̃tegens me
(et ego) tali adiutorio p̃tectus (despiciā) ⁊ deor-
sum aspiciā quasi in sublime erect⁹ ṽlipendēs
et p̃ nihilo habēs qd̃ plus est q̃ nō timere (in-
imicos meos) etiā spirituales scz rectores iniq̃-
rum mundū istū diligentū qz mihi nocere nō
poterūt. Et nō solū hō inimicus nō est timen-
dus sed nec in hoie amico est p̃fidendū qz.

Bonū est confidere in dño: q̃ confidere
in homine.

Bonū est confidere in dño) cōtra mala que
qz nō deserit nec deficit in p̃stando auxiliū
in necessitate magis q̃ p̃fidere in homine) car-
nali cuius salus vana est qz sepe fallit vel defi-
cit. Et si angeli mali despiciendi sunt non tñ in
angelis bonis est omnino spes collocāda qz.

Bonū est sperare in domino: q̃ sperare
in principibz.

Bonū est sperare bona (in dño) qui speran-
tes in se nō deserit magis q̃ sperare in princi-
pibus). i. in angelis qui p̃ncipatū habēt in ce-
lesti militia quorum p̃tās a solo deo est. In ho-
mine ergo vel angelis nō est confidendū ṽl spe-
randū sed in dño cum enī b̃vident̃ iuuare ip̃e
dñs p̃ eos hoc facit: in dño sperandū est qz.

Omnes gentes circūdederūt me: et in
noīe dñi qz vltus sum in eos.

Omnes gentes circūdederūt me) extra mi-
nis: blanditijs ⁊ alijs occultis explorantes ac
varijs modis p̃sequentes (⁊ in noīe dñi) factū
est hoc (qz vltus sum in eos) scz a dño cuius est
ṽlcisci iniurias vt ego in nomie dñi liberarer ⁊
ip̃i cōuersi penas penitēdo sustinerent q̃s alijs
ingerebant.

Circūdantes circūdederūt me: et in no-
mine dñi qz vltus sum in eos.

Circūdantes circūdederūt me) tanq̃ ṽndi-
q̃ obsessum impugnando (⁊ in noīe dñi) factū
est hoc (qz vltus sum in eos) virtute dñi cuius
eram vexillo munius repetitio eiusdem est ad
maiorē assertionē ⁊ ornatū.

Circūdederūt me sicut apes: et exarse-
runt sicut ignis in spinis: et in noīe dñi
mini quia vltus sum in eos.

Arcundederunt me sicut apes) blandientes ore et vulnerantes occulte. Apes enim in ore mel habent et in aculeo candevulnus. Et omnes qui lingua blandiunt sed latenter ex malicia feriunt apes sunt quia loquendo dulcedinem mellis proferunt sed occulte feriendo vulnus inferunt (et exarserunt sicut ignis in spinis) peccatorum nam peccata in me igne persecutionis cremauerunt cui volentes nocere profecerunt (in nomine domini quia ultus sum in eos) vel dum conuersi populo christiano sunt sociati vel cum non conuersi iudicii sine misericordia in fine sunt sensuri.

Impulsus euersus sum ut caderem: et dominus suscepit me.

Impulsus) persecutionibus et tentationibus et quasi vocando fere (euersus sum ut caderem) a stabilitate virtutis. impellimur a nobis interius: impellimur ab alijs scilicet homine vel diabolo exterius (et dominus suscepit me) sustentando ne caderem quia in eo confidens ipsum solum quesivi et inuocaui adiutor et non est totaliter cadendi facultas ubi manus domini est sustentaculum et prebet fortitudinem. Unde subdit.

Fortitudo mea et laus mea dominus: et sanctus est mihi in salutem.

Fortitudo mea).i. virtus in certamine (et laus mea).i. laudatio et gloria (dominus est) non ego mihi (et) ideo (factus est mihi) in hac tribulationis morte (in salutem) nam sua virtute et bonitate de predictis malis et periculis me saluauit. Qui ergo cadunt in certamine cum impellunt nisi quia sibi fortitudo et sua sibi volunt esse laudatio. Quia propter cuius fortitudo et laus est dominus tam non cadit quod non cadit dominus unde qui videbant deficere reerulant in malis et hoc est quod sequitur.

Gloria exultationis et salutis: in tabernaculis iustorum.

Gloria exultationis) interne (et salutis) eterne .i. vox exultationis vel exaltans propter salutem est (in tabernaculis iustorum).i. in secretis cordium et conscientiarum bonorum deo militantium in cordibus vestris quod martyrum reliquorumque sanctorum qui facti sunt tabernaculum dei per inhabitantem spiritum sanctum in eis. Sancti enim si extra sint afflicti intus tamen gaudent et deum laudant spe futuri. quod deo ego etiam exemplo iustorum gaudere et deum laudare debeo. Unde autem fortitudo et salus factus est mihi dominus et inde gaudium est quia.

Dextera domini fecit virtutem: dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit virtutem.

Dextera domini).i. christus qui est dextera patris. Vel (dextera).i. potentia domini que per dexteram designatur (fecit virtutem) dans mihi in passionem vi-

ctoriam (dextera domini exaltauit me) ab humilitate passionis eleuans ad gloriam. Magna virtus est exaltare humile: probere de passione victoriam: terrenis dare celum deificare mortalem et repetit quasi si mirum dicens (dextera domini fecit virtutem) non homovincit non se exaltat non sibi salutem dat sed deus. Vel (dextera domini fecit virtutem) a peccatis et periculis me liberando (dextera domini exaltauit me) in virtuosis operibus promouendo (dextera domini fecit virtutem) me a recedendo custodiendo et sic virtutem instantie dando. Et cum hoc ita sit.

Non moriar sed viuam: et narrabo opera domini.

Non moriar) dicit ecclesia ut putas o persecutor (sed viuam).i. multiplicata durabo putat enim persecutor stragem funerum ubique faciens delere nomen christianum cum potius augeat. Vel (non moriar) morte culpe vel gebenne (sed viuam) vitam gratie et glorie (et narrabo) quod dum hic ero (opera domini) que fecit circa me. narrabo inquam ad laudem suam ut per hoc augeat ecclesia. Sed cur tanta indigna paulum corpus christi sancta ecclesia populus adoptionis indicat nobis de.

Castigans castigauit me dominus: et morti non tradidit me.

Castigans) et corripiens per delictis (castigauit me dominus) flagello filiorum. quod de hoc promissu deus mihi fieri ad correctionem. geminatio verbi frequentiam castigationis et consuetudinem dei innuit qui hic castigare consuevit (et morti) eterne (non tradidit me) morti enim non datur cuius vicia purgant. Castigat nos deus in multis verbis ad emendationem ut probatos eruat a morte perpetua et donet vitam eternam. Sed vide quam intretur ad eam nam quasi ostendendo subiungit tanquam diceret. Ergo ut illa vita possit acquiri et haberi.

Aperite mihi portas iusticie: ingressus in eas confitebor domino: hec porta domini iusti intrabunt in eam.

Aperite mihi) instando o persecutores (portas iusticie).i. portas tribulationis et mortis per quas iusti intrant ad requiem: per multas enim tribulationes oportet nos intrare in regnum dei et ego (ingressus in eas).i. per eas ad vitam (confitebor domino).i. laudabo eum in voce exultationis quia (hec porta domini) est que exiit de mundo. christus enim sic passus sic intrauit in gloriam suam sic iusti est intrare sanctos. Unde sequitur et (iusti) imitantes caput christus (intrabunt in eam).i. per eam ad vitam. non est enim seruus maior domino suo. Et quia hanc portam christus aperuit.

Confitebor tibi quonia exaudisti me: et

Factus es mihi in salutem.

Confitebor tibi o dñe cōfessione laudis et gratiarū actōis: ideo qm̄ exaudisti me in tribulatione (et factus es mihi in salutem) dans de passionē victoriā. Vel qm̄ exaudisti me in aduentu filij. priores enī iusti aduentū christi pe-tebant. (et) ita (factus es mihi in salutē) quia p cum vulnera peccatorū meorū sanasti et me ab iniquo hoste saluasti. Tū ostēdit p quē factus est in salutē scilicet per lapidem angulārē id est christum. Nam.

Lapidem quē reprobauerūt edificātes: hic factus est in caput anguli.

Lapidem quē. i. quem lapidē (reprobauerunt) scz christus lapis offensionis cui adhere re ptempserūt (edificantes) synagogā iudeorū scz pontifices sacerdotes et doctores quē lege-bant in scripturis et nō intelligebāt hic factus est in caput anguli in domo nr̄a que est eccle-sia vt duos parietes iudeorū et gentiū conderet in se lapide angulārē. p̄sticiens vnā ecclesiā ex iudeis et gentibz cuius ip̄e est caput et pastor.

A dño factum est istud: et est mirabile in oculis nostris.

A dño p̄re qui occulte edificabat (factū est istud) scz vt sit in caput anguli (et est mirabile) ac in eternū laudabile de concorparatione vtriusqz ppli. (in oculis) scz interioribz et interioris hoīs. (nostris) i. credentiū et diligentū qui cū credendo susceperūt nō in oculis carnaliū qui quasi hoīem p̄temnendo reprobauerūt hoc est in cōsideratōe nr̄a nō illoz.

Hec est dies quā fecit dñs: exultemus et letemur in ea.

Hec dies qua factū est hoc scz tps noui testamenti quo constituta est ecclesia (est dies) salutis et gr̄e cōtra diem culpe que cepit a vetustate ade (quam fecit dñs) ad redemptionē et salutē cūctis gentibz: hanc diem dicit dñm fecisse singulariter nō qz eā plus alijs sed qz in ea plusqz in alijs fecit in qua dñs venit et specialē gr̄am exhibuit. In qua cōuenit letari et ideo exultemus et letemur in ea sicut egri in die sue sanationis: captiui in die redemptionis qz diabolus perdidit homo reuixit. Et qz salus est hic dies ergo.

O dñe saluū me fac: o dñe bene p̄sperare benedictus qui venit in noīe domini.

O dñe qui potes quicqd vis (saluū me fac) a peccatis et omnibz malis qz ad saluandū venisti et postquā a malis saluaueris (o dñe bene p̄sperare) iter nostrū bene et p̄sperē dirigendo ac nos in bonis opibz p̄sperari et p̄ficere sem

per faciendo qz ad hoc venisti et tu nobis sc̄tis es via et (benedictus qui venit in nomine dñi) scz christus qui venit in nomine patris vt nos saluaret et inuaret ac nobis vitam eternā donaret est hic laus de aduentu christi. deinde quasi in p̄sona sacerdotū et maiorū mioribz loquit.

Benediximus vobis de domo domini: deus dñs et illuxit nobis.

Benediximus nos maiores quasi sacerdotes (vobis) o reliqui christiani. i. imprecanti sumus vobis bñdictionē (de domo dñi). i. de ecclesia catholica de qua sunt sacramenta et oīs benedictio qz extra eam non est verū sacrificiū nec bñdictio immo (deus dñs). i. iesus christus dñs noster et verus deus ille qui venit in noīe dñi bñdixit vobis (et illuxit nobis) vt scripturas et qd credimus intelligeremus et vobis nō dum intelligentibz sed iam credentibz enunciareremus vt aut et vos iam benedicti intelligatis.

Constituite diem solennem in condensis: vsqz ad cornu altaris.

Constituite diem solennē scz mentis solennitate et sabbatizate sabbato cordis. i. exhibite vos templa et aras dñi in quibus et sacras celestis solennitates (in condensis) et sp̄situdine scz virtutū. i. in virtutibz multis in quibz v̄l ip̄e dñs vel eius angeli frequentant vos dico in b̄ p̄fuerantes quousqz pueniatis (vsqz ad cornu altaris). i. vsqz ad ip̄m dñm qui est cornu et fortitudo seu celsitudo anime quam ei fecistis altare. altare enim sempiternū est pacata mēs iustorum vbi laudes dei leti cantabimus ita dicentes.

Deus meus es tu et cōfitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te.

Deus meus es tu qui me ad hanc gloriā p̄duxisti et ideo (cōfitebor tibi) p̄fessione laudis. i. laudabo te et nō ero ingratus gr̄ie tue. Accepta remissione p cōfessionē peccaminū nunc confiteor laudes tuas et ex intensione affectus idem repetēs dicit (deus meus es tu) et nō aliō (et exaltabo te) extollendo te laudibz vt creator a creatura lauderis qz p te ab hūilitate suā sublimatus dilectōe. dicem⁹ ista et dilectio ip̄a vox ista est.

Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem.

Confitebor. i. laudabo te (quoniam exaudisti me) liberando ab omnibz malis et p̄iculis et factus es mihi in salutē sociādo me tuis sanctis et electis hic versus supra positus est sed et hic congrue ponit qz leta confessio est post beneficia deinde exhortationē quam in p̄ncipio po-

fuit repetit et omnes generaliter ad laudem dei inuitat dicens.

Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in seculum misericordia eius.

Confitemini. i. laudate dñm sicut monui a principio (quoniam bonus) ē essentialiter in se cuius bonitatis effectus circa nos apparet (quoniam in seculū) est (misericordia eius). In his verbis psalmus accipit terminū de quibz sumptit exordium et sicut incepit a laude ita terminat videlicet ut ab initio credulitatis nostrę usq; ad finem in deū nostrū fiduciā habentes eius laudes pseueranter p̄fiteamur. Iuxta illud qui p̄seuerauerit vsq; in finē hic saluus erit qz nō est aliud qđ salubrius delectet nos qđ laus dei.

Oratio.

Consolatio tribulationū nostrarū p̄ssime deus qui iustorū tabernacula leticia et exultatione pfundis et alta ecclesiam tuam virtute potentis dextere qua fiat porta iusticie et ita singulari stabilitate cōnectat ut tua resurrectione clarificata refulgeat. Qui vivis.

Psalmus de affectu et frequenti petitione fidelis p̄ intelligentia et custodia diuine legis ut ipsam intelligat et intelligendo opere perficiat.

Aleph

ps. cxviii.

Beatissimi

in via: qui ambulāt in lege dñi.

Auctor psalmi fm̄ Ambro. et Hiero. et scdm̄ plures alios p̄pha

danid qui totus ardens in diuino amore p̄ totum psalmū p̄ modū orantis et supplicantis familiarissime loquitur cum deo sicut dulcissimus et dilectissimus filius cū p̄se seruus cum amantissimo dño suo qui cum de malis huius seculi et de statu mortis eripuit ac in statū vite et gratie posuit. Circa titulū est sciendū qđ ille psalmus vocat̄ alphabeticus continens viginti duos octonarios fm̄ numerū litterarū alphabeti hebraici et singuli octonarii incipiūt a singulis litteris que sunt eis p̄ titulis p̄tinentiam eorum declarantibz. Huius aut̄ octonarii titulus est all'a aleph. all'a. i. laus dei qz in his vere deus laudat̄ in quibus est remissio pctōz que nobis facta est p̄ aduentū christi de quo in superiori psalmo egit qđ hūc mundū diluit ut dignus fieret immaculato corde deum laudare. Aleph que est prima littera interpretat̄ doctrina. Unde plenos doctrine sequentes versus attende. Congrue aut̄ huic octonario p̄scribit̄

Aleph. i. doctrina qđ est cōmune toti psalmo doctrina: moralē redolenti: est enī ille octonarius quasi plogus aliorz tangens que in sequentibus cōtinent octonarijs. Materia sepius repetita petitiō p̄ intelligentia et custodia legis diuine ut ipsam intelligat et intelligendo opere perficiat p̄ totū enī psalmū exprimit affectū suū ad custodiā legis diuine varijs modis eadē repetendo. Et sepe orās deuote p̄ aliquo qđ multum appetit: verba eadem repetit ut maiorē affectum sui desiderij ostendat ut pote qui flāmā et feruorē amoris respectu rei tñ desiderate in se sine repetitis petitionibz continere nō possit quem modū orandi p̄ totū istū psalmū habet. In hoc etiam psalmo quedā verba interposita inueniunt̄ que pene idem significare videtur scz lex: testimonia: vic mādāta iustificatōes iudicia sermones eloquia et huiusmodi. nam qđ ex his vnum custodit p̄culdubio et alia obseruat sed varietas horum verborz in hoc psalmo ideo ponit̄ ut fastidium euitet. Sententia vero et significatio predictorz sepius replicatur ut maior affectio et deuotio intentior respectu rei tñ desiderate ostendat et oratio petentis citius exaudiat̄. Intentio: exhortari nos ad beatitudinem et diuine legis custodiam ac monere ad dei laudē p̄pter multipliciū beneficiorū suorum exhibitionē. Sententia in generali p̄pheta in isto psalmo tanquā fidelis et deuotus deum sincero et puro amore tota mente ardens diligēs de omnibus que mundi sunt p̄e dulcedine diuini amoris nihil penitus appetens summo cordis desiderio cupit bene virtuose immaculate et beate viuere et sic ad patrie beatitudinē peruenire. Et qz illam vitam bonam virtuosam immaculatam et beatam ex se non potest attingere ratione sue ignorantie et cecitatis ratione impotentie et fragilitatis ratione iniqui et maligni a bono retrahentis et multipliciter impediētis: ideo ratione ignorantie et cecitatis necessario indiget aliquo directiuo scilicet lege aliqua que doceat ipsum declinare a malo et facere bonum. et hec est scriptura sacra in nouo et veteri testamento contenta. Indiget ratione impotentie et fragilitatis aliquo confortante et roborante: et istud est gratia diuina que viuificat roborat et confortat. Indiget ratione iniquorum et malignantium ut eorum tollatur impedimentum: vnde magno cordis desiderio iugit̄ orat et petit: petitionēq; suam ex abundantia amoris et desiderij frequenter replicat ut deus ipm̄ illuminet et illustret ut legem diuinam intelligat et gratia sua ipsū viuificet: confortet: et ro-

bozet vt ipsius legis precepta et mandata intel-
lecta opere adimpleat ac psecutione et impedi-
mentum iniquorum tollat: vt ipse ab inceptis
non desistat. Et in his videtur p̄sistere tota ma-
teria huius psalmi in generali qui durat vsq;
ad psalmum. Ad dominū cum tribularet cla-
maui. **P**salmus autem ille institutor est fide-
lium: apotheca spiritus sancti: qui quāto in su-
pei ficiē videtur apertior tanto mysteriorum al-
titudine est profundior. vbi generalis iustus lo-
quitur modo profitendo quod accepit: modo
iterum sperando quod meruit. Et est hic psal-
mus totus morali doctrina insignis: omnis au-
tem moralis doctrina suavis est: in q̄ hic psal-
mus eminet. alij namq; psalmi tanquam stelle
minores aliquatenus lucent: iste vero quasi sol
pleni luminis meridiano calore feruens totus
moralis dulcedine resplendet. Et est per litteras
hebrei alphan digestus vt sicut pueri in p̄mis
litteris r̄um discendi sumunt ita et nos huius-
modi clementis r̄sum viuendi vsq; ad matu-
ritatem addiscamus. **O**ctonarius vero in sin-
gulis distinctōibus innuit q̄ vnaqueq; pars
perfecta est et sufficit vt si quis eam seruet in vi-
ta septem dierum perueniat ad octauam resur-
rectionis. **U**el circumcisionem cordis habeat
quā octonarius significat. **U**nde **Aug.** Sci-
endum in hoc psalmo omnem moralem locū
esse comprehensum. **N**o te quid hoc sacra-
us sacramentor: quid hac voluptate iocundus:
qui tibi que mella sunt dulciora q̄ discere
prudentiam: in atria eius intrare: sensum crea-
toris inspicere et sermones domini dei tui ple-
nos docere sapientia spiritali. **H**abeant sibi
ceteri suas opes: gemma bibant: serico niteant
plausu populi delectentur: et per varias volu-
ptates diuinitas suas vincere nequeant. nostre
delitie sint in lege domini meditari die ac no-
cte. pulsare ianuam non patentem: panes trini-
tatis accipere: et seculi fluctus domino preceun-
te calcare. **S**ed et notandum hunc psalmum
qui vigintiduabus clausulis constat quarum
vnaqueq; octenis versibus terminatur vtri-
usq; testamenti mysteria continere. et veteris vi-
delicet propter vigintiduas litteras et viginti-
duo eiusdem instrumenti volumina. Et noui
propter octauum numerum resurrectione do-
minica et circumcisione spiritus in euangelio
consecratum. **H**ec **Aug.** Sententia in speci-
ali: qz om̄s beatitudine p̄cupiscūt: sed quō ad
eam pueniāt plurimi ne ciūt et diuerli diuerſa

querūt quib; beati sint: ne q̄s iam erret docet q̄
sit ad veram beatitudinem via. **E**st enim vera
ad eam via ista: vt qui volunt esse beati sint im-
maculati. vnde dicit. (**B**eat) sunt in spe p̄ bo-
norum operum merita existentes (immacula-
ti) sine crimine et mortali culpa (in via) seculi p̄
quam gradimur id est in presenti vita (qui am-
bulant) et non ociosi id est qui proficiunt et per-
seuerant (in lege domini) hoc est in mandatis
eius ipsam scilicet legem opere adimplendo.
Let namq; dñi est via per quam reuerti possu-
mus in patriam. **A**mbulemus ergo in lege do-
mini: curramus in operatione mandatorum:
vt cursu completo brauium cum apostolo ca-
piamus. **S**ed quia ad hoc q̄ ambulent in le-
ge domini exigit ipsius legis noticia ideo sub-
ditur.

Beat) qui scrutātur testimonia eius: in
toto corde exquirunt eum

Beat) etiam sunt in spe (qui scrutantur) et
inquirunt diligēter studendo (testimonia eius)
id est scripturas sacras testimonium de deo p̄-
hibentes et quid testetur nobis per scripturas
suas (et in toto corde) et affectu non diuiso vt
heretici et amici huius mundi. et simplici non
duplici (exquirunt eum) solum non aliud vt
cognoscant et diligant vt non solum sit studi-
um cognoscendi verum etiam voluntas ope-
randi. **P**ropter hoc enim scrutande sunt scri-
pture vt deus inueniatur et vt iusti non docti
efficiamur. **H**i ergo sunt beati qui ambulant
in lege dñi.

Non enim qui operantur iniquitatem:
in vijs eius ambulauerunt.

Non enim qui operantur iniquitatem) sci-
licet ex deliberatōne et dilectione vt qui obedi-
unt desiderijs peccati non qui trahuntur inui-
ti: vel qui opantur perseueranter (in vijs eius)
id est in preceptis dei que tanquam vie ducunt
ad patriam celestem. (ambulauerunt) recte sci-
licet ea custodiendo s; magis in deujs que du-
cunt ad eternam damnationem contra prece-
pta faciendo ac per hoc non sunt immaculati
et per consequens nondum sunt beati. **E**t ve-
re hi tales non ambulant in vijs. quia

Tu mandasti: mandata tua custodiri ni-
mis.

Tu) scilicet deus cui obediendum est ab o-
mni creatura (mandasti) per legē: per euange-
lium: per prophetas: per apostolos et predica-
tores sequentes (mandata) id est precepta (tua
custodiri nimis) id est valde cum magna dili-

gentia et sollicitudine ut nec unum iota pretere-
reatur ubi nec aliquid potest sine culpa preteri-
ri nec aliquid aliunde admitti. Unde in euan-
gelio. Si vis ad vitam ingredi serua manda-
ta. Ergo qui non seruauerit in eternum peribit.
Et quia mandasti et non est hominis dirigere
viam suam: ergo.

Utinam dirigantur vie mee: ad custodi-
endas iustificationes tuas.

Utinam dirigantur a te scilicet rectore et duce (vie
mee) scilicet affectiones seu desideria eloquia et ope-
ra (ad custodiendas iustificationes tuas). id est man-
data tua que iustificat et perfectam iusticiam con-
tinent nisi enim a te dirigantur infirmi erimus. pro-
pter fragilitatem carnis precepisti quidem tu sed
vitam quod precepisti fiat mihi. Diriguntur
autem vie nostre per charitatem a deo nobis in-
fusam quod finem Augustinus bona opera extra cha-
ritatem sunt cursus extra viam ideo autem peto
et opto custodire iustificationes quas.

Tunc non confundar: cum prospexero in
omnibus mandatis tuis.

Tunc non confundar coram te in presenti
vel in futuro (cum prospexero) quasi in speculo. id
est perfecte inspecero custodiendo et opere adimplen-
do non solum aspexero legendum et intelligendo
(in omnibus mandatis tuis) nullum transgrediens
sed omnia opera complens quod in vno offendens
fit omnium reus scilicet quo ad penam damni et da-
mnationem. Mandata dei sunt sicut speculum in
quibus homo debet opera sua inspicere in con-
scientia utrum consonet mandatis an non. Si
non respondent eis debet confundi si concor-
dant potest letari. Et tunc cum prospexero et cu-
stodiero omnia mandata.

Confitebor tibi in directione cordis: in
eo quod didici iudicia iusticie tue.

Confitebor tibi confessione laudis id est lau-
dabo te gratias agendo et non ero ingratus tan-
to beneficio (in directione cordis) id est quod dire-
xisti cor meum et animum ad intelligenda predicta
et quod directum cor habeo directis viis ad illa cu-
stodienda (in eo) id est per eos (quod didici) te reuelan-
tes (iudicia iusticie tue) quibus nunc et in fine mun-
di iudicabit. Vel (iudicia iusticie tue) id est man-
data tua que tu ex iusticia tua iudicas facien-
da. Et.

Iustificationes tuas custodiam: non me
derelinquas usquequaque.

Iustificationes tuas custodiam opera ius-
ticie faciendo et precepta tua iustificanti opera
adimplendo et ut custodiam (non me derelinquas)

subtrahendo auxilium protectionis tue usquequaque
et valde et nimis vel ex toto et penitus. quasi. d.
si derelinquis aliquando ad probationem ut vir-
tus perficiatur et meritum augeatur vel ut infirmus
sine auxilio tuo mihi videatur ne de me glori-
er non tamen derelinquas omnino ne peream et
sic gloriabor in te non in me. Nemo ergo debet
inflari quod nunquam derelinquat vel dolere quod ali-
quando derelinquat. **Beth**

In quo corrigit a-
dolescentior viam suam: in custodiendo
sermone tuos.

In prima littera partes beatitudinis posuit
in quibus precat se custodiri in hac secula tem-
pus conversionis aperuit in quo potissimum a la-
psu et confusione fluxu etatis ad deum quis con-
uertere debet. Unde huic octonario premitte lit-
tera (**Beth**) que interpretatur confusio quia hic
ostendit precepta dei liberare hominem de confu-
sione id est de lapsu peccati qui enim viam suam
corrigit non confundit iustificationes in quas
tuas custodiam que vere sunt custodiende. Nam
In quo corrigit adolescentior et iuuenis etas
tem (viam suam) lubricam et pravam ad peccandum
Vel (adolescentior) ad dei novitatem gratie per-
cepta conuersus (viam suam) id est conuersatio-
nem et consuetudinem suam pravam. Et respon-
det dicens (in custodiendo sermones tuos) scilicet
operando non tantum legendum vel memorando hoc
enim loco custodiam sermonum dei intelligenda
est operatio preceptorum eius que frustra custo-
diuntur memoria si non custodiuntur et vita. nam
quidam verba dei tenendo agunt ne obliuiscan-
tur nec agunt viuendo ut corrigantur. Et quod in
his correctio est ideo.

In toto corde meo exquisiui te: ne re-
pellas me a mandatis tuis.

In toto corde meo id est ex toto affectu cor-
dis mei quia mens diuisa non impetrat exquisi-
ui te et amavi ex dono tuo. Non enim ambu-
lando sed amando non motu corporis sed affe-
ctu cordis exquisiui et inueni deus: hoc autem
nobiscum agit primo diuinus ut dominus diligat: hoc
nobiscum agit dilectio domini ut sermo diuinus im-
pleatur et ideo (ne repellas) non adiuvando (me)
quasi indignum a mandatis tuis intelligendis
et implendis. Minus dicit et plus intelligit id
est admittas me ad intelligentiam et implentem
mandatorum tuorum. Quia ergo repellere metuit agere
quod sequitur.

In corde meo abscondi eloquia tua ut

non peccem tibi.

In corde meo abscondi id est in abscondito cordis mei scilicet in memoria mea retinui eloquia tua sacra sicut thesaurum preciosum in arca (ut) eorum memoria auocatus (non peccem tibi) et sic repellar dum in promptu habeo in abscondito memorie regulam secundum quam me componam. Sacra enim eloquia semper in corde retinere magni confert presidium contra omne peccatum. Nam ubi est diuini verbi memoria et delectatio inde perculdubio fugit omnis delectatio et memoria peccati. diuini enim eloquiui nutrit virtutes: extinguit vicia: generat amorem dei adducit odium peccati. Et ne in corde eius eloquia dei sine fructu operum absconderent ideo gratias agens de preceptis orat frequenter. Et dicit.

Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas.

Benedictus id est laudatus (es domine) in donis tuis et de beneficiis mihi impensis. q. d. q. eloquia habeo gratias ago et de reliquo (doce me) et presta facere (iustificationes tuas) id est mandata tua et iusticie opera scilicet ut sciam non solum ea speculando sed etiam secundum ea operando et quod didici facis ostendendo: frustra enim abscondi in corde eloquia nisi sequantur iusticie opera. q. d. Quia dando mihi eloquia tua dedisti mihi legem da etiam benedictionem gratie qua legem implere valeam. Et quia abscondi eloquia tua in corde ideo cum tempus vidi.

In labijs meis: pronunciaui omnia iudicia oris tui.

In labijs meis cordi viciniis (pronunciaui) alijs scilicet ore predicando exhortando instruendo Et benedicit meis non alienis ne queras tibi vicarium in predicando vel psallendo sic non queris in comedendo vel dormiendo omnia iudicia non vniuersaliter sed que scripta sunt vel dicta. Unde subdit (oris tui) id est que per prophetas vel per apostolos qui sunt os dei locutus es et per eloquia tua innotescere voluisti. Que omnia iudicia usquequaque non cessat ecclesia in labijs suis pronunciare. Et ne fieret reprobus sermo meus.

In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus diuitijs.

In via testimoniorum tuorum id est in ope et impletionem mandatorum tuorum que nobis in lege tua sub testificatione data sunt et de te testificantur (delectatus sum) et gaudius non modice sed sicut in omnibus diuitijs spiritualibus ut pote que sunt omnimode diuitie. Vel (sicut in omnibus diuitijs)

temporalibus delectantur terreni homines. Immo multo amplius sancti qui contempto mundo a deo sunt ditati delectantur et iocundantur de conscientia pura in operibus mandatorum dei non deficientes etiam tormentis et tribulationibus multis afflicti. Ita pronunciaui et delectatus sum et adhuc ibi immorabor. Unde sequitur.

In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas.

In mandatis tuis exercebor in usu meditationis et operis scilicet in eis frequenter meditando et ipsa ope ad implendo. Et sic merito boni operis (considerabo) id est cognoscam (vias tuas) quid iuste quid misericorditer facias sicut dicitur a mandatis tuis intellexi. vniuersum enim videri domini sunt misericordia et veritas secundum quas opera nostra remunerat quas considerabo etiam diligenter attendendo ut sic firmior sim in meditatione et operatione mandatorum. Et per hanc exercitationem fit etiam istud quod.

In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.

In iustificationibus tuis id est in mandatis et preceptis que iustificat et perfectam iusticiam continent (meditabor) profunde de eis cogitando. Oblivioni enim que ex originali venit peccato opposita est meditatio unde sequitur ut (non obliuiscar sermones tuos) id est ne possim obliuisci quod expedit retineri et ut illa oblivioni non tradens possim ea intelligere perfecte complere. Ecce satis horret confusionem que tantam spondet correctionem.

Symel.

Re tribue seruo tuo
viviifica me et custodiam sermones tuos.

In hac tertia littera humanam indigentiam ostendit et contra eam gratiam dei poscit. Et hec indigentia est infirmitas carnis: ignorantia mentis exilium: hostes: et contra hec auxilium multiplex gratie petit. Unde huic octonario premitur littera (Symel) que interpretatur retributio quia sibi multipliciter gratiam retribui petit. dixerat enim supra in quo corrigit adolescentior viam suam et subiunxit in custodiendo sermones tuos nunc ut id faciat petit auxilium dicens

Re tribue domine bonum pro malo (seruo tuo) quod nihil meritis sed totum gratie deputat scilicet mihi qui non dignus vocari filius tuus: sed (viviifica me) intus qui iustificas impium faciendo me resurgere a morte anime scilicet a peccato quod mors anime est et infundendo gratiam que animam vivit

ficat sicut anima corpus (et) ita iustificatus (cu-
stodiam sermones tuos) scz intelligentia p co-
gnitionem: in memoria p recordationē: in vo-
luntate p dilectionē. in manu p operationē. in
ore p predicationē et defensionē. Sed quia nō
possunt custodiri p obedientiā nisi prius videā-
tur p intelligentiā addit.

Reuela oculos meos: et cōsiderabo mi-
rabilia de lege tua.

Reuela id est aperi et illumina p spiritū san-
ctum oculos meos) interioris scz cordis et men-
tis p ignorantia et peccatū velatos et sic illumina-
tos (considerabo mirabilia de lege tue) id est p
funda in lege antiqua et noua cōtenta. nihil est
autem mirabilius in mandatis dei q̄ diligere
inimicos benefacere his qui oderunt nos hoc
est retribuere bona p malis retribuere iniquas et
revela et debes qz ego me idoneū facio nō que-
rens hic manentē ciuitatē. Nam.

Incola ego sum in terra: nō abscondas
a me mandata tua.

Incola ego sum in terra) id est pegrinus et
advena nō sicut homines terreni sed sicut pa-
tres mei scz iusti nō sum ciuis babilonie: cor et
si non corpus habens in celo hoc dicere tū iu-
storum est quibus promissa est patria eterna et
ideo (nō abscondas a me) id est nō subtrahas
mibi (mandata tua) p que redit ad patriā. Ab-
scondunt mandata his qui non sunt incolae in
terra sed terrena sapiunt qz et si ea audiunt et no-
runt non tamen sapiunt nec faciunt. **V**idetur
dicit et plus significat vult enim dicere qz sibi il-
la ad faciendū reuelet qz.

Concupiuit anima mea desiderare iusti-
ficationes tuas: in omni tempore.

Concupiuit anima mea desiderare iustifi-
cationes tuas) id est iusticie tue opera et hoc nō
ad tempus vt mali sed (in omni tempe) scz pro-
spero et aduerso vt quicquid faciam vel patiar
semper eas desiderem. docet ergo nullū ocium
nobis debere esse quin semper desiderij huius
teneamur cupiditate. possunt enim infirmitate
anime non desiderari: et ratione mentis vbi vi-
detur q̄ sint viles potest earum desiderij con-
cupisci. Nam sepe quid agendū sit videm⁹ nec
agimus qz nō delectat vt agamus et tamen cu-
pimus vt delectet. Ideo autem concupui desi-
derare quia.

Increpasti superbos: maledicti qui de-
clinant a mandatis tuis.

Increpasti superbos) scz primos homines
quos delectauit illō: et ita sicut dñj. et adhuc fre-

quenter per scripturas p sanctos: per pprie con-
scientie stimulos increpas superbos qui iusticie
opera nō diligunt vel desiderant vt eos ad huius-
modi reducas et per hanc superbiam (male
dicti) sunt non solum primi homines sed omnes
(qui declinant a mādatis tuis) id est ab obser-
uatione mandatorū tuorū. Non aut qui nō im-
plent sed qui declinant quasi primū sit infirmi-
tatis vel ignorantie scdm superbie. Sed quia
superbi nec in tanta increpatōne humiliantur
orat p eis corpus christi dicens.

Aufer a me obprobriū et contemptū qz
testimonia tua exquisiui.

Aufer a me obprobriū) quod audio in ver-
bis (et contemptū) seu despectū quem sustinco
in factis que ideo mihi fiunt (quia testimonia
tua) id est precepta per tuam testificationē data
ac premijs et penis vallata (exquisiui) nō ocio-
se et somnolenter sed strenue et vigilanter ad sci-
endum et faciendum. **O**rat a se auferri illa in
quantum sunt culpa non pena id est vt a perse-
cutoribus suis amoueatur culpa psecutionis il-
lis noxia et conuertant ad dominū non a se pe-
na cum inde pueniat ad coronas. Sed quan-
do ecclesia talia precabatur ipsa patiebatur. **U**n-
de subiungit.

Etenim sederūt principes et aduersum
me loquebant: seruus autem tuus exer-
cebatur in iustificationib⁹ tuis.

Etenim sederūt) scz in pccatis et iudicijs quasi
ex mora machinantes (principes) scz mali recto-
res et iudices (et) ipsi aperte (aduersum me lo-
quebantur) accusando et criminando idem ac-
cusatores erant qui et iudices quod grauius est
illi ita (seruus autem tuus) scz ego (exercebat)
solicite (in iustificationibus tuis) et mandatis
meditando predicando et opere adimplendo.
Qui in his cogitat vincit quia ab his retrabe-
re per bella laborat inimicus. q. d. inter pericu-
la non erat mihi cruciatus sed pfectus. **Q**ua-
liter vero exercebat subdit.

Nam et testimonia tua meditatio mea ē
et consiliū meū iustificationes tue.

Nam et testimonia tua) id est mandata vel
martyria grece dicta. **U**nde sanctos ppter testi-
monium christi passos grece martyres appel-
lamus (meditatio mea est) quia iugiter medi-
tor et amo ea respiciens ad coronā hic enim id
est horū causa meditata scz christus et premia
mitigant dolores (et consiliū meū) ac conside-
rata ratio est (iustificationes tue) a te nobis tradi-
te. vt seruam et adimpleam in quibus maximū

est inimicos diligere. Consilium principum
fuit martyres perdere consilium martyrum fuit
illos acquirere.

Deleth.

Adhesit pauimen-
to anima mea uiuifica me scdm ver-
bum tuum.

In hac quarta littera dicit se corporali ne-
cessitate esse constrictum ita vt tedeat eum ora-
re vel operari corpus enim quod corrumpitur
aggrauat animam sed sola dei pietate dicit se es-
se saluandum. Et quia in hac necessitate positus
semper timet relabi ideo congrue huic octona-
rio premititur littera (*Deleth*) que interpreta-
tur timor. hic enim docetur qd lex timentem con-
fortat seu confirmat et ad omnia ei sufficit. Do-
do ergo consilium meum est iustificationes tue
modo ita me habeo sed olim (*Adhesit*) consen-
su (pauimento) id est carni et corpori terreno et
corruptibili anima mea xpi voluptatibus et
desiderijs consentiendo quod dicitur pauimen-
tum qd de terra factum. Vel (*adhesit pauimento*)
id est terrenis vt hec curet que sunt calcada pe-
dibus velut pauimentum. Et quia carni vel ter-
renis adherere mors est anime ideo subdit (vi-
uifica me) confortando per gratiam vt spiritus
preualeat contra carnem et eruendo a terrenis
vt mens et conuersatio mea sit in celis (scdm ver-
bum tuum) id est scdm promissionem tuam qua
promittis veniam et gratiam penitenti. Et de-
bes Quia.

**Vias meas enunciaui et exaudisti me: do-
ce me iustificationes tuas.**

Vias meas enunciaui per confessiones id
est peccata mea confessus sum (et exaudisti me)
dimittendo ea et quia delesti vias meas (doce
me iustificationes) et vias (tuas) quibus perfecta
consequar correctionem. Sic doce me vt agam
non vt tantummodo sciam quid agere debeam
pulchro ordine ad iustificationes dei perueni-
endum putat vt primum peccata sua confitea-
tur ita enim et alibi dicitur dic tu iniquitates tu-
as vt iustificeris. Vel (vias meas) id est pces-
sus meos difficiles in via virtutis ppter aggra-
uationem corporis (enunciaui) tibi in oratione
(et exaudisti me) conferendo gratiam (doce me
iustificationes tuas) et mandata vt ea comple-
am. Et.

**Etiam iustificationum tuarum instrue me:
et exercebor in mirabilibus tuis.**

Etiam id est modum et ordinem (iustifica-
tionum tuarum) et mandatorum tuorum que
dirigunt ad iuste agendum (instrue me) quomo-
do debeam in eis ambulare. Jam ante petijt
doceri iustificationes nunc hic petit gradus et
ordinem eorum quia non sufficit bona agere ni-
si fiant debito modo et ordine (et) ita instructus
(exercebor) usu operis (in mirabilibus tuis) iu-
stificationibus scilicet in dilectione inimicorum
et huiusmodi quarum quedam sunt ita mira-
biles vt in experti credant ad eas non posse per-
ueniri intelligendas vel faciendas. Unde iste
earum difficultate quodammodo fatigatus ad-
iungit.

**Dormitauit anima mea pre tedio: con-
firma me in verbis tuis.**

Dormitauit anima mea quasi fessa id est a
spe qua eas me apprehensurum esse credideram
refriguit lente ad bonum surgens et parum vel
nihil boni operans et hoc (pre tedio) id est pro-
pter dilatationes eorum que petijt vel carnis infir-
me que seruit vanitatibus hec dormitatio accidia
solet dici sed (tu confirma me) et da mihi perse-
uerantiam (in verbis tuis) et preceptis que iam
teneor iam facio ne ab eis decidam dormitan-
do sed ex his ad alia possum pertendere profi-
ciendo. Et vt possum confirmari et in via iusti-
ficationum sic ambulare qd possum ad illa et mi-
rabilia peruenire.

**Etiam iniquitatis amoue a me: et de le-
ge tua miserere mei.**

Etiam iniquitatis id est desiderium et con-
cupiscentiam malam quibus tanquam priam
ad iniquitatem et peccatum itur et a te receditur
(amoue a me) ne illam sequar (et de lege tua) id
est scdm legem tuam non iusticie sed gratie qua
implemus quod per nos non possumus (miser-
ere mei) et iustifica me quia tibi est proprium et
apud te lex hec instituta est vt semper misere-
aris. perfecte petit iste qui a iusticia iniquitatis a-
moue et de lege tua miserere. ac si diceret mala
remoue bona indulge. miserere inquam mei quia
iam.

**Etiam veritatis elegi iudicia tua non sum
oblitus.**

Etiam veritatis que vere ducit ad patriam
relicta falsitate (elegi) vbi currem quod vt fa-
cerem (iudicia tua non sum oblitus) vt curre-
rem quibus iudicijs a creatione mundi in ce-
lo et in terra peccantes grauiter afflixisti et bo-
nis gratiam multipliciter contulisti et ad buc

quotidie bonos remuneras et malos punis q̄
bus etiam iudicijs premia iustis et penas im-
pijs in iudicio futuro reddes. Et per hunc mo-
dum cum currerem.

Adhesi testimonijs tuis dñe: noli me cō-
fundere.

Adhesi) voluntate amore: et toto desiderio
(testimonijs) et mandatis tuis) o (domine) qui
prius adherebam pavimento. Adheret autem
testimonijs qui mundo renunciat qui curā hu-
ius vite et voluptates spernit qui posteriora ob-
liuiscitur et in anteriora contendit ut ad b̄atū
perueniat et ideo (noli me cōfundere) nec spem
meam euacuare sed fac ut quo curro pertendā
quo tendo per te perueniam nō enim volentis
nec currentis sed miserentis est dei. Sed quia
non per se ipsum ista potuit subiungit

Ciam mandatorū tuorū cucurri: cum di-
latasti cor meum.

Ciam mandatorū tuorum) que angusta
est (cucurri) ut bonus equus id est cursum vi-
te mee scdm mandata tua direxi non per pro-
prium arbitrium sed (cum dilatasti cor meum)
per donum charitatis et delectationes iusticie
vnde mādāta diuina sunt leuia. nō enim cur-
rerē nisi dilatastes. Non ergo cucurri p̄ me sed
dono tuo hoc est enim donum dei ut in prece-
ptis eius non timore pene angustemur sed di-
lectione et delectatione iusticie dilatemur.

De.

Legem pone mihi

dominē viam iustificationū tuarū:
et exquiram eam semper.

In hac quinta littera precatur christo veni-
ente sibi qui veterem legem tenuit nouam legem
constitui et quia per eam verus esse quis habet
ideo huic octonario congrue premititur litte-
ra (*De*) que interpretatur est vel viuit quod be-
ne conuenit qui enim est viuit et qui viuit est. Et
se autem et viuere scdm deū inchoat quisquis
in lege domini bene viuēdo ambulat: quod ef-
fectu viuere vir iste sanctus postulat. quasi dices-
ret noli me confundere. Sed. (*Legem tuam*)
diuinam. non veterem ut olim nō subditis sed
nouam ut filijs (pone mihi) o (dñe) docens me
eam scilicet (viam iustificationū tuarū) ut me
dirigat in mandatis tuis iustis. Sicut impe-
rator prescribit militibus viam eundi quantū
scilicet et qua eant (et ego) (exquiram eam) ut in
ea proficiam et hoc semper) scz quādiu viuiam.
Iam habet agendo sed adhuc exquirat p̄fici-

endo quādiu enī hic viuitur tamdiu in ea et
sciendo et diligendo p̄ficiatur et qui p̄ficit post
hanc vitam perficitur. Et quia ad exquirendū
per me non sufficio ideo.

Da mihi intellectū et scrutabor legem
tuam: et custodiam illam in toto corde
meo.

Da mihi intellectum) id est intelligendi do-
num et gratia) ut ad eius alta pueniam in qui-
bus tota lex pendet et prophete et habito intel-
lectu (scrutabor legem tuam) ut ipsam intelli-
gam et intellectam opere perficiam et ore predi-
cem et custodiam illam) nō in arca non in qua-
terno sed (in toto corde meo) scilicet in intelle-
ctu per cognitionem in memoria per recorda-
tionem et in voluntate per amorem in quo vi-
detur promississet deum diligat toto corde to-
ta anima tota mente et primum suum sicut se-
ipsum. Et quia hoc non valeo viribus meis
ideo.

Deduc me in semita mandatorū tuorū:
quia ipsam volui.

Deduc me) per grām tuam sicut nutrix par-
uulum (in semita mandatorū tuorum) ne ab-
errem. propterea viam mandatorū vocat se-
mitam quia angusta est via que ducit ad vitam
que tamen nō dilatato corde curritur. Arta est
hec via ut non admittat timidum. ardua ut re-
pellat pigrum (quia ipsam volui) id est volun-
tarius fui et sum ad implendum nō timore sed
amore. Ac si dicat non concupiui aliud nec de-
lectatus sum ideo rogo ut me deducas quia si-
ne tuo ducatu parum est mihi mea voluntas.
Sed quia et ipsa voluntas a te est oro.

Inclina cor meum in testimonia tua: et
non in auariciam.

Inclina) per humilitatem (cor meum) id est
affectum meum ut plus velim et in ipsa volun-
tate proficiam (in testimonia tua) et precepta ut
ea propter se impleam. testimonijs quippe aliud
probat et deus iustificationes suas et manda-
ta quicquid nobis persuadere vult suis testi-
monijs id est preceptis et exemplis nobis per-
suadet et probat ut gratis colatur. quod impe-
dit radit omnium malorum cupiditas. Un-
de subdit (et non in auariciam) per subtractio-
nem gratie ipsum deserēdo qua subtracta deū
colat propter terrena ad quod mouet auaritia.
Et quia omnia sub sole vanitas sunt. ideo ad-
dit generaliter. Et.

Querte oculos meos ne videant vani
tatem: in via tua viuifica me.

Auerte oculos meos) corporis id est gratia auertendi eos pbe(ne videant). s. acceptando in affectu(vanitate) id est vana seculi ad malū inducentia p oculos enim peccamus dum visu ambim⁹. **Uel** (auerte oculos meos) cordis(ne videant) id est attendant in bono opere(vanitatē) scz fauorē humane laudis vel utilitate rei tpalis sed potius(in via tua) id est in obseruatione mandatorū tuorū qua itur et venis ad te(viuifica me) vt ea impleam et in eis nihil aliud nisi te quies via et vita attendā. Non enim viuit qui ea negligit vel aliud in eis q̄ vitam querit. Deinde p quid a vanitate auertit docet subdens.

Statue seruo tuo eloquium tuū: in timore tuo.

Statue(immobilitē) seruo tuo eloquium tuum) id est mandata tua quasi intransgressibilem metam ne elabatur ad quod valet timor. **Unde** subdit (in timore tuo) sancto et casto vt qui stat videat ne cadat hoc ideo dicit qz multi eloquia dei negligenter suscipiūt sed timor dei sanctus quasi basis est in qua verbūz firmiter statuitur. q. d. da seruū tuū facere quod eloqueris ac pficere pfeueranter operari mandata tua in diuino eloquio contenta cum timore filiali qui nō admittit culpā et excludit negligentiam. **Et** dum in cūctis que agit deo displicere metuit semper magis et magis placere appetit. **Unde** subditur.

Amputa obprobrium meum quod suspicatus sum: qz iudicia tua iocunda.

Amputa etiam et tolle falce tue gratie(obprobrium meum) quod temerarie(suspicatus sum) in alijs indicans cos non p deo sed p laudem tpali mercede benefacere que suspitio graue est pctm et magnū sibi facit obprobriūz ppter qd obprobriū qd de alijs suspicat? ē dicit esse suū quā culpā a se optat amoueri qz ei placeant iudicia dei vera. vñ subdit (qz iudicia tua) sunt iocunda quia vera nam vera sunt suauia amatozibz veritatis sed iudicia hominū de occultis non sunt iocunda quia temeraria. **Sed** contra hoc malū charitas habenda est que nō emulatur. **Unde** subiungit.

Ecce concupiui mandata tua: in equitate tua viuifica me.

Ecce concupiui mandata tua) scz vt ea scirem et opere implerem que omnia in duobus mandatis charitatis colligunt id est concupiui ex toto corde ex tota anima ex tota mente diligere te et p̄imum meū sicut me et tu(in equi-

tate tua) id est mandatorū tuorū(viuifica me) vt ta gratie id est charitate quam concupiui me imple vt viuam in te qui morior in me. **Duo** namqz predicta mandata principalia ad equitates pertinent. **Equum** est enim vt diligamus deū quia ipse dilexit nos equum esset et p̄imū diligamus qz et ab ipso diligi volumus. **In** hac ergo equitate viuificare postulat vel qui in sua toritudine male viuendo perijt in equitate mandatorū dei iam bene incedendo viuat.

Uau.

Et veniat super me misericordia tua dñe: salutare tuūz fm eloquium tuum.

In hac sexta littera precatut vt saluator veniat qui est misericordia peccatorū et vita fidelium ideo huic octonario pponit littera (vau) que interpretat ille vel ipse id est saluator christus qui quasi adhuc loquentibus nobis dicit ad suū. **Quasi** dicat in equitate tua viuifica me (**Et**) vt hoc cōsequar et mandata tua pficiam (veniat super me) desursum. vnde omne datū optimum et donum pfectum est (misericordia tua) o (dñe) id est auxiliū gratie tue quam vt cōsequar veniat (salutare tuum) id est christus redemptor et saluator noster (scdm eloquiū tuū) id est scdm pmissionē tuā. **Venit** quippe christus nos misericorditer saluare scdm q̄ antea dignatus est pmittere et p̄nunciare. **Quod** totum est gratie ne quisquam de meritis gloriē et totum corpus dei dicat grāia dei sum id qd sum.

Et respondebo exprobrantibz mihi verbum: quia speravi in sermonibz tuis.

Et sic (respondebo exprobrantibz mihi) id est obprobriū mihi dicentibus (verbum) a spiritu sancto mihi ministrandū scz verbum bonum p verbo malo verbum fidei p verbo infidelitatis: verbum edificationis pro verbo exprobrationis: parum est enim christus habere in corde nisi interitus confiteatur ore et dum timetur obprobriūz nolle respondere verbum et hoc faciam quia (speravi in sermonibz tuis) id est in pmissis que dicunt nolite cogitare qd loquamini etc. **Uel** (in sermonibz tuis) quibus vitam eternam te confitentiūz promittis. **Sed** quia multi vrgentiū malis negāt subdit.

Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vsqz quaqz: quia in iudicijs tuis supra speravi.

Et ne auferas id est ne auferi sinas (de ore meo verbum veritatis) quo minus eam predicem (vsq; quaq; id est semper vel penitus et si et timore ad tempus (q; in iudicis tuis) quibus tuos flagellas et corripis vel etiam occidi permittis (supersperavi) quonia non solum mihi non auferunt spem verum etiam augent. quem enim diligit deus castigat et flagellat enim filium quem recipit. **Uel** (supersperavi) id est super condignum speravi q; premium super merita speramus non sunt enim condigne passionibus huius temporis ad futuram gloriam.

Et custodiam legem tuam semper: in seculum et in seculum seculi.

Et si non abstuleris (custodia legem tuam) ipsius mandata scilicet charitate opere adimplendo et hoc semper quod determinat dicens (in seculum) id est in presentia et in seculo seculi. id est in futuro. plenitudo enim legis est charitas que a sanctis et quorum ore non auferitur verbum veritatis custodiet non solum in hoc seculo sed etiam in altero. Quia charitas que hic incipit in futuro perficitur et que hic est ignis ibi erit caminus. Nam et deum plenius cum videbimus amabimus et primum similiter q; deus erit omnia in omnibus hec autem predicta cum orare exaudivisti me.

Et ambulabam in latitudine: q; mandata tua exquisivi.

Et exaudivisti (ambulabam in latitudine) scilicet charitatem que diffusa est in cordibus nostris que tam lata est ut universam legem et prophetas in se concludat. hec autem charitas duobus illis mandatis tota atq; integra continetur id est dilectione dei et proximi in quibus tota lex pendet et prophete (q; mandata tua) quorum plenitudo est charitas (exquisivi) petendo: querendo: pulsando: et accipiendo spiritu quo bona facerem ex dilectione. Et q; dixit se ambulasse in latitudine continenter persequitur in tribus scilicet in locutione meditatione operatione et primo in locutione dicens.

Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum: et non confundebar.

Et loquebar) constanter et intrepide (de testimoniis tuis) grece martyris vel in preceptis a te testificatis et de te testificantibus pro veritate certans vsq; ad mortem (in conspectu regum) qui poterant terrere et timorem incutere. In hoc dicto non tam rei eventum quam mentis affectum exprimit q; sic erat affectus q; iam promptus esset loqui coram regibus. genus autem martyris est

nomen christi confidenter confiteri coram talibus (et non confundebar) loqui ut timore vel pudore cederem sciens quia qui te confitetur coram hominibus confiteberis cum coram patre et angelis eius. Deinde subiungit de meditatione dicens.

Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi.

Et meditabar in mandatis tuis) implendis cogitando quomodo perficerem omnia enim servus mandata domini sui semper in mente habere debet ut non solum timore verum etiam amore deseruiat et subiungit quare dicens (que) propter se (dilexi) id est quia ea dilexi per spiritum qui datus est mihi. quod enim ab aliquo diligit de hoc frequenter meditat per hunc quidem spiritum dilectio ipsa in corde diffundit et cor ad meditationem dilatur. deinde subdit de operatione dicens.

Et leuavi manus meas ad mandata tua que dilexi: et exercebor in iustificationibus tuis.

Et leuavi manus meas ad mandata tua) ea post talem meditationem opere adimplendo ex meditatione enim mandatorum celestium boni operis usus inolefcit sine quo meditatio non sufficit. Cum opera pro deo sunt tunc manus ad superna leuantur: cum autem pro terrenis tunc deponuntur (que dilexi) q; finis precepti est charitas ut eius intuitu fiat mandatum. Ad omnia autem tria predicta pertinet quod sequitur (et exercebor) sic loquendo meditando et operando (in iustificationibus tuis) id est in preceptis tuis que iusticie sunt ac iustificat et iustificationem ostendunt. **Zai.**

Memor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem dedisti.

In hac septima littera agit de spe. promissio enim dei que facit omnia pacifice tolerari per quam mens humana eleuatur ab his visibilibus et temporalibus ad invisibilia et eterna bona ubi requies est vera. Septenarius autem significat requiem. Unde et huic octonario preponitur septima littera scilicet (Zai) que interpretatur hic vel duc te q; hic agit de spe que non est de presentibus sed ad futura tendit. q. d. hic tende hic dirige iter tuum tanquam tuus ductor et rector quo vocat te verbum dei scilicet ad eternitatem festinas ergo iste in illam requiem ingredi petit eam. d. (Memor esto verbi tui) id est promissi implendi fa

eti(seruo tuo) nō libero suo. i. nō quasi oblitus
tardus sed quasi memor redde promissum qui
numquam fallis: promisit enim deus merces
eum cui: bet fideli sibi seruienti et specialiter tri
bulationes mundi patienter pro eo sustinenti
(in quo) verbo promissionis (mibi spem dedi
sti) de expectatione promissorum. quia enim p
misisti sperare fecisti eterna et despicere presen
tia quasi diceret ideo sic et sic ago qz te pmitten
te eterna et auxiliū in tribulatōe spero et tu dñe
pmissi memor esto. Unde in aduersis spe se cō
solans subdit.

Hec me cōsolata est in humilitate mea:
quia eloquiū tuū uiuificabit me.

Hec scz spes tue pmisionis (me cōsolata
est) et confortauit (in humilitate mea). i. in deie
ctione et tribulatōe ut nō timerē sed potius gau
derem. Ergo aduersa facile superant si sit spes
que cōsoleat qui enī meliora sperat leuioribz nō
frangit (qz eloquiū tuū). id est pmissio tua (ui
uificabit me) afflictum et firmavit meū animū.
Tempe nanqz tentationis de verbo et eloquio
dei uiuitur quo eterna pmittunt. Unde petrus
dñō dixit verba uite eterne habes. Et necesse
mibi erat quia.

**Superbi inique agebāt vsqz quaqz: a le
ge autem tua non declinaui.**

Superbi scz psecutores mei (inique agebāt)
tōtra me (vsqz qz). i. valde et nimis nō tñ im
pie agendo sed etiam pios ad impietate cogen
do qd nimis est iniquum sed frustra instabant
qz non consensi. Unde sequit (a lege autem tua
non declinaui) quantūcūqz me ad hoc impel
lerent sed in ea stabilis pmanfi. lex enim dei est
remediū vt non curetur pspertas superboz et
non timeat deiection iustoz hic nanqz nos do
cet recta et iusta dei iudicia meditari et qli nos
regere debeamus cautione. Ideo subdit qz.

Memor fui iudicioz tuoz a seculo dñe:
et cōsolatus sum.

Memor fui iudicioz tuoz a seculo (dñe)
ex quo genus humanū cepit que exercuisti in
vasa ire et in vasa misericordie (et cōsolatus sū)
qz iudicia tua vera esse cognoui. Qui enim pre
terita repetit et semp colligit serietustatis: co
gnoscit qz nec pctōz potētia sue iprobitatē eua
dat nec iustus equitatis sue premijs defraudet.
Et qui bene sibi cōsciū hec nouit retere ha
bet vnde gratiā sue cōsolationis possit accipe
re. Quantū autē vir sanctus iniquos quos to
lerabat diligeret ostendit cum subiūgit. In me
quidem cōsolatus sum. Sed.

**Defectio tenuit me: p peccatoribz tere
linquentibus legem tuam.**

Defectio (et tediū cordis et anime. i. afflictio
et dolor (tenuit me) et occupauit p pctōribz
derelinquentibz legem tuam). i. p excessibz pec
cantium a quibus legem tuā derelinqui vide
bam: dolebat pfectus iste non qz ipse appetebat
sed qz lex dei relinquebat et non de suo sed de
alieno cōtristabat damno. Tanta enim est vir
tus pietatis qz vir sanctus plus grauatur et do
let de aliena culpa et miseria qz de sua pena et in
iuria. Sed nos hodie magis dolemus nostra
incōmoda qz salutis primi detrimēta. Nec
tñ de tribulatione sua nō dolebat immo gau
debat quod ostendit cum subdit.

**Cantabiles mibi erant iustificatōes tue
in loco peregrinationis mee.**

Cantabiles). i. sicut cālene delectabiles qz
cantus eluat labores tollit tediū et delectat (mi
bi erant iustificatōes tue). i. iudicia tua iusta qz
bus nostri purgant excessus. Ex eoz quidem
iniquitatibz dolebat sed in dei iustificationibz
qz a malis tribulabat cantabat et exultabat (in
loco peregrinationis mee). i. in via pñis uite in
qua pegrini sumus et differimur a pñia hec enī
misera vita locus peregrinationis dicit co qz ho
mo deiectionis est de paradiso in has misērias vbi
penā sue improbitatis flet. Sed qz omni tpe
circa dei laudes esse debet intentus adiūgit. Et.

**Memor fui nocte nominis tui domine
et custodiui legem tuam.**

Memor fui nō solum die sed etiam (nocte)
id est omni tpe (nominis tui dñe) laudibz diuinis
et oratōni intendendo. Vel (memor fui no
cte) scz tribulationis id est in aduersitate nō tñ
in pspertate (nominis tui) o dñe te coram ho
minibus confitendo et tibi gratias agendorbi
magisqz in pspertis deo est adherendus et gra
tie sunt agende: non est enim magnum si hoc
agas in pspertis (et sic (custodiui legem tuam)
mandata tua adimplendo quam non custodis
set si in virtute tua confidens nominis dei me
mor non fuisset adiutoriū enī nostrū in nomi
ne dñi. Et merito memor fui et custodiui. Nā.

**Hec facta est mibi: qz iustificatōes tuas
exquisiui.**

Hec scz nox et tribulatio (facta est mibi). i. p
me et ad vtilitatem meam pdest enim his qui sa
lubriter exercent in ea vt discant non super bire
nam virtus in infirmitate pficitur. Et bene fa
cta est mibi et ad vtilitatem meam quia sic (iusti
ficationes tuas) et precepta iustificantiā exquē

sui. Unde prius dicit bonum mihi quia hu-
miliauit me ut discam iustificatōes tuas. Tuas
qui iustificas impium nō meas: deus est enim
inquit apostolus qui operatur in nobis et vel-
le et operari p bona voluntate hoc etiam p pro-
phetam dominus dicit. Et faciam ut in prece-
ptis meis ambuletis et iudicia mea custodias
tis et operemini.

.ff.

heth.

Portio mea domi-
ne dixi custodire legem tuam.

In hac octaua littera faciem dñi
videre optat quia mandatis eius est obsecutus
et qz qd desiderat sollicite satagit habere ideo
congrue premitit littera (heth) que interpreta-
tur pauor et intelligit non pauor recidendi sed
solicitudo acquirendi illud bonum quod spe-
rat qd quia in octaua resurrectōis prestabitur
ideo octonarius ille octauus ponit. q. d. iustifi-
cationes tuas exquisiui quia. (*Portio*) et pars
(*mea*) o (dñe) tu es quasi diceret non quero di-
uitias nō honores seculi sed omnia postposui
ut tu solus mea pars optima fieres. partes sibi
eligunt homines in hoc mūdo alius hoc alius
illud unde quisqz viuat: pars vero piorum est
ipse deus unde semper viuant. Qui talem por-
tionem desiderat opus est ut legem diuinā cu-
stodiat. Unde subiungit et ideo (dixi) id est fir-
miter statui (custodire legem tuā) custodia enī
legis dei acquirit portionē ipm deuz. Sed qz
non custodio nisi adiuues ideo ad hoc facien-
dum dicit.

**Deprecatus sum faciē tuā in toto cor-
de meo: miserere mei scdm eloquiū tuū**

Deprecatus sum faciem tuam id est faciem
gratie non vindicte hoc est fauorem tuum. Al-
(faciem) id est noticiā qz qui deum contempla-
ri valet qualiter legem eius custodiat intelligen-
do videt (in toto corde meo) id est tota intentōe
tota animi virtute: toto mentis affectu. Nullū
aliud desiderū habens qz diuisa mens nō im-
petrat. deprecatus sum inqz dicēs (miserere mei)
ut p misericordiā habēā quod meritis nō pos-
sum (scdm eloquiū tuū) id est scdm pmissionē
tuā: pmittit enī nobis miseris misericordiā suā
deus si ad ipsum conuerti voluerimus. Et tan-
quam exauditus et adiutus subdit.

**Cogitavi vias meas: et conuerti pedes
meos in testimonia tua.**

Cogitavi id est diligenter consideraui vias
meas id est pgressus vite mee pores malos vel
futuros scz quid agendū sit et quomodo et quid

non et conuerti pedes meos id est affectus me-
os et gressus operū meorū quibus homo quasi
pedibz ambulādo pgrēdit a vijs meis prauis
et tardis (in testimonia tua) id est mandata que
tue voluntati testificant eligendo viuere scdm
ea. Cogita ergo ut iam non tuis gressibz quibz
lapsus es ambules. Cogita autem quid facias
quid loquaris quomodo viuas vbi enim pre-
cedit cogitatio ibi matura sequit opatio. Et iō.

**Paratus sum et non sum turbatus: ut
custodiam mandata tua.**

Paratus sum) pmpria voluntate (et nō sum
turbatus) quantacūqz aduersitate ingruente
(ut custodiā mandata tua) ita ut etiam p eis cu-
stodiendis si necesse est pati nō reculem. vbi co-
gitatione quis preuenit quod agendū est semp
paratus est ad agendū semper fixus et validus
ut non queat subita et improuisa offensione tur-
bati et ideo meditare et statu animo ut veniens
ad pericula et pericula sis paratus nō solū aduer-
sus ea que vides sed etiam aduersus ea que nō
vides et dicas paratus sum et nō sum turbatus
ut custodiā mandata tua. vbi etia notat qd obe-
diētia debet esse festina et leta. Et qz paratus
sit ostendit dicens.

**Funes peccatorū circūplexi sunt me: et
legem tuam nō sum oblitus:**

Funes peccatorū) i. deceptiones et impedi-
menta inimicorū spiritualiū et carnaliū scz de-
monum et malorū hoīm (circūplexi sunt me) i.
circūligauerunt me quibus tanquā funibz me
post se trahere conant sed frustra qz (et legem tuā
nō sum oblitus) ipam transgrediendo sciens
oportere nos p multas tribulatōes introire in
regnū dei. Mala enī quibz terrent et pctā sunt
quasi reftis longa quam trahunt qua implica-
re sanctos volunt sed nō possunt eos qui legis
obliti nō sunt. Non sum inqz oblitus qz pmo
dei nō est obligatus sed ita in memoria et affe-
ctu habui qz.

**Media nocte surgebā ad cōfitemdū tibi:
sup iudicia iustificatōis tue.**

Media nocte) pre seruoze et capto quieto
tempe surgebam) de lecto et potest dici mediū
noctis quicqd est inter crepusculū et diluculū
Vel (media nocte) i. grauiori tribulatione nō
deiciebar sed surgebam) fortius (ad confiten-
dum) tibi confessione laudis et gratiarū actōis
gratie enī agende sunt deo de omnibz que ac-
cidunt nobis et sic potest teneri (dñs super iudi-
cia) et flagella (iustificatōis) et correctōis (tue)
qz flagellas et iustificas filios qz recipis que

aliū nō merentur. **C**onfiteor tibi sciens quia et hoc ipsum q̄ fines circūplectunt me iusto iudicio dei est quod incipit a domo eius. Et ita affectus.

Particeps ego sum oīm timentū te: et custodiētiū mandata tua.

Particeps ego sum x̄ tua bonitate (omniū timentū te) timore filiali et sancto qui cauēt offensam: membrū enim est particeps boni cōmēbrū sui et totius corp̄is. **N**ā cōia sunt bona iustorū vt quicquid boni agitur a singulis pro sit omnib: iusticia enī cōmunis est virtus. **T**āta quippe est virtus ecclesiastice vnitatis q̄ oēs sunt vnū in dño (et custodiētiū mandata tua) p̄ sanctā operationē vt timor nō sit ociosus. q. d. cum omnib: timentib: te corde et custodiētib: bus mandata tua ope: ego cōmunico et participo beneficia tua que nō sunt pauca sed copiosa quia.

Misericordia tua domine plena est terra: iustificatōnes tuas doce me.

Misericordia tua o (dñe) id est effectib: misericordie tue spiritualis et tp̄alis (plena est terra) q̄ fidem vbiq; dilatauit et impios iustificat solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos omnesq; pascit: et ppter hoc p̄sidenter rogo (iustificatōnes tuas) et mandata (doce me) illuminando intellectū ad cognoscendū eas et dirigendo affectū ad faciendum. iam se custodisse dixit et hic amplius doceri petit q̄ semp debēt queri ad p̄fectū. **N**unquam enim est bone rei sacietas eis quibus vere sapit bonitas. **Theth.**

Bonitatē fecisti cū seruo tuo dñe: scdm verbū tuū.

In hac nona littera gratias deo agit de sua humiliatōne et patientia p̄ quam venit ad iusticiā et q̄ bonū est humiliari et patientiam habere que tollit tristitiā et prestat in tribulatione etiam iocunditatē ideo huic octonario prescribit littera (**Theth**) que interpretat bonum vel exclusio q̄ hic agit de patientia que excludit tristitiā de aduersis et facit bonū et iocūdum pati. q. d. doce me iustificationes q̄ iam. (**B**onitatē fecisti cum seruo tuo) o (dñe) id est fecisti vt me delectaret bonū et facerē illud liberaliter delectatione iusticie nō seruiliter timore pene quod magnū est donū q̄ sic de eo qui seruus fuit fecisti filiū (fm verbū tuū) quo iubet liberaliter x̄ charitate seu amore nō seruiliter et ex timore tibi seruire. **Uel** (fm verbū tuum)

id est scdm p̄missum tuū vt ablato spū seruitutis firma sit p̄missio de spiritu adoptiōis filiorum. **N**ō sunt ergo vera bona nisi illa que fm verbum dei sunt. deinde quod se accepisse confessus est augeri sibi petit et p̄fici dicens.

Bonitatem et disciplinā et scientiā doce me: quia mandatis tuis credidi.

Bonitatē. s. mecū factā (doce me) aspirādo amplius charitatem vt mihi gratia tua magis magisq; augeat et bonitatis dulcedine innotescat (et disciplinā) dando patientiā vt adeo sit dulcedo boni q̄ amore dei vel p̄mi quaslib: feram passionēs (et scientiā) illuminando intelligentiam ad discernendum inter bona mala. **B**onitas ergo est p̄mi q̄ fit delectatō boni. disciplina est virtus qua fit tolerantia mali. scientia est virtus qua fit cognitio boni et mali. id doce (quia mandatis tuis credidi) scz q̄ tu illa mādaueris quasi diceret fides qua credidi ista tua esse mandata impetret a te gratiā qua faciam ista que tu mandas. **Sed.**

Prius q̄ humiliarer ego reliqui: propterea eloquiū tuum custodiui.

Prius q̄ humiliarer id est affligerer penaltiter per tuam correctionē et disciplinā (ego reliqui) eloquiū tuū non custodiendo et sic culpā incurrendo: p̄pterea ne iterū humiliarer et affligerer (eloquiū tuum custodiui) scz scdm illud operando. **E**t diuina enim correctione experitur homo quantū bonū sit deo obedire et eruditur vt magis sollicitus sit mandata dei custodire. **S**epe enim contingit vt culpa generet penam et pena excitet cor ad penitentiam et penitentia operiat culpam. **N**am si peccatis tuis tribuas q̄ humiliat es et quicquid acciderit in te retorqueas: ex reo incipis esse iustus qui te reum condemnas. **Sed** quia hoc non nisi per gratiam dei fieri potest recte subdit.

Bonus es tu: et in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

Bonus es tu in te et ex te essentialiter et etia sperantib: in te cōfidenter (et) ideo (in bonitate tua) et suauitate nō in meis meritis (doce me iustificationes tuas). i. opera iusticie effectualiter adimplere vel opera bona quibus possim iustificari. **I**ustificatō enim est opus iusticie. q. d. doce bonitatē ex pietia qui es bonus in natura. **E**cce liber in quo debet homo studere et p̄ficere scz in dei bonitate et iustificationes nō cursus planetarū nō diuinationes futurorū vel vanitates ceteras ibi querere. **E**t necesse est vt me doceas q̄ adest colluctatio vt ostendam re

quod didici. Nam.

Multiplicata est sup me iniquitas sup
horum: ego aut in toto corde meo scru-
tabor mandata tua.

Multiplicata est sup me vi et numero iniqui-
tas superborum. i. demonum et hominum iniquorum
nitentium me impellere ad peccatum (ego autem) tua
gratia confortat et adiutus (in toto corde meo)
et mentis affectu (scrutabor) vehementer (man-
data tua) ad intelligendum et operandum. consolati-
one requirens in eis ut tamen heream mandatis
quantum illi superbi volunt seducere ab eis: recte
autem cum aduersa pars mandata diuina perser-
tatur tunc enim ad consolationem diuinarum scri-
pturarum maxime recurrere debemus cum in hoc
seculo tribulationes et tentationes propter deum susti-
nemus. Et etiam.

Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego ve-
ro legem tuam meditatus sum.

Coagulatum est sicut lac cor eorum superborum.
i. in malicia compressum paulatim et induratum
ut enim lac natura sui purum speciosum atque sin-
cerum est sed corruptione coagulatur et accessit sic
cordis humani natura pura sincera et perspicua
est priusquam vicioz admixtione corrumpatur et co-
alescat (ego vero legem tuam) per quam superbos hu-
milia et humilibus gratiam prestat (meditatus sum)
e contrario ad emolliendum cor meum et ut contra
obstinationem et duritiam eorum meditatio legis sit
mihi refrigerium. Et ergo.

Bonum mihi quia humiliasti me: ut di-
scam iustificationes tuas.

Bonum mihi est et profuit (quia humiliasti me)
humiliatio pene propter excessum culpe. i. diuersis
tentationibus et afflictionibus exercuisti quia pe-
nam vertisti in eruditionem. et vexatio dedit mi-
hi intellectum (ut discam) diligentius non solum co-
gnoscere sed et facere (iustificationes tuas). i. opera
iusticie vel mandata tua que iustificat et hominem
iustum facere docent. Sed quia hoc non fit nisi per di-
lectionem ubi qui facit habet delectationem subiun-
git ostendens quantum ex hac humiliatioe profice-
rit. q. d. Ex hoc in tantum affectus sum quod.

Bonum mihi lex oris tui: super milia au-
ri et argenti.

Bonum est mihi lex oris tui docens meriti-
lia per salutem eternam (super milia auri et argenti). i.
super diuitias et omne preciosum seculi. ponit enim
determinatum per indeterminatum. Et bene dicit
super quia amplius diligit charitas legem dei quam cu-
piditas milia auri et argenti et bona spiritualia
sine comparatione excedunt in bonitate temporalia. non
quicunque immo rarus hoc dicit. i. qui legem dei

auro et argento preferat qui propter legem dei omnia
relinquere potest. relinquit multi diuitias ore
et professione sed affixi sunt eis corde et amore.

Ioth

Manus tue domine
fecerunt me et plasmaverunt me da-
mibi intellectum ut discam mandata tua.

In hac decima littera petit sibi dari intel-
lectum mandatorum dei ut vera vita. i. eterna fru-
atur et quia nemo vitam eternam potest habere nisi pec-
cata confiteatur quod maxime fit in aduersis ideo per
scribitur huic octonario littera (Ioth) que inter-
pretatur confessio vel desolatio quod bene conuenit. ci-
tius enim confitentur et diuinum implorent auxilium
qui desolati sunt et urgent aduersis. Interpre-
tatur etiam Ioth scientia vel principium quia hic do-
cetur homo creatus esse impassibilis immorta-
lis et in plenitudine scientie ad quam bonus ho-
mo reuerti desiderat cuius in hac vita initium
habet intellectum. q. d. lex tua est mihi bonum super
milia et merito quia (Manus tue). i. potentia seu
virtus et sapientia tua (fecerunt me) creando secundum ani-
mam ad imaginem et similitudinem tuam (et plasma-
uerunt) vel fingerunt me formando secundum corpus
et quia ex hoc obligor ad tuum seruitium (da mihi in-
tellectum) purum et intellectus elevationem (ut discam
mandata tua) ad clarius intelligendum septimum me-
ditandum deuotionem adimplendum. q. d. operatio tua
te moueat ut quem fecisti in natura: reficias et perfi-
cias in doctrina restituendo mihi intellectum qui
obscuratus est per peccatum. Et tunc omnes.

Qui timent te videbunt me et letabunt
quia in verba tua super speraui.

Qui timent te timore filiali videbunt me)
et facta circa me ad informandum se (et leta-
buntur) de meo conantes imitari me profectum
Omnes qui timent deum letantur si vni datur quod
petit Charitas enim de bonis primi gaudere fa-
cit. Iocundus est bonis aspectus bonorum non exte-
rioris hominis sed interioris sed contra grauis est
malis ideo letabuntur (quia in verba tua). i. in ea que
promissisti (super speraui). i. valde speraui. Non autem
simpliciter speraui sed super speraui quia enim deus
potest facere supra quam petimus et intelligimus pa-
rum est hic tamen de illo sperare sed debemus su-
per sperare. Ideo da intellectum quia iam.

Cognoui domine quia equitas iudicia tua:
et in veritate tua humiliasti me.

Cognoui domine et scio (quia iudicia tua) quibus
multasti genus humanum et in omnibus que circa bonos
et malos facta sunt vel fiunt sunt (equitas). i.
iustitia et equitas quodammodo nobis occulta (et in veritate tua). i.

iusto iudicio (humiliasti me) subdēdo me huic
penalitati et multiplici miserie ppter demeritū of
fense. **S**ūma enim eq̄tas est vt qui delinquant
p̄ superbiam purgent p̄ humilitatē. Ergo qz me
humiliasti vt corrigeres et iusta ē hec tua vindicta.

Fiat misericordia tua vt consoletur me:
scdm eloquiū tuū seruo tuo.

Fiat nunc (mīa tua) mibi (vt p̄soletur me)
in afflictōe mea qz misericordia miseri est ne-
cessaria: nō p̄nit auferrī erumnas que sunt ad
purgatiōē sed p̄solari. In labore enī p̄fectus
vir nō finem laboris sed verbū consolatiōis pe-
tit vt bñ p̄ferat (fm eloquiū tuū) factū (fuo tuo
.i. fm qd̄ p̄misisti fuo tuo cui tenet p̄misisti cū
vt post humilitatē afflictōis tribueres p̄sidiū p̄so-
latiōis deinde exp̄mens qd̄ p̄ misericordiā def
subiungit. Et post hec et p̄ hec de cetero.

Veniant mibi miseratōes tue et viua:
qz lex tua meditatio mea est.

Veniant mibi miseratōes tue).i. effectus mi-
sericordie tue (et) p̄per illas (viua) vita gratie in
p̄senti et glorie in futuro et ostendit quo merito. d.
(qz lex tua) non vanitas seculi (meditatio mea
est) cogitando de executōe mandatorū ei⁹. **N**ec
meditatio cogitatio amantis est qui cogitat vt p̄
dilectionē op̄ret et tñ amantis vt charitas nō
frigescat huius meditatiōis sue: quātalibet abū-
dantia cōstipet iniquitatis aliene. nō enim suf-
ficit meditatio sine op̄atiōe. mibi in quā veniāt
miserationes tue et.

Confundant supbi qz iniuste iniquita-
tem fecerunt in me: ego aut̄ exercebo in
mandatis tuis.

Confundant).i. confundent (supbi).i. iniq̄
qui nolunt humiliari. **V**el (confundent).i. pu-
deat eos et erubescant de sua iniquitate (supbi)
et iniq̄ (qz iniuste).i. sine iudicio et maliciose (ini-
quitatem fecerunt in me) iniuste me p̄sequendo
(ego aut̄) quicquid aduersum me agant (exerce-
bo in mandatis tuis) ea meditando atqz ope
adimplendo benefaciā etiam inimicis. **Q**uā-
ta ergo grauiora hic mala sustinem⁹ tanto stu-
diosius nos in mādatis sacris exercere et in eis
consolationē querere debemus vt hec nos sub-
leuent quos illa opprimere student. **E**t.

Conuertantur mibi timentes te: et qui
nouerunt testimonia tua.

Conuertant mibi) conformati et veniant ad
me mibiqz associent vt tales comites habeā in
auxiliū et consolationē meā (timentes te).i. inci-
pientes et (qui nouerūt).i. quos iam lectio im-
buit et si nōdum op̄atio. **V**el (timentes te) timo-
re filiali (et qui nouerūt) intelligendo et op̄an-

do (testimonia tua).i. quid de te testent scriptu-
rarum eloquia. **V**el (testimonia tua).i. legē cū
testificatione tua datā: post omnia nō auderit
iustus dicere qz sit sed petit fieri immaculatus.
q. d. fiat misericordia tua: veniant miseratōes
tue et. qd̄ vt impetrem.

Fiat cor meū immaculatū in iustificatiō-
nibus tuis: vt nō confundar.

Fiat cor meū immaculatū) sine macula pec-
cati et nihil attendat nisi te (in iustificationib⁹ tu-
is) implēdis. i. in op̄ib⁹ iusticie diuine (vt nō
p̄fundar) a spe mea. **V**el (vt nō p̄fundar) in p̄senti p̄
lapsū culpe in futuro p̄ exp̄iētiā pene. **S**icut
egritudines corporis oriūt ex stomacho ita p̄ctā
ex corde et in est qz penitēdo de p̄ctis q̄buscūqz
tundimus pectus cui cor vicinū est. **Q**uia ḡ de
corde p̄cedit vniuersitas viciōrū sicut dñs ait
in euāgelio ideo illud immaculatū fieri poscit
in op̄ib⁹ diuine iusticie. In quorū actione po-
test macula quadruplex p̄tingere scz si agat di-
minutē vt ieiuniū sine elemosina. si negligenter
vt contingit in oratōe ratione distractiōis. si elate
vt si vanā gloriā querat: si mercennarie vt si
p̄ precio tempali fiat. **L**aph.

Defecit in salutare
animum meum et in verbum tuum
super speravi.

In hac vndecima littera pegrinus hui⁹ mū-
di aduentū dñi desiderat: primū scdm antiq̄a
p̄res: scdm quantū ad modernos dicens quā-
ta in hac expectatiōe tulerit a supbis et p̄nit vt
in mādatis dei p̄seueret et qz in hac expectatiōe
lassatus est ex desiderij dilatiōe iō huic octona-
rio premitit littera **L**aph) que interpretat in-
curuatus qz fessus longa militia cupit dissolui
et reuerti ad principiū sed tñ non recusat labo-
rem si necesse est manere in carne ppter fratres.
q. d. veniant mibi miseratōes tue et viua vere
et vita eterna qz (**D**efecit) fere et lassata est scz p̄
tedio in diutina expectatiōe tendens affectu et
desiderio (in salutare tuū) scz iesum vlt in deside-
rium salutis (anima mea) tribulationib⁹ et ten-
tatiōib⁹ oppressa. **B**onus est iste defectus signi-
ficat enim desiderij boni nōdū quidē adepti
sed avidissime p̄cupiti (et in verbū tuū).i. in pro-
missum tuū quod vitam eternā patienter sustinē-
tibus p̄mittis (sup speravi).i. valde speravi sci-
ens id adimplendū hec spes facit p̄ patientiā
expectare que nō videtur. **N**ec simpliciter di-
cit speravi sed super speravi quia p̄missū ma-
ius est merito et plus futurū est q̄ dici potest.

Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū: di-
centes quando consolaberis me.

Defecerit et las (oculi mei) interiores scilicet rō
et mentis intellectus nimio desiderio lassati: ten
dentes (in eloquium tuum) .i. in promissum tuum (di
centes) gemitu oratione et desiderio (quando cō
solaberis me) educendo de his miseriis quorum
tedio afficior. q. d. moras patior quod sit ut res
dilata dulcior veniat. **N**onit autem dñs quid
quādo faciat qui in mensura et numero et pon
dere cūcta disponit. Ardentiū autē spiritualibz
desideriis carnalia desideria frigescunt ppter h
subdit quasi dicendo. **I**deo consolare.

Quia factus sum sicut vter in pruina: iu
stificatiōes tuas non sum oblitus.

Quia factus sum sicut vter in pruina et roze
congelato .i. dei gratia carnalis concupiscentie
ardore restrinxi: p vitem enim caro mortis hu
ius: p pruina celeste bñficiū intelligit quo car
nis concupiscentia velut frigore cohibente tor
per et contrahit: ideo q. talis factus sum iusti
ficatiōes tuas et ea que precipis ad iusticiam
(nō sum oblitus) q. a memoria nō labunt dū
aliunde nō cogitat nam q. torpet cupiditas iō
feruet charitas. **E**leq. factus sum .i. reputa
tus vitis et inutilis sicut vter in pruina: conge
latus est et nulli liquori idoneus et tñ iustifica
tiōes tuas nō sum oblitus) p recordationē et
opationē. **I**ta desiderio videre salutare. **S**z.

Quot sunt dies serui tui: quādo facies
te persequentibz me iudiciū.

Quot sunt in hoc seculo (dies serui tui) qui
bus finit ista miseria persecutionū et tentationū.
q. d. **I**mpreme mihi iugem finis mei meditatio
nem et (quādo facies de persequentibz me) scilicet de
diabolo et ministris eius (iudiciū) .i. vindicta
et ultionē ut illis destructis pueniā ad tuā visio
nem. q. d. vtiā fiat celeriter ut ab his liberer:
de diebz suis interrogat corpus christi q. i hoc
seculo sunt futuri et ne quis putet eccliam ante
seculi finem desitū addit etiam de iudicio de
monstrans vsq. ad iudiciū ipm quoq. in ter
ris futurā. **N**am ad hoc ut me persequant.

Narrauerunt mihi iniqui fabulationes
sed non ut lex tua.

Narrauerunt mihi iniqui fabulationes) .i.
inanes et vanas locutiōes que in verbo tñ de
lectant ut me a veritatis tramite detorquerent.
(sed nō sunt) ille mihi (ut lex tua) q. nō cōueni
unt legi tue in qua me magis pias delectat q.
verba. **I**llas autē vanas locutiōes habent in di
uersis sectis ac pfectionibz et littere seculares et
iudeorū ac errabunda loquacitas hereticorū
quos omnes iniquos voluit intelligi quibus
omnibz pposui legē tuā que nullā paret vel cō

finere pōt falsitatē. **N**ō ex hoc patet q.

Omnia mandata tua veritas: iniqui p
secuti sunt me adiuua me.

Omnia mandata tua sunt (veritas) et inni
ta veritati omnia que tendunt ad veritatē fina
lem nō sunt vanitas vel falsitas que in illorū
abundat sermonibz et ppter hanc tuā veritatē q.
me delectat (iniqui psecuti sunt me) iniuste q. nō
in me psecuti sunt nisi veritatē ut deprauarent
eam ergo tu (adiuua me) ut certē pveritate vsq.
ad mortē q. et hoc tuū est mandātū. **N**on pe
to ut amoueāt hoc certamē sed ut adiuuare me
digneris sciens neminē coronari nisi qui legit
ime certauerit. **I**deo autē adiuua q.

Paulominus cōsumauerūt me in terra
ego autē nō dereliqui mandata tua.

Paulominus) .i. fere (cōsumauerūt) .i. con
sumperunt (me in terra) multa scilicet strage mar
tyrum facta dum pferent et pdicaret veritatē
Non dicit cōsumperūt sed cōsumauerūt q. stra
ges martyrum potius fuit cōsumatiō et pfectio
ecclie q. cōsumptio. **S**ed q. nō frustra dicit ad
iuua me subdit (ego autē) q. uis ita tentatus (nō
dereliqui mandata tua) quantūcumq. me pse
querent q. in omnibz persecutionibz semp aliqui
reseruati fuerunt fideles in fide cōstantes et ita
erūt in futuro. **E**t ut possit pferare vsq. in finē
subdit.

Scōm misericordiā tuā viuifica me: et
custodiā testimonia oris tui.

Scōm miām tuā) nō meritū meū (viuifica
me) vita gfe et cōfirma me in persecutiōe ne amā
dovita tpalem negem et sic pdam vitā spūalem
et eternā (et vita) (custodiā testimonia oris tui) .i.
martyria ad que hortaris vel pcepta q. ore tuo
sanxisti. **S**ancti enī in tanta persequentū crude
litate nullo modo dei martyria vel pcepta cu
stodirēt nisi fieret eis qd hic oratū est scōm mi
sericordiā tuā viuifica me. viuificati sunt q. p
vita veritatē deserere noluerūt moriendo pve
ritate vixerunt. **Lamech.**

In eternū domi
ne verbū tuū pmanet in celo.

Iesus expectator qui supra cu
piebat dies suos claudi et esse cū christo hic oñ
dit se nō recusare laborē immo est ardēs ad ser
uiendū ei cui angeli puiūt q. in hac littera duo
decima virtutes dei et facta describit dicēs ipa
lia finiri sed nō mandata dei q. hic mandata
sunt diligenter intelligenda et seruanda iō huic
octonario pmissa littera (**Lamech**) que interp
tatur cor vel seruo. leuet ergo cor circūcisus ad

ea. Decet enim illud in te manere quod in celo pſeuerat dixerat ſupra adiuna uiuifica et custodia teſtimonia. Et bene ſunt cuſtodienda qz.

In eternū. i. ſempz ſine intermiſſiōe o (dñe verbū tuū). i. lex tua et obſeruantia mandatorū tuorū (pmanet in celo). i. in celeſtibz ſpiritibz et angelis cuſtodiētibz eternā ſine deſertiōe militiam qz celeſtes creature ſemp obediūt deo qz merito debēt inferiores creature ratiōales imitari ſimiliter obediendo. q. d. idcirco omni ſtudio mandata obſeruanda ſunt qz ſupni ciues ea indefinenter cuſtodiūt et ei ſeruitus negāda nō eſt cui angeli ſeruiunt poſt celū ſequit de terra. Et.

In generatione et generationē veritas tua: fundaſti terram et pmanet.

In generatiōe et generatiōe. i. in oībz generatiōibz ſibi ſuccedētibz pmanet (veritas tua) qz nunqz deſiit veritas dei in ſanctis cuius mō paucioribz mō pluribz ut ſe varietas hoīm habuit vel habebit ſemp enī ſunt aliqui veritatis amatores iuſti et veraces qz (fundaſti) et ſtabiliſti in fide (terrā). i. ecclīam ſc3 ſanctos qui ſunt in terra (et pmanet) in ipſa fide qz fundamēto fidei qd eſt ieſus chriſtus pſtabilita nō inclinabitur in ſeculū ſeculū pmanet illa et veritas in ea. Et ſimiliter.

Ordinatione tua pſeuerat dies: quoniā omnia ſeruiunt tibi.

Ordinatiōe et diſpoſitiōe (tua pſeuerat dies). i. iuſtus et ſanctus qz relictis mūdi tenebris in lumine dei viuū qz pſeuerat in ecclīa quicquid vigeat (qm omnia) qz p̄tinet ad hunc diem (ſeruiunt tibi) omnia que ex ordinatiōe dei p̄ficiunt ei deputat ad ſeruiendū. Vel (qm omnia ſeruiūt tibi). q. d. ratio et cauſa omniū p̄dictorū. ſ. qz verbum tuū pmanet in angelis: veritas in hoīb: terra in fundatiōe: dies in ordinatiōe eſt iſta qm omnia debita future et obediēcia tibi ſunt ſubiecta et p nutu tuo diſponis ea. Merito autem omnia ſeruiunt tibi qz.

Niſi qz lex tua meditatio mea eſt: tūc forte periſſem in humilitate mea.

Niſi hoc eſſet qz lex tua meditatio mea eſt ſciendi et faciendi et p̄mia poſt tribulatiōes ſperandi (tunc). i. ideo qz nō meditarer (forte periſſem) p lapſū in grauē culpā (in hūilitate mea). i. in deſectōe et afflictōe. legis quippe meditatio facit tpe tribulatiōis ſuſtinere et tolerare poſſimus ne frangamur. Ergo tpe afflictōis meditatio nobis in lege ſit ne iparatos pcella tentationis aſilgat. Et qz ſic legis meditatio pſeruauit me a piculo ideo de cetero.

In eternū non obliuiſcar iuſtificatiōes tuas: quia in ipſis uiuificaſti me.

In eternū ſc3 in eum. i. qd diu uiuam (non obliuiſcar iuſtificatiōes tuas). i. p̄cepta legis in quibus nos corrigendo a pctō purgas et iuſtificas. Vel (in eternū). i. in eternavita (nō obliuiſcar iuſtificatiōes tuas) laudando et gr̄as agēdo qz nos liberaſti de ſpiritali captiuitate et de mundo ſicut iſraelite in terra pmiſſiōis gr̄as agebant p liberatiōe ab egypto (qz in ipſis). i. p eorū meditationē et impletionē (uiuificaſti me) nihil extra te petentē: a morte ſc3 peccati reuocando vel pſeruando et vitā ſpiritalē vel eternam conferendo. Et ideo.

Tuus ſum ego ſaluū me fac: quoniā iuſtificationes tuas exquiſiui.

Tuus ſum ego nō ſolū ſc3m creationē vel potentiā ſed ſc3m gr̄am recreantē qz p te uiuificatus et ideo (ſaluū me fac) de futuro ſicut feciſti de preterito. Ego tuus famulus et tu deus meus a te poſco ſalutē. Olim meus eſſe volui et perij modo tuus ſum et ideo ſaluū. Et hoc te moueat (qm) nō meas volūtates quibz ſui me ſed (iuſtificationes tuas). i. mandata tua in lege cōtenta vt eſſem iam tuus (exquiſiui) ſc3 ex aſſectu vt intelligerēz ope p̄ficerem. vt dicit. Ambroſius. Rarus eſt qui poſſit dicere deo tu ſuſ. Ille hoc dicit qui adheret deo totis ſenſibz qui aliud cogitare nō nouit hoc nō poſteſt dicere ſecularis: plures enim dominos habet venit libido et dicit. Deus es qz ea q ſunt corpis cōcupiſcis in illius adoleſcentule amore te mihi vendidiſti. venit auaricia et dicit. Deus es aurum et argentū et poſſeſſio quam habes precii eſt libertatis tue. venit gula et dicit tibi. Deus es vniueſi dici conuiuiū precii vite tue eſt vilior es cibo tuo inter calices et epulas te acquiliui. venit ambicio et dicit tibi. Deus es neſcis qz iō te alijs imperare feci vt mihi ipſe ſeruires neſcis qz ideo in te prātem cōtuli vt mee te ſubijcerem prāti veniūt ſingula vicia et dicunt. Deus es quomodo q huiusmodi es potes dicere deo tuus ſum. Ille tibi dicit meus ſi vocem nō redarguit p̄ſcientia ſi verbis tuis opa p̄cordent. Qui p me ſe ipſum abnegat eſt meus Non eſt meus quem libido ſuccendit: qz mea eſt caſtitas. Non eſt meus auarus: qz mea eſt largitas. Non eſt meus rixosus et iracundus pax ſum ego lingare nō noui. Sed meus eſt qui poſteſt dicere nihil mihi conſcius ſum. Ideo autē ſaluū me fac de futuro qz.

De expectauerunt pctōres vt pderent me: teſtimonia tua intellexi.

Ne expectauerūt q̄si in insidijs latitando et mihi insidiando (p̄ctōres) sc̄z spiritus maligni et homines iniqui (vt p̄derent me) faciēdo consentire ad malū et ad culpā trahendo sicq̄ in gehennā precipitando sed nō p̄fecerant nec inde perij (quia testimonia tua). i. p̄cepta vel martyria (intellexi). i. itra me legi ea deuote meditando. q. d. longo me certamine inimici impugnant sed ego intelligens testimonia tua cōsolationem ex eis recepi. Et si confitentē vrgebant nō cessi intuens finem sine fine. i. eternā beatitudinē. Unde subdit. Et.

Omnis cōsumationis vidi finem: latum mandatū tuum nimis.

Omnis cōsumationis). i. omnis p̄fectōis humane sc̄z cōtempus mundi et patientiē vsq̄ ad mortem et huiusmodi (vidi). i. mente attendi (finem) vltimū. **O**mnis cōsumatio est omnū virtutū p̄fectio sc̄z p̄ vero et sūmo bono omnia facere et mala omnia tolerare et vsq̄ ad mortē p̄ veritate certare. **Q**uius cōsumationis est finis excellere in regno dei qd̄ non habet finem et habere ibi sine morte sine dolore et cum tū agno honore vitā morte huius vite ac doloribz et obprobrijs acquisitā et vidi (mandatū tuum). i. charitatis. mādatū illud geminū quo iubet deus et proximus diligere p̄ quod cōplent omnia (nimis). i. valde (latum) sc̄z dilatatione qz etiā vsq̄ ad diligēdos inimicos extenditur. nil enī latius q̄ omnes in finē amoris recipere et nullas odi angustias sustinere et efficacius qz ex charitate pendet lex et p̄phete dicta q̄ p̄phetaz et tota legem ip̄a concludit. Et hoc mādatum nimis latū fuit et est mihi latum quasi facile factum qz nihil p̄desset inter tormēta et mortem imminente p̄fiteri si charitas nō esset in p̄sente.

Dem.

Quomodo dilexile gem tuam domine: tota die meditatio mea est.

In hac decimatercia littera loquitur vir iustus qui in meditatione legis profecit dicens se sup̄ seniores intellexisse et ideo dicit esse scripturas dulces super mel et qz hoc est ei per charitatem iō huic octonario p̄mittit littera (**Dem**) que interpretatur viscera vel ex ip̄is qz hic agit de charitate que est ex ip̄is medullis. per hoc ergo intelligit multiplex dilectō quia legem ex toto corde amat et ex ip̄is visceribz amplectit. q. d. intellexi testimonia vidi finem et merito qz (**Quomodo**). i. q̄ vehementer et q̄ intense totis visceribz (dilexi legem tuam) o (dñe) in sa-

era scriptura contentā. admiratiue hoc dicit et ideo hec lex tua (tota die). i. naturali id ē omni tpe ac semp et si caro impediāt (meditatio mea est) quatenus non solū littera sed etiā spiritum eam intelligere. q. d. intantā dilexi legem tuā o dñe quod assidue et quasi cōtinue meditor in ea. **I**n hoc enim apparet eum legem dei diligere quia p̄ omne tempus vite sue cognoscit eam meditari. Et bene ait tota die qz quicquid sancte agitur meditari legem est et ideo.

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in eternū mihi est.

Super inimicos meos). i. plus q̄ inimicos meos sc̄z iudeos paganos hereticos qui nō intelligūt vel nō opantur (prudentem me fecisti mandato tuo). i. p̄ mādatū tuū sc̄z sacre scripture eloquiū a me verum intellectū (qz in eternū mihi est). i. sic intelligo et interpretor ip̄m mādatum vt mihi in eternū sit et ad eternitātē valeat qz in tabulis cordis dilectō dei in eternū erit et premiū mandati custodiū erit ip̄e deus qui mandauit. Illis vero nō est in eternū sed in seculum qz ex eo mandato tp̄alia premiā querūt tantū. prudentes inq̄ me fecisti super inimicos **Quia**.

Super om̄s docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.

Super omnes docentes me) qui sc̄zerant de inimicis (intellexi) sacre scripture veritatem docebant tūc scribe et pharisei sed iste sup̄ hos intellexit qz littere nō adhesit sed mysteriū festiuitatū et holocaustomatū in euangelio vidit esse complendū. Unde et eximius p̄phetaz dicitur quia ip̄e acutius alijs p̄phetis vidit et hoc ideo (qz testimonia tua meditatio mea est). i. meditatio mea circa testimonia tua bene et sancte. i. in spiritu et nō in littera intelligenda continue versatur quantū humana fragilitas patit. **I**ntellexi super docentes qz etiā.

Super senes intellexi quia mādata tua quesitiui.

Super senes. i. plus q̄ seniores corpore non mente sc̄z sacerdotes et p̄ncipes (intellexi) qz in nouo testamento agi p̄estoloz quod in veteri figuratum cerno et hoc totum ideo qz (mādata tua) que illi trāsgrediebāt (quesitiui) interius intellectū verborū tuorū feruenter desiderando et a te deuote petendo vt intellecta implere opando. **N**ec mirum qz quem dñs docet facile doctores et senes superat. **I**ntellexi mādata et etiā opere complui ea qz per considerationē legis

tue directus.

Ab omni via mala phibui pedes meos:
vt custodiam verba tua.

Ab omni via mala) et criminali ipsoz do-
ctorum et senioz ac omniu peccatoz (phibui)
et cohibui ne pueritate eorum subuerterer (pe-
des meos). i. affectus et gressus quasi pronos et
volentes ire in malū et ad h. phibui (vt custodiā
verba tua). i. mandata tua nō tñ a malo decli-
nando sed etiam qđ bonum est faciendo. Sic
enim verba dei custodire possumus si post ma-
lum non eamus sed semp ad id quod bonū est
tendamus. Sic autem phibui pedes meos a
via eorum q.

Aiudicijs tuis non declinaui: qz tu legē
posuisti mihi.

Aiudicijs tuis) .i. ab his que tu iudicas fie-
ri et que constituisti ad regulā viuendi. i. a semi-
tis veteris vel noue legis (nō declinaui) vel di-
ueri sed pseueranter eis credidi et adhesi omnia
recte adimplendo. aliter enī in eterno pdeamna-
rer iudicio (qz tu legem) mādatoz quam absqz
omni declinatione teneor sequi (posuisti mihi)
vt ea diligerē et facerē. Euangelū quippe scri-
psisti in corde meo non vt sicut seruus timez
sed vt filius diligerem. Et nō solū intellexi mē-
te et impleui opere sed etiam annunciaui alijs
ore. Unde sequitur.

Dulcia faucibus meis eloquia tua: sup
mel ori meo.

Quam dulcia) .i. valde dulcia sunt (faucibus
meis) interioribz ad deglutendū. s. palato cor-
dis quo dulcedo celestū in presenti aliquo mo-
do sentit et pregustat (eloquia tua) in quibus re-
missio et vita predicat et sunt etiam eloquia tua
dulcia (sup mel). i. sup omnē dulcedinē corpo-
ralem et incompatibiliter (ori meo) exteriori ad
loquēdūz diuina eloquia. electi nō solū audiūt
sed etiam gustant vt eis in corde sapiat qđ re-
proboz non mentibz sed solū auribz sonat. Et
nota qđ vbiqz in his comparationibz nō ponit
sicut sed super quia hec diuinis nō possunt cō-
parari. Sequitur.

Amandatis tuis intellexi: ppterea odi
ui omnem viam iniquitatis.

Amandatis tuis) et per ea (intellexi) qz ea fa-
ciendo ad altitudinē sapientie pueni: p obediē-
tiam enim et impletionēz mandatoz. puenitur
ad sapiam occultoz. Unde in ecclesiastico. Con-
cupisti sapiam serua mandata et dñs prebebit
tibi illam. Ecce quomodo opatio precedit in-
telligentiā practica theoricā. Unde custodien-
s) est obediētia vt pceptat sapientia: et pce-

pta sapientia nō est deferenda obedientia ppte-
rea vt in mandatis et sapientia amplius pfices-
rem (odini omnē viam iniquitatis) necesse est enī
vt oderit omnē iniquitatē amor iusticie et dulce
do sapientie. **Aun.**

Dcerna pedibus
meis verbum tuum et lumen semi-
tis meis.

In hac littera decimaquarta qui supra sedi-
xit seruasse mādata lumen verbi pedibz suis ra-
diare gaudet et ininiuz boni et pfectionē christo
tribuit et ideo premitit littera (Aun) que inter-
pretatur vnicus vel pascua eorum. i. qui est sin-
gularis adiutor et pascua animarū: ipse enim
nos adiuuat pascit et reficit: bona ē hec pascua
qz carpis illic nouū florem resurrectionis lilij
eternitatis et rosam dñici corpis et sanguinis.
docet autem hic ppheta humilitatē quam chri-
stus in se docuit et. q. d. qđ sic mihi pfecti et alijs
non est a me ecce humilitas. Sed. **L**ucerna
pedibz meis) scz pedibz mentis lucens in nocte
huius seculi vbi sunt fouee et laquei est (verbū
tuum) scz christus qui est verbum in principio
apud ad patrem. Vel (verbū tuū) scz sacra scri-
ptura quod a pphetis et apostolis seminatur et
idem verbum est (lumen semitis meis) scz semi-
tis bonoz operū dirigit enim gressum mentis
mee et pmonstrat mihi in operibz semitā vite
vnde prius dixit pedibz deinde semitis vt nos
prius clarificati corde post rectis gressibz am-
bulamus. Et ideo puenit hac luce quasi in lu-
mine ambulans.

Iuravi: et statui custodire iudicia iusti-
cie tue.

Iuravi et) pro. i. (statui) firmiter apud me et
quasi p iuramentū sine mutatiōe in corde di-
spositi qz ita debet mens fixa esse in custodien-
dis iudicijs iusticie dei vt sit omnino p iuratio-
ne quod statuit (custodire) inter quelibet picu-
la (iudicia iusticie tue). i. mandata et precepta le-
gis tue iustissime et que scdm iusticiā tuam ser-
uari voluisti vt a nullo inde mouear sed p his
etiam grauiā sustineā. Unde subditur. Et ideo
quia custodio.

Humiliatus sum vsquequaqz: dñe viui-
fica me scdm verbum tuum.

Humiliatus) id est afflictus (sum vsqz qua-
qz) id est valde ac vehemēti psecutiōne et tribu-
latione et ideo nō deficiā o dñe viuifica me xco
fortando me grā tua et dando patiētiā (scdm
verbum tuum) id est scdm pmissum tuūz quo
pmisisti p te tribulatis adesse vt iudicia iusticie

tue valeam custodire aliter et anima nisi viuifi-
ces moritur in tribulatione ac mundi ac diabo-
li et carnis impugnatione. Et.

Voluntaria oris mei beniplacita fac dñe
et iudicia tua doce me.

Voluntaria oris mei interioris et exterioris
id est sacrificia orationis et laudis charitate non
timore oblata que inter angustias inuitus sed
voluntarie et ex corde per os meum profero et ad te di-
rigo (beneplacita tibi fac) o dñe id est placita
sint tibi et accepta (et) hac oblatione placatus
(iudicia tua) id est tua mandata (doce me) am-
plius scilicet non solum intelligere sed etiam opere ad-
implere. Et sunt hec verba perficientis et addi si-
bi ad id quod acceperat postulans. ideo doce
Quia.

Anima mea in manibus meis semper et le-
gem tuam non sum oblitus.

Anima mea est (in manibus meis semper) id
est quotidie periculator et sum in periculo continuo
ratione vehementis impugnationis et quasi in
manibus meis sanguinem meum et animam meam por-
to quam etiam tanquam viuificandam tibi offero
(et) tamen per hoc (legem tuam non sum oblitus)
immo iugiter meditatione illam teneo in mente et
perficio in opere. Ille enim legem dei memori-
ter tenet qui hoc quod legit operibus exercet. Quia
sic oportet custodiri ut eam malorum prauitas
non possit corrumpere. Unde nunc subdit.

Posuerunt peritores laqueum mihi: et de
mandatis tuis non erravi.

Posuerunt peccatores scilicet homines mali et de-
mones (laqueum) scilicet tentationis (mihi) id est ad
me capiendum: laqueus sunt diuicie delicie ho-
nores et vniuersaliter omnia vicia et peccata (et) ta-
men (de mandatis tuis non erravi) quia per gra-
tiam tuam me conseruantem ab illis non recessi
sed in operatione custodiri et sic laqueos euasi.
Mandata ergo dei sunt auxilium celeste et anti-
dотum contra laqueos et venena seculi et dia-
boli quibus capi non valet qui a mandatis non
declinat et ideo.

Hereditate acquisiui testimonia tua in
eternum: quia exultatio cordis mei sunt.

Hereditate id est firma possessione (acquisi-
ui) omnibus alijs derelictis (testimonia tua) id est
precepta tua per testimonium tuum in lege con-
firmata (in eternum) et hic et in futurum. quasi dice-
ret immobiliter ea teneo sicut hereditas est im-
mobilis possessor sum hereditas mea in eternum
(quia exultatio cordis mei sunt) dum mihi vi-
tam eternam promittunt. Quia ecclesia in man-
datis dei delectatur et exultat et si afflictio cor-

poris exultatio tamen cordis sunt. Et ergo les-
tus.

Inclinaui cor meum ad faciendas iusti-
ficationes tuas in eternum: propter re-
tributionem.

Inclinaui per humilitatem cor meum id est
voluntatem et affectum non tantum corpus meum (ad
faciendas iustificationes tuas) id est precepta
tua non ad cogitandum vel audiendum vel docen-
dum tantum (in eternum) id est quod diu vixero non ad tem-
pus sicut multi vel iustificationes dicunt opera bo-
na que fiunt respectu mercedis eterne que et si
eterna non sunt dilectio tamen qua facimus eter-
na est (propter retributionem) vite eterne ut illam me-
rear accipere quam desidero et summo affectu de-
siderare debeo.

Samech.

Iniquos odio ha-
bui et legem tuam dilexi.

Qui supra dixit lumen dei pedi-
bus suis radiare in hac decima quinta littera
agit de odio inimicorum quo legi dei aduersant
et quia diligens cautela est habenda in odio in-
imicorum et dilectione amicorum ideo huic octo-
nario proponitur littera (Samech) que interpre-
tatur audi vel firmamentum quod coarctat quia
nemo firmatur qui non audit intus spiritualiter
auribus cordis quid sequi debeat. Et quia
si dicat inclinaui cor meum ad faciendas iusti-
ficationes tuas. (Iniquos) autem et ex leges
(odio habui) in quantum iniquos scilicet non natu-
ram sed peccatum quia quod sunt per naturam di-
ligo quod autem sunt per culpam odio et expo-
nit quare. dicens (et) id est quia (legem tuam di-
lexi) ut secundum eam viuerem et me regularem per quod
indicat non se in eis odisse naturam qua homi-
nes sunt sed iniquitatem qua legi quam diligit
inimici et contrarii sunt. Qui enim legem dili-
git legis aduersarios quicumque sint odit quia nec
amici contra deum sunt audiendi si mala sua
dent sunt vitandi. Et quia legem dilexi ideo.

Adiutor et susceptor meus es tu: et in
vultum tuum supersperaui.

Adiutor ad bona facienda (et susceptor me-
us) ad mala euadenda. Vel (adiutor) in presen-
ti et (susceptor) in futuro (es tu) qui in te speran-
tes nunquam derelinquis (et in vultum tuum) id
est in promissionem tuam de futuris (superspera-
ui) tanquam filius promissionis semper addens
speciem quia scio quod reddes que promissisti. Quis enim
sperauit in te et confusus est. et quia in deum spe-
rans a perfidorum consortio separare se debet re-
cte subiungit ergo.

Decline a me maligni: et scrutabor mā data dei mei.

Decline) id est recedite (a me maligni) qui me a lege dei retrahere nitimini et tunc libere et sine impedimento (scrutabor mā data dei mei) a quibus scrutandis mali nos auocant modo persequendo vel litigando modo nos honorando ut ipsa que legi dei debemus terrenis corum negotiis inuadis impendamus. Et nota quod ab illo versu primi octonarii. Tu mādisti vsq; in finem totius psalmi continue psalmista sermonem dirigit ad deum preter quod in versu isto dicitur enim ex deuotione deum alloqueretur subripuit ei cogitatio de malignis qui cum a mandatis dei retrahere videbantur quos ut deuotione in sequentibus continet hic alloquendo quasi multis irruentes ab oculis abigit et fugat. Quibus fugatis ab adiutore suscipi precatur.

Suscipe me scdm eloquiū tuum et vi uam: et non confundas me ab expecta tione mea.

Suscipe me) filium prodigum ad te reuer tentem (scdm eloquiū tuum) id est pmissum quod est de venia ingemiscientis et ad deum se conuer tentis (et vi uam) in anima et hic vita gratie et in futuro vita glorie euadendo mortem quam mihi conantur hostes inferre et (non confundas me) id est confundi permittas (ab expecta tione mea) frustrando me a colla tione gratie quam a te spero et expecto. Et quasi responsum sit ei in silentio si non vis confundi ab expecta tione tua non intermittas meditari iustifica tiones meas sentiens iste meditatione quādoq; languoribus anime impediri dicit.

Adiuuā me et saluus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper.

Adiuuā me) quia per me et a me nihil pos sum (et saluus ero) ab omni tentatione tuo ad iutorio munit et accepta salute (meditabor in iustifica tione tuis) id est in tuis mā datis: hoc (semper) id est omni tpe ne adiutus in aduer sis postea negligens sum in secundis. Vel (me ditabor in iustificationibus tuis) credens te solū iustificatores et firmiter tenens quod nemo iustus est nisi a te et hoc semper id est quamdiu vi uam nunquā me iustificans sed semper humiliter peccata confitens. Et necesse est mihi quod.

Spreuisti omnes discedētes a iudicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum.

Spreuisti) id est desperasti et a te abiecasti (omnes discedētes a iudicijs tuis). i. pceptis tuis eas non meditates non amantes nec curan

tes vel eos qui non consentiuntur peccata. Ideo autem discedunt (quia iniusta est cogitatio eorum) id est re torta a rectitudine iusticie versatur cir ca malum vel iniusta cogitatio est velle peccare et iudici nolle satisfacere sufficienter causam discedendi posuit cogitatione: hac enim acceditur ad deum vel discedit ab eo a qua omnia bona vel mala pcedunt. Et ideo spreuisti quod.

Preuaricantes reputaui omnes peccatores terre: ideo dilexi testimonia tua.

Preuaricantes) id est legem transgredientes (reputaui omnes peccatores terre) qui a iustis cibus tuis discedunt quia vel transgrediunt legem in paradiso datam ad cuius transgressio nem pertinent paruuli propter originalis vincu la peccati vel legem scriptā in codice vel natu ralem insitam in corde dicentes quod tibi non vis fieri alij ne feceris: quā nullus finitur igno rare dum id quod facit non vult pati et sic omnes peccatores sunt preuaricatores id est a lege dei variantes seu declinantes (ideo) ut non essem preuaricator et peccator (dilexi testimonia tua) id est precepta voluntati tue testificantia. Et ne mouear ab illis.

Confige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui.

Confige) id est comprime (timore tuo) casto (carnes meas) id est carnalia desideria illa scilicet reprimendo et mortificando quia inde puenire solet preuaricatio (a iudicijs enim tuis timui) quibus grauiter punis delinquentes et in hoc seculo et in futuro iam timui timore serui quia si diceret da mihi timorem castū quo comprimentur carnalia vicia ad quem petendum timor seruilis me pduxit quo tua timui iudicia. Timor enim ille quo non amatur iusticia sed time tur pena seruilis est quia carnalis est et ideo carnem non crucifigit non viuunt peccandi vo luntas et sequeretur opus si speraretur impuni tas mallet enim licere et dolet non licere quod lex vetat. quia non spiritualiter eius bono dele ctatur sed carnaliter malū metuit quod mina tur. Timore autem casto peccare timet charitas etiam si sequatur impunitas.

Am.

Eci iudicium et iusticiam non tradas me calumniatoribus meis.

Qui supra dixit odio se habere iniquos in hac decima sexta littera petit aduentum christi quia tempus est superbos destrui et quia tunc vigilandū est contra christiane fidei aduersa

rios ideo hunc octonario pponit littera (Ayn) que interpretat oculus et intelligitur spiritalis quo preuidet quid tenendum sit et quid non. Vel (Ayn) interpretatur fons quod conuenit quia videre est fons vel origo iusticie vel peccati. Si enim videns pulchram mulierem laudasti opus dei oculi tui fuit fons iusticie. Si autem concupisti fons peccati. Si etiam videns possessiones pupilloz inuatores eorum reputasti oculus tuus fons fuit iusticie. Si autem inuidisti et inuastisti fons peccati. Iste ergo preuidens iudiciu dei bona fretus conscientia dicit confitis autem carnalibus concupiscentijs que rectum impediunt iudiciu. (Feci iudiciu) interius diligenter quod bonum est discutiendo et in iudicijs discernendo (et iusticia) exterius quod iustum est exequendo et operibus adimplendo et ideo (non tradas me) id est tradi permittas me deferendo secundum animam et si secundum corpus (calumniantibus me) id est crimina mihi false imponentibus. et propter iusticia me persequentibus. quod non permittas me incidere in potestate eorum sic ut timendo mala perpeti eis cedam ut mala faciam a quo accepit victoria concupiscentie ne voluptate pertrahatur ab illo etiam penit robur patientie ne dolore frangatur. Ne inquam tradas me sed potius.

Suscipe seruum tuum in bonum: non calumnientur me superbi.

Suscipe id est sursum cape ut patronus (seruum tuum) quasi diceret prosi mihi quod seruus tuus sum non alterius (in bonum) grane et virtutis. Illi impellunt ut eadem in malum tu exerceas in bonum (non calumnient me) id est non me superent capiant calumniando (superbi) scilicet spiritus maligni et homines iniqui eorum ministeria quibus humilitas christiana despiciat. Sed horum omnium calumnie vincuntur cum diligentissima pietate christus et eius eloquia attenduntur. Unde iste dicit.

Oculi mei defecerunt in salutare tuum et in eloquium iusticie tue.

Oculi mei interiores scilicet intellectuales et intuitus mentis (defecerunt) a se sitienter et ardentem intiendo (in salutare tuum) id est in christum eius aduentum prestolando. Isti oculi anime tota mentis intentione in christo sunt defixi. In illo enim quem diligimus totis oculis occupamur nec quicquam aliud videre delectat. Non potest hoc dicere nisi qui a mundanis sollicitudinibus et voluptatibus intentione omnem sue mentis auertit (et in eloquium iusticie tue) eloquium ius-

ticie dicitur verba euangelica que christus dicturus erat ut nos iustificaret. iustificat enim opes reperficientem ac continent iusticiam et veritatem. Unde.

Fac cum seruo tuo secundum misericordias tuas: et iustificationes tuas doce me.

Fac cum seruo tuo) non alterius id est mecum (secundum misericordiam tuam) et non secundum iusticiam meam vel merita supplendo defectum meum per tuam gratiam. Infinita penit qui secundum misericordiam fieri sibi querit et subiungit quid fieri velit dicens: (et iustificationes tuas) id est mandata tua. Vel (iustificationes tuas) in lege contentas quibus tu iustos facis non hominem (doce me) ut possim eas intelligere earumque virtute sicut sepius optavi aduertere et eas opere adimplere. Et ideo doce me quod.

Seruus tuus sum ego: da mihi intellectum ut sciam testimonia tua.

Seruus tuus sum ego) et non alterius quia nullum alium deum vel dominum profiteor nisi te. propter quod teneor mandatum tuum adimplere quod non possum nisi intelligam et sciam et ideo (da mihi intellectum) instruendo me (ut sciam testimonia tua) id est precepta et mandata tua et sic valeam adimplere ea. Nunquam est intermittenda ista penitio non enim sufficit accipisse intellectum et dei testimonia didicisse nisi semper accipiat et quodammodo semper bibatur de fonte lucis eterne. Ad testimonia quippe dei quanto fit quis intelligentior tanto magis ac magis sentiuntur. Et ideo da intellectum quod modo.

Tempus faciendi domine: dissipauerunt legem tuam.

Tempus est hoc (faciendi) o domine et adiuuandi non differendi scilicet ut des mihi intellectum et instruas me seruum tuum quia iniqui (dissipauerunt legem tuam) preuicando aliter quam preceptum foret agentes et preuicacionis iniquitate eius integritatem non custodientes. Cum enim ab iniquis dissipat lex dei tunc adest tempus intellectum dandi docendi loquendi et predicandi hec possumus referre ad mores quod iudeos nunc enim propter fidei defectum opus esset factum ut viri iusti opponerent se hostibus ecclesie in martyrio. Et.

Ideo dilexi mandata tua: super aurum et thopazion.

Ideo scilicet quia ego seruus tuus sum et tu dominus meus es et quia iniqui dissipauerunt legem tuam. ego contra tanto magis dilexi man-

data tua) ut ex dilectione implerem ea sane et veraciter intellecta (super aurum et thopazion) id est plusquam quicquam preciosius super omnia mundana: ponit enim rem determinatam per indeterminationem. Cum ipsa mandata super aurum et lapidem preciosum amantur omnis per ipsa mandatis terrena merces vilis reputatur nec villa ex parte comparatur quicquam alia bona hominis his bonis quibus ipse homo fit bonus.

Propterea ad omnia mandata tua dirigebat: omnem viam iniquam odio habui.

Propterea id est propter hoc quod ita dilexi (ad omnia mandata tua) quibus dilectione coherebam (dirigebat) in cogitationibus verbis et operibus illa recta intentione faciendo et in omnibus secundum ea me regulando ut ad dexteram vel ad sinistram non declinarem et ex rectis rectus fierem. Unde (omnem viam iniquam) scilicet a recta via ad peccata ducentem (odio habui) ita ut omnia mala cuitarem. Qui enim amat rectam viam necessario odit iniquam quia aliter ad omnia non potest dirigi mandata. bonum enim se diligere aspernaturque contraria.

pshe.

Mirabilia testimo-

nia tua: ideo scrutata est ea anima mea. In hac decima septima littera dicitur se os aperuisse et spiritum attraxisse ut eius audiat oratio et plorasse quia non est lex a iudicis custodita unde congrue huic octonario premitur littera (pshe) que interpretatur erravit quia hic condoletur his qui errando a via veritatis calumniantur quibus proponit quomodo scrutatur legem et qualem intellectum in ea habeat. Iste ergo dolens de errore populi sed non desperans dicit (Mirabilia) scilicet sunt (testimonia tua) id est mandata cum testificatione in lege data que etiam sunt testimonia bonitatis dei. Vel (testimonia tua) id est sacra scriptura que attestatur dei opera et facta. Et sunt mirabilia quod per ea virtus misericordie iusticie et potentie dei in parcendo alijs alios puniendo et insolita faciendo hominibus innotuit (et ideo) diligentius indagine querendo (scrutata est ea anima mea) ut me ad intelligendum et credendum illuminarent et in operibus dirigerentque.

Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis.

Declaratio id est manifestatio (sermonum tuorum) id est mandatorum tuorum vel sacre scripture

(illuminat) animam dirigendo ut sciat quid agendum sit et quid obmittendum ideo sequitur (et intellectum) scilicet interioris et intelligentiam (dat parvulis) id est vere humilibus soli enim parvuli illuminantur. Unde dominus in evangelio. Confitebor tibi pater domine celi et terre quod abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Noli ergo presumere de te et de tua que nulla est virtute et intelliges. et cum desiderarem complere mandata.

Os meum aperui et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

Os meum aperui petendo querendo pulsando confitendo. Vel (os meum) scilicet anime id est mentis introitus et cordis auiditatem (aperui) sicut sitiens in estu aperit os suum hoc est intellectum per conatum extendi ad discendum et capiendum verbum dei et sitiens (attraxi) et hauri (spiritum) bonum unde facerem quod per me non poteram (quia mandata tua desiderabam) pre omnibus scire et facere. Modum ipsorum qui ex vehementia desiderii alicuius suspirant exprimit et cum multis suspiriis desiderium mandatorum implendorum ostendit et quia desiderabam mandata ergo.

Aspice in me et miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuum.

Aspice in me) radios gratie ad me dirigendo et vide conatum meum dando gratiam quam peto. Unde quod aliquando aspiciat iratus ut perdat addit (et miserere mei) auxilium misericordie mihi impendendo et hec (secundum iudicium diligentium nomen tuum) id est secundum iudicium quod fecisti in eos qui te diligunt quia ut te diligerent tu prius eos ex misericordia dilexisti vel iudicium dei est ut diligentibus det auxilium misericordie ne sui decipi valeant vel deficere. quasi dicet ita fac mihi sicut soles facere eis qui diligunt te. Et.

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum et non domine mei omnis iniusticia.

Gressus meos) id est motus anime et affectus vel opera mea quibus velut gressibus progredior invita (dirige) non secundum corporeas meas voluntates sed (secundum eloquium tuum) id est secundum tua precepta et iussa ne seducantur per vitia. unde subdit (et sic) non domine mei) id est non preualeat mihi dominando licet pulset tentando (omnis iniusticia). id est quodcumque peccatum. et dicit omnis quia in alijs legem servasse non sufficit si in uno offendit: orat hic ut precepta que deus imposuit iubendo implere faciat adiuvando et.

**Redime me a calumnijs hominum: vt
custodiam mandata tua.**

Redime mea calumnijs) id est falsis cri-
minationibus et criminibus impositionibus (homi-
num) scilicet impugnantiū me et controuersijs vias
meas impediētiū hoc est dato spiritu tuo san-
cto tu age et fac ne criminationes eorum falsas
pertimescā ne me calumnie eorum terroribus vin-
cant et a tuis mandatis ad sua mala traducant
ita vt data mihi patientia etiam inter ipsas ca-
lumnias (custodias) quietius et deuotius man-
data tua viuendo secundum ea. qui enim opprimit
calumnijs non facile seruat mandata. **Et.**

**Faciem tuam illumina super seruum tu-
um: et doce me iustificationes tuas.**

Faciem tuam) vel gratie vel spiritualis in-
scripturis intelligentie (illumina super seruum
tuum) id est presentia gratie tue manifesta sub-
ueniendo et opitulando vel fac me clare cogno-
scere scripture sacre veritatem per quam tan-
quam per faciem et speculū cognosceris (et) sic
illuminando (doce me iustificationes tuas) in le-
ge et scriptura contentas vt facias eas scilicet precepta
quibus iustificas. Non enim sufficit scire si nō
detur et facere. Ex operibus enim probatur quan-
tum quis in scriptura sacra profecerit ita fac si-
cut deprecatus sum et debes quod.

**Exitus aquarum deduxerunt oculi mei
quod non custodierunt legem tuam.**

Exitus aquarum) id est effusiones lachry-
marum per recordatione peccatorum (deduxerunt
oculi mei) copiose lachrymando (quia non cu-
stodierunt legem tuam) idem ipsi oculi mei per
quos tanquam per fenestras mors intrauit. **Ubi**
(quia non custodierunt legem tuam) ipsi calū-
niantes et vtrique de causa plorandū est et per pec-
catis proprijs et per alienis. Ideo autem ita flet nec
tedio vincitur nec labore lassatur quia sic flen-
do impetratur gratia dei delens iniquitatem et
adiuuans voluntatem.

Sade.

Iustus es domine

et rectum iudicium tuum.

Uicta carne clauisque cōfixa et pec-
catis per lachrymas deletis in hac decima octa-
ua littera iudicia dei laudat et eloquia ignota ve-
neratur petens intellectū vnde inuat et se conso-
letur. Unde huic octonario premititur littera
(**Sade**) que interpretatur cōsolatio. **Ubi** pre-
cedit pura confessio ibi sequitur salubris con-
solatio qui ergo supra iniusticiam suam deslen-

do accusabat et tristis de errore calumniantiū
lachrymas fundebat hic se consolatur per ius-
ticiam dei quam confitetur et laudat. quasi di-
ceret ideo sic ploro peccata quod scio quod. **Iustus**
es) in tempore o (domine) tu qui punis peccata (et
rectum) est (iudiciū tuum) quo alios secundum ius-
ticiam tuam iudicas hec itaque iusticia dei rectū
quod iudicium omni est metuenda peccanti. hac
enim damnant diuinitus quicunque damnant.
nec omnino est qui de sua damnatione contra deū
iustum conqueri possit. **P**ropterea attende istum
versiculū et desine facere malū quod iustus est dei
iusti iudicijs reddit enim unicuique iuxta suum
meritū et demeritū. **Et** vere iustus quod.

**Mandasti iusticiā testimonia tua: et ve-
ritatem tuam nimis.**

Mandasti) id est precepisti scilicet tu qui sic ius-
tus es et alios iuste iudicas (iusticiā) id est man-
data tua iusta scilicet (testimonia tua) quod probant te
iustum (et veritatem tuā) quod probant te verum (ni-
mis) id est valde custodiri. precepta diuina pro-
pter diuersas significaciones diuersis nominibus
nuncupant. **Iusticia** dicunt eo quod iuste viuere
nos docent. **Testimonia** appellant quod dei volū-
tati ac bona bonis mala malis attestant. veri-
tas nuncupant quod veritatem continent et vera sunt
que dicunt et quod mandasti ideo.

**Tabescere me fecit zelus meus: quod obli-
ti sunt verba tua inimici mei.**

Tabescere) id est pene merore deficere (me fecit
zelus meus) id est charitas et seruus amor circa le-
gem quo feruebat vt custodiret legem tuam ab alijs
(quod inimici mei) qui me odiunt propter legem tuā
quam teneo (obliti sunt) id est sic agunt ac si obliti
essent verba tua et precepta facientes contra ea ac
si nihil reputarent illa. **Iste** nō ingratus gratie
dei per quam fuerat ex inimico reconciliatus deo
etiam suos inimicos diligebat et eos deo zela-
bat tabescens et dolens per eis. **Id** autem sic zelo quod.

**Ignitū eloquiū tuū vehementer: et ser-
uus tuus dilexit illud.**

Ignitū) est spiritus sancto (vehementer) id est val-
de (eloquiū tuū) a te in lege datum id est verba sacri
eloquiū tuū quod purgat corda vt fornax aurū ac-
cendit et inflamat ad dilectionē illuminat ad co-
gnitionem hunc ignem venit dominus mittere
in terram (et ideo seruus tuus scilicet ego et quicun-
que tibi obediens (dilexit illud) zelando per ipso.
Qui enim eloquia dei diligit id in opere cum
feruore perficit et oblitus ad hoc adducere fla-
grat quod ipse ardenter amat. **Et** cū hoc ita sit et si
Adolescens sum ego et cōtempnus

Iustificaciones tuas non sum oblitus.

Adolescentulus et inuicior sum ego id est reputatus insipiens et sine scientia ad modum adolescentis et contemptus id est despectus ab inimicis tamen (iustificaciones tuas) id est mandata tua (non sum oblitus) ut illi maiores scilicet inimici mei sed frequenter habeo in corde ad meditandum in ore ad docendum in manu ad faciendum. Ubi nota. Quamquam hec dauid ex persona sua dicat qui adolescentior ceteris fratribus quasi contemptus ad oues pascendas directus de hinc regno electus est: tamen hec ad populum christianum referenda sunt qui prius contemptus recoleus iustificaciones dei et accipiens porris primogenita por effectus est. Et merito non sum oblitus quia.

Iusticia tua iusticia in eternum: et lex tua veritas.

Iusticia tua) o deus qua iuste reddis unicuique iuxta opera sua est iusticia in eternum duratura. quia eterna bona bonis: et eterna supplicia malis promittit et a nullo unquam calumniari poterit. Vel iusticia dei est eterna quia quisquis eam sequitur in eternum gaudebit. sed iusticia hominis id est ab homine instituta est temporalis et quandoque patitur calumnia et lex tua est veritas in se et vera per omnia quia nullam continet falsitatem. Vel (Lex tua) noua est veritas et res non umbra et figura ut lex vetus. Et per hac lege tua.

Tribulatio et angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est.

Tribulatio) exterior (et angustia) interior quam immittunt iustis tanquam munera ad pondera peccatorum deponenda et merita augmentanda inuenerunt me expectantem et paratum id est venerunt super me et quantumcumque seuiant tamen his non obstantibus (mandata tua) non vindicte (meditatio mea est) quod est remedium contra tribulationes. quasi diceret nulla tribulatio a lege tua diuellere me poterit. Seuiant ergo inimici et persequantur dum tamen mandata dei non relinquunt et ex ipsis mandatis etiam qui seuiunt diligant. Quia.

Equitas testimonia tua in eternum: intellectum da mihi et viam.

Equitas) et iusticia in se et etiam equitatis indicatiua sunt (testimonia tua) scilicet precepta legis cum testificatione tua data vel ipsa scripturarum verba (in eternum) et omni tempe quia nunquam in aliquo iniqua vel falsa reperiuntur et ideo in tribulationibus et necessitatibus intellectum da mihi)

ad ea cognoscenda et opere implenda ut sciam quod nihil est quod persequentes tollunt (et viam) vita gratie in presenti et glorie in futuro perfecta quidem virtus est intellectus si quis quod sensu capitis factis exequitur.

Loph.

Clamaui in toto corde

de exaudi me domine: iustificaciones tuas requiram.

In hac decimanona littera promittit se iustificaciones dei exquirere et quia quanto magis vult bonis insistere tanto magis diabolus conatur seducere et in malis ne respicit concludere opus est ad deum clamare ideo post errorem accepta superius consolatione iste conclusus asperius clamat hic studiosius. Unde huic octonario premititur littera (Loph) que interpretatur conclusio vel aspice quod idem est in sensu quia conclusus debet circumspicere et causam periculi non dissimulare. Conclusio vero est in angustiis mentis contra quam adhibenda est medicina orationis. Clama ergo ad medicum quiverbo non ferro sanare consuevit. Unde et iste ait. (Clamaui) ad te preces fundendo (in toto corde) attende quo ad intellectum. deuote quo ad effectum non aliunde cogitando non aliud querendo. Clamor cordis etiam silente voce a deo auditur et ille clamor est magna intentio cogitationis. ille enim clamor fit sublimitate cogitationum contentus virtutum et ideo (exaudi me) o domine ad hoc scilicet (iustificaciones tuas requiram) utique faciendas non tamen sciendas quia non est satis ad deum clamare sed et iusticias ac mandata eius oportet exquirere et tenere. Et quod si repetit.

Clamaui ad te et salutem me fac: ut custodiam mandata tua.

Clamaui ad te) orando deuote. quia enim vndique sunt hostes vocandus est qui sit auxiliator (et) tu (saluum me fac) scilicet in anima a peccato et omni periculo (ut) melius (custodiam mandata tua) per opere adimplendo. Ac si diceret da vires ut possim implere quod iubet ut non negem per infirmitatem ubi enim est salus et vigor anime efficit ut facienda fiant et usque ad mortem si opus est certetur per veritatem ubi non est ista salus et virtus succumbit infirmitas.

Preueni in maturitate et clamaui: quia in verba tua supersperaui.

Preueni in maturitate) hic subauditur in id est in immaturitate per immaturitatem intelligi

tur nor in tempesta id est importuna actionibus
tempestiuus enim dicitur oportunus (et clamauit)
orando ad te domine hoc est in tempe noctur-
no et immaturo magno orandi affectu quasi quo-
dam clamore mentis preueni horarum humanis
actionibus oportunam quia (in verba tua) quibus
preuenientibus et vigilantibus promittis bona eter-
na (super speravi) id est valde et super merita spe-
raui semper crescens in spe etiam in aduersis.

Et.

Perueniunt oculi mei ad te diluculo:
ut meditarer eloquia tua.

Perueniunt) lucem (oculi mei) interiores
(ad te) directi in (diluculo) id est mane et tempe-
stine ante diem a simili strenui operarii qui an-
te lucem surgit ad bene operandum ut meditarer
eloquia tua) iuuauit id est legem eloquia tua con-
tinentem. Non enim lux soporatus reperit sed
strenue vigilantem et circa diuina eloquia oculo-
rum spiritalium intentione meditantem pudor
est enim si radius solis in strato ociosum te in-
ueniat. Et quia ita studioso ad te vigilo ideo.

Vocem meam audi secundum misericordiam
tuam domine: et secundum iudicium tuum vi-
uifica me.

Vocem meam) qua clamo ad te (audi) aufe-
rendo penam peccati et hoc secundum misericordiam
tuam) o domine de qua confido non secundum me-
rita mea que non habeo et secundum iudicium tuum)
quo supplicibus parcis et se damnantes absoluis
(uiuifica me) per gratiam tuam ne moriar per
culpam sed viuam per gratiam. Congruus or-
do quod premititur misericordia et sequitur iudi-
cium prius enim deus secundum misericordiam au-
fert a peccatoribus penam eisque postea iustis se-
cundum iudicium dat vitam. Et necesse est vivi-
uifices quia.

Appropinquauerunt persequentes me
iniquitati: a lege autem tua longe facti
sunt.

Appropinquauerunt) id est appropinquando se con-
iunxerunt (persequentes me) iniuste verbis et
factis (iniquitati) et sceleri scilicet me persequendo a
lege autem tua) que precipit diligi proximum et
prohibet persecutionem innocentium et omne pecca-
tum (longe facti sunt) ex hoc ipso. Quo magis
iniquitati appropiant eo magis a iusticia elon-
gantur qui enim appropinquat uni extremo e-
logetur se ab opposito hoc ideo dicit ut causa sua
melior quam illorum esse videatur. Illi appropin-
quauerunt sed mihi non nocuerunt quod.

Prope es tu domine: et omnes vię tue veri-
tas.

Prope es tu) o domine mihi qui in lege tua
in teo ad me saluandus et eos repellendus (et
omnes vię tue) sunt (veritas) et iusticia quasi di-
ceret dummodo mihi assistas siue dimittas in
tribulatione siue liberes totum iuste facis qui
nullum immeritum damnas sed multos imme-
ritos saluas. Unde etiam in tribulationibus que
eas non immerito patiuntur tribuere veritates
deo sanctorum est visitata confessio. quicquid enim
patiuntur totum merito se pati fatentur. Et.

Initio cognoui te testimonijis tuis: quia
in eternum fundasti ea.

Initio) id est ab initio vel a principio scilicet quo
primo intelligere cepi ea (cognoui de testimo-
nys tuis) id est verbis legis quibus testatus es
et promissum daturum te esse regnum tuum filiis sem-
piternum (quia in eternum fundasti ea) mansura
quia id quod per ea promissum est eternum. Nam
per se ipsa testimonia non erunt necessaria quan-
do res ipsa videbitur propter quam credenda testi-
monia requiruntur. Vel testimonia dicuntur prece-
pta que dicuntur in eternum fundata quia pro eis
neglectis vel seruatis pena vel merces reddi-
tur eterna.

Res.

Vide humilitatem
meam et eripe me: quia legem tuam non
sum oblitus.

Qui supra se dixit se clamasse in hac vicesi-
ma littera petit viuificari quia precepta dei sunt
studio que sunt et quia nemo iustificatur nisi
per humilitatem que est caput omnium virtutum
ideo huic octonario premititur littera. Res) que
interpretatur caput vel primatus. Moraliter ca-
put est humilitas sed inflatus non tenet hoc ca-
put. Mystice caput nostrum christus est sine quo
viuendi usus haberi non potest et ideo seruari
debet. primatus etiam est dominus christus qui ab-
latus maiori datus est minori iacob id est po-
pulo christiano dixerat ille prope es tu domi-
ne ergo (Vide) oculo misericordie (humilita-
tem meam) id est placeat tibi humilitas mea que
est in operibus et tentationibus que omni christia-
no necessaria est (et eripe me) a diabolo mun-
do et carnis tentamento (quia legem tuam) que
dicit qui se humiliat exaltabitur (non sum ob-
litus) sed memoriter tenui. Vel (vide humilita-
tem) id est afflictionem quam in nomine tuo pa-
tior (et eripe me) ab iniquis (quia legem tuam
non sum oblitus) quia nos non fierendo sed pa-
tiendo pugnare iussisti. Dominus dicit scilicet (non
sum oblitus) et plus intelligit scilicet quod valde
meminit. Et.

Iudica iudicium meum et redime: propter eloquium tuum viuifica me.

Iudica iudiciū meū id est discerne causam meam quam habeo contra diabolum et homines iniquos trahentes me frequenter ad malum (et redime me) id est tanquam precio redempti liberare me a periculis et malis (propter eloquium tuum) scilicet humilitatis obseruantiā. **Uel** (propter eloquium tuum) scilicet legis tue que promittit vitam et dirigit ad eam (viuifica me) modo vita gratie et tandem vita glorie. verecunde hoc dicitur qui de meritis diffidit. propter verbum dei speret clementiam me viuifica. **Sed.**

Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt.

Longe scilicet a peccatoribus et impijs superbis (salus) a qua longe se fecerunt (quia iustificationes tuas) id est legem et mandata tua que iustificat (non exquisierunt) scilicet ut facerent et secundum ea viuerent. **Uel** (iustificationes tuas non exquisierunt) sed de sua iusticia presumpserunt. **Sed** non est longe a me salus quia iustificationes tuas exquisiui. **In** hoc omnes deuotos animat et perfidos terret. **Iste** ergo a deo se accepisse videns hoc beneficium ut custodiret iustificationes eius subiungit. **Uel.** **Et** si longe sit a peccatoribus salus tamen nemo desperet quia.

Misericordie tue multe domine: secundum iudicium tuum viuifica me.

Misericordie tue quibus benefacis sine meritis et peccatoribus penitentibus (multe) sunt o domine qui nos de tot et tantis eruit periculis quia multipliciter miseris miseris et ideo confidenter peto (secundum iudicium tuum) quo humiles exaltas vel quo nunc discernis pios ab impijs (viuifica me) per augmentum gratie tue. **Et** bene post misericordiam subdit de iudicio quia non est misericordia sine iudicio. **I**deo autem viuifica me. **Quia.**

Multi qui persequuntur me et tribulant me: a testimonijs tuis non declinaui.

Multi scilicet sunt (qui persequuntur me) mortifera luadendo (et tribulant me) flagella inferendo scilicet demones et mali homines tyranni heretici et falsi fratres et tamen propter hoc (a testimonijs tuis) id est preceptis te testificantibus seu parte in lege testificatis (non declinaui) fultus robore tui auxilij. **vbi Ambrosius.** Non est magnū si tunc a dei testimonijs non declines cum te nullus affligit: nullus persequitur. **Sed** non vnus persecutor est. **M**ultos ministros habet sed non te terreat. per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum dei. **Tibi** proficit quod

multi persecutores sunt ut inter multas persecutiones facilius inuenias quomodo coroneris. **Sed** quod prius est non hi solum persecutores sunt qui videntur sed etiam qui non videntur et multo plures persecutores. diabolus enim multos ministros suos dirigit qui non foris tantum sed etiam intus faciunt persecutiones in animis singulorum persequitur auaricia: persequitur ambitio: persequitur luxuria. **Est** enim malus spiritus fornicationis: est malus spiritus auaricie: malus spiritus superbie. verum ut multe persecutiones ita martyria multa. **Quoniam** testis es christi. **Tentatus** es spiritu fornicationis: sed veritas christi futurum iudicium. temeranda mentis et corporis castimoniam non putasti martyr es christi. **Tentatus** es spiritu auaricie ut possessionem minoris inuaderes et tamen contemplatione celestium preceptorum opem magis ferenda quam in ferenda iniuriā iudicasti testis es christi. **Tentatus** es spiritu superbie sed videns inopem atque egenum pia mente compassus es humilitatem magis quam arrogantiam dilexisti testis es christi. **Quis** enim locupletior testis est quam qui confitetur dominum iesum in carne venisse cum euangelij precepta custodit. **Nam** qui audit et non facit negat christum et si verbo fateatur operibus negat. **Ille** ergo testis est qui a stipulantibus factis domini iesu precepta testatur. **Quanti** ergo in occultis quotidie martyres christi sunt et iesus dominum confitentur: ergo in persecutionibus interioribus esto fidelis et foris ut in forensibus persecutionibus approberis. **Et** in intimis persecutionibus sunt reges et presides terribiles iudices et potestates. **Si** culpa regnat quot peccata quot vicia tot reges. **Et** ante hos adducimur ante hos stamus habent etiam isti reges tribunal in mentibus plurimorum. **Sed** si quis christum fateatur statim regem illum facit esse captiuum deijcit de solio sue mentis. **Quomodo** enim poterit diaboli tribunal manere in eo cui christi tribunal assurgit. **Si** declines persequentes christum abijcis. **Ubi** illum viderit diabolus ibi tentationum machinas admonet ut illum si possit excludat. **Ergo** qui persecutores refugit reijcit etiam defensores. **Sed** cum audis multi persequentes et tribulantes me noli timere qui potes dicere. **Si** deus pro nobis quis contra nos. **Utrum** hoc dicit qui a testimonijs domini nullo viciozum declinat amfractu. **hec Ambrosius.** **Ergo** inquit non declinaui.

Vidi preuaricantes et tabescebas: quia eloquia tua non custodierunt.

Vidi autem (preuaricantes) id est impios

legem tuā transgredientes et a testimonijs tuis declinantes cedentes persecutoribz et tribulationibus nō ferentes p quibus amissis socijs dolent sancti. vnde subdit hic et (tabescebā) id est zelo dei et charitatis accensus dolebā et merebam. deinde exponit in quo sunt preuaricātes dicens (quā eloquia tua) et precepta tam dulcia tam vtilia (non custodierūt) sed in tribulatione negauerunt. **Comendans** autē se et differens ab eis subiungit. **Et ideo.**

Uide qm̄ mandata tua dilexi: dñe in misericordia tua viuifica me.

Uide hoc scz (quoniam mandata tua dilexi) nō tñ in me fuando sed etiam in me et in alijs zelando quod plus est qz seruare qz hoc est charitatis illud necessitas. **In dilectione** quidem fructus est omnium passionū et actionū. q. d. placeat tibi et remuneret a te dilectio mea. **Uñ** pecto o (dñe in misericordia tua) non in meis meritis et iusticia (viuifica me) vita gratie tua enī misericordia et gratia sola viuificat nos et saluat. **Et** vere viuificabis me quia hoc dixisti in scripturis veris qui semp vera dicis. **Nam.**

Principiū verborz tuorū veritas: in eternum omnia iudicia iusticie tue.

Principiū verborz tuorū est (veritas) id est a veritate vba tua pcedunt et ideo veracia sunt vt impleant quod pmittunt quibus pnuclat vita iusto pena impio. **Unde** sequit (in eternū) scz sunt et durabunt quantū ad effectū (omnia iudicia iusticie tue) quibus reddis premia tibi obediētibz penas inobediētibz et hec iudicia nūquā mutabunt qz sniam de bonis vl' malis latam nec tps nec vlla res subuerter sed iudicia dei de oibz scz pnia iustorū et pene impiorū in eternum manebunt. **Syn.**

Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor meum.

Qui supra humilitatē deo obtulit in hac vicesima prima littera gratas sibi dicit psecutiones quibus tanquam emplastris vulnera peccatorū curant. **Unde** dicit da nobis auxiliū de tribulatione. **Ideo** huic octonario premittitur littera (**Syn**) que interpretat supervulnus quasi emplastrū. dicit enim qz tribulatio curat peccatorū vulnera et dat salutē. vulnus ergo est peccatū emplastrū est tribulatio vel vulnus est tribulatio sup vulnus est consolatio eloquiorz dei. **Ad** hanc ergo diuine gratie medicinā iste exultans vero samaritano vulnera sua curanda detegit. q. d. viuifica me et necesse est quia.

(**Principes**) huius mundi scz demones rectores tenebrarū harū vel mali homines potentes scz tyranni heretici: et falsi fratres (persecuti sunt me) et hoc (gratis) id est sine causa et meis meritis vel frustra qz non habuerūt intentū et licet psequerent tamen (a verbis tuis) quibus cōminaris transgressoribz legis tue penas et quibus ais qui me negauerit coram hominibz negabo et ego cum corā patre meo qui est in celis. et iterum nolite timere eos qui occidūt corpus sed eum timete qui potest et corpus et animā occidere in gehennā magis qz a minantibz vobis psecutoribz (formidauit) et timuit (cor meū) id est ego in hac psecutione qz timor tuus excludit timorem eorum et sic vinco. **Et ideo.**

Letabor ego sup eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa.

Letabor ego quasi victor (sup eloquia tua) meditando ipsa qz vtilia et salubria. **Quisquis** enim in verbis dei ne in certamine vincat formidat sup eadem victor exultat: bona ergo trepidatio verbi dei que exultationē generat quia eloquijs dei vulnera curantur. **letabor** dico (sicut) ille (qui) post bellū inuenit (spolia multa) que possidere possit sine calumnia immo valde amplius qz omnis thesaurus in comparatione illorū arena est exigua.

Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

Iniquitatem nō hominē (odio habui et abominatus sum) propterea exhorrescens et longe a me faciens (legem autem tuam) et si aliquando corripit tamen (dilexi) in affectu mentis tanquam quid vtile et honorabile. **phibens** iniquitatem et ex dilectione nō ex timore impleui. amor quippe bonorū odio malorū pbatur. **Timore** ergo casto nō perit amor et illa formido nō facit odium verborz dei sed integraz charitatē vt deus ametur cuius verba timent. **Et.**

Septies in die laudem dixi tibi: sup iudicia iusticie tue.

Septies in die id est in hac vita que septem diebus agit. **Numerus** qpe ille vniuersitatez indicat quia septem diebus vniuersa tempora voluntur sic et illud septies in die cadit iustus scz tribulationibz et modis omnibus humiliatus et resurgit id est non perit sed proficit. **Uel** (septies) id est septem vicibus scilicet in septem horis canonicis (in die) scilicet naturali (laudem dixi tibi) id est laudavi te (super iudicia) id est flagella (iusticie tue) id est quibus corrigis et iustificas filios qz recipis. vl' (sup iudicia iusticie tue) p'siderādo oia opa tua iusta qz sunt

executiones tue iusticie. Et merito legem tuam dilexi. Quia.

Dar multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum.

Par multa est et si non semper tuis saltē peccatoris et tandem eternitatis (diligentibus legem tuam) qua flagellas omnē filiū quem recipis quia charitas pellit omnes perturbationes et tribulationes. Et enim qui deum perfecte diligit tranquillius apud se manet et si est pugna foris non intus (et non est illis scandalum) nec calcitrant contra stultum quia non sunt pusilli quorum est scandalum lo eragitari. Vel (par multa diligentibus legem tuam) et sacram scripturam quia in ea inveniunt remedium contra omnem desolationem (et non est illis scandalum) hoc enim non patientur finaliter ita ut offendat et in penam incidant dilecti inquam legem et.

Expectabam salutare tuum domine: et mandata tua dilexi.

Expectabam scilicet in spe (salutare tuum) o domine id est effectum salutare scilicet in tribulatione mea multiplicem consolationem (et ideo) mandata tua dilexi per que habeo salutare et consolationem. Vel (expectabam salutare tuum) o domine. scilicet christum qui est salutare. Antiqui iusti primus aduentus expectauerunt nos secundum per quo et illi et nos mandata diligimus dilexerunt antiqui mandata et christus eos liberauit. diligamus et nos mandata ut cum apparuerit christus vita nostra tunc et nos appareamus cum illo in gloria. Et.

Custodiuit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer.

Custodiuit anima mea. id est voluntas mea (testimonia tua) et mandata diligenter ea in opere perficiendo et exercendo sed quia hoc non sufficit sine charitate addit (et dilexit ea vehementer) id est valde intense quod plus est quam tantum custodire. Qui enim diligit ipse veraciter libenterque custodit. Et hoc non meritis suis sed deo attribuit dicens. Ideo.

Seruavi mandata tua et testimonia tua: quia omnes vię mee in conspectu tuo.

Seruavi diligenter opere implendo (mandata tua) noua (et testimonia tua) vetera (quia omnes vię mee). id est cogitationes ac dicta et facta mea quibus velut quibusdam vijs progredior et perficio in conuersatione vite mee sunt (in conspectu tuo) id est in presentia tua et tibi placent. quia per hec potui custodire quia deus dignatus est intendere qui illuminat et errores fugat quia si facie auertisset fuisset turbatus nec ea custodissem. Ad hoc ergo sunt in conspectu domini vię

iustorum ut dirigat gressus eorum quia nulla via bona est nisi quam deus illuminat.

Thau.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Qui supra gratus sibi fore tribulationes dicebat in hac ultima littera christo preinare desiderat precans ut veniat et ouem perditam reuocet. Et quia christus veniens consummationem eterne beatitudinis contulit et ab errore ad patriam reduxit ideo huic octonario premitte littera (Thau) que interpretatur errauit et consummavit quia hic dicit se habere consummationem et vitam eternam. Jam olim se errauisse dicit non modo nunc autem dicit se reportandum ad patriam a pio pastore. Non est enim vicij sed perfectus renunciasse errori. Est etiam in hoc consummatio. id est discipline perfectio quia plus est a vicio se reuocasse quam peccata vicia ipsa nescisse. Imbutos enim vicijs animos eruerat atque emendare non solum perfectę virtutis sed celestis est gratie. Et quasi dicat. quia sic et sic egi (Appropinquet tibi deprecatio mea) que est de adhibendis bonis facta (in conspectu tuo) o domine ut eam a te non repellas sed benigne audias. et que sit ille deprecatio subdit (iuxta eloquium tuum) scilicet legis tue (da mihi intellectum) ut sapias id quod edificationis est. iuxta eloquium dei petit ut sapiat ne per humanam prudentiam euascat. Vel (iuxta eloquium tuum da mihi intellectum) id est secundum altitudinem eloquij tui que transcendit facultatem humani ingenij eleua intellectum meum ad ipsum intelligendum.

Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

Intret etiam ad te (postulatio mea) que est de remouendis malis facta (in conspectu tuo) ut eam grater suscipias et clementer exaudias. Gradatim ascendit quia plus est intrare quam appropinquare. et subdit postulationem dicens (secundum eloquium tuum) id est premissum (eripe me) ab hostibus visibilibus et invisibilibus. graue est enim tam diu luctari cum eis. Vel (secundum eloquium tuum) id est secundum altitudinem eloquij tui (eripe me) a labe concupiscentie et a meditatione terrenorum ad que meditanda et cogitanda natura est prona. da inquam intellectum quia tunc.

Eruentur labia mea hymnū: cum conueris me iustificationes tuas.

Eruentur labia mea) quasi de pleno id est ex cordis abundancia cum magna plenitudine extra pronuntiabunt et dicent (hymnū). id est lau-

dem dei (cum docueris me iustificatōes tuas)
id est mandata et eloquia tua p̄ que iustificas vt
nō solū memoria retinendo sed etiam facien-
do custodiā aliter enī nō eructabūt nisi tu do-
ceas. Sic enim qui gloriā nō in se ipso sed in
dñō gloriā h̄m̄nūq; eructat sed iam q; didi-
cit et doctorē suū deū laudauit. Deinde vult do-
cere. vnde subdit.

Pronunciabit lingua mea eloquiū tuū
q; omnia mandata tua equitas.

Pronunciabit etiam (lingua mea). i. p̄cul
et p̄p̄e nunciabit laudando et alijs p̄dicando vt
sum minister verbū (eloquiū tuū). i. legis tue vñ
est salus nō ociosum verbū vnde reddenda est
ratio et decet ac iustū est id p̄nunciari q; eq̄tate
fulget vnde subdit (q; omnia mādata tua sunt
(equitas). i. equitate plena. talia autē mandata
sunt amāda faciēda et vbiq; diuulgāda. Sci-
ens autē iste que picula sequat̄ docentē a cōtra-
dicentib; addit.

Fiat manus tua vt saluet me: quoniam
mandata tua elegi.

Fiat manus tua). i. potentia et opatio adiu-
trix (vt saluet me) ab inimicis et ab omni malo
ne timeā et deficiā et det p̄seuerantiā vt sufficiat
ad hoc faciendū et audacter p̄nunciē qd̄ hac fi-
ducia peto (qm̄ mandata tua) de omnib; alijs
et p̄e omnib; sp̄alib; (elegi) et timorē timore cō-
pressi ad ea meditanda opanda et docenda q;
sunt omnib; ad salutē vtilia ideo iustū est te iu-
uare me sperantē in te. Et.

Cōcupiui salutare tuum domine: et lex
tua meditatio mea est.

Cōcupiui salutare tuum) o (dñe). i. effectū
virtutis tue saluatricis. Vel salutē eternā que
est in te obiectiue. Alij alia querūt ego autē nō
nisi tuā saluationē. i. salutē q; omnium finis est
sp̄s salutis non felicitas huius sp̄is (et) iō (lex
tua meditatio mea est) eo q; dirigat ad cōsecutio-
nem huius salutis. Qui enim cupit salutē me-
ditat̄ iugiter in lege dei nec inde auerit̄ aliqua
cura huius seculi fiat inquā manus tua et sic.

Viuēt anima mea et laudabit te: et iu-
dicia tua adiuuabunt me.

Viuēt anima mea) vita gr̄e in p̄n̄i et glorie
in futuro licet corp⁹ affligat̄ (et laudabit te) nūc
enī in flagellis que sunt ad purgationē et sem-
per in eternitate cum beatis (et iudicia tua) que
modo incipiunt a domo dei (adiuuabunt me)
q; sanguine creuit eccl̄ia. iudicia dei sc̄ōs ad-
iuuant dum tribulationib; p̄bant̄: pctōres ad-
iuuant dum tribulationib; castigant̄. Vel (iū-
dicia tua) futura (adiuuabūt me) ad laudandū

deuotius. Quis enī videns equitatē dei in da-
minatione malorū et p̄miatōe bonorū nō p̄rū-
pit in laudē eius mirabilē. dico adiuuabunt et
viam. Sed quandoq;.

Erraui sicut ouis q̄ perijt: quere seruū
tuū q; mandata tua nō sum oblitus.

Erraui) piculose sepius heu declinando a
via veritatis ad vicia (sicut ouis que perijt). i. p̄-
dita fuit ideo (quere seruū tuū) sc̄z me sicut pa-
stor querit ouem p̄ditā vt reducat eam: q; et si
erraui tū (mandata tua nō sum oblit⁹) finaliter
et ex toto vnde quere me et misere mei et p̄fice
vt cepisti. mādata obliuiscit̄ qui nō surgit post
casum qui errauit et nō obliuiscitur surgit for-
tior cautior et humilior. Nouissime hic ap̄t se
et ostendit que p̄sona p̄ totū psalmū loquebat̄
sc̄z generalis iustus. Qui ex hac p̄e qua dicit
(q; mandata tua nō sum oblitus) est ouis in-
uenta sed adhuc ex alia parte querit et p̄ sui pa-
storis sanguinē fufum et dispersum in omnib;
gentibus inuenitur.

Ratio.

Palma totius beatitudinis deus q̄ fideles
tuos vt in lege tua ambulēt testimonia tua seru-
tentur mandata custodiant: salubris p̄uisor in
formas: cōcede nobis iustificatōes tuas toto
corde querere: eloquia intelligere: mirabilia p̄-
dicare: vt qui hactenus ceu oues p̄dite erraui-
mus tuis p̄js humeris restituā paradiſo glo-
riemur. Per do.

Psalmus de clamore penitentis ascen-
dere et proficere cupientis ac dolore sue
longe in hac vita peregrinationis.

ps. cxi.

Ad dominū cū tri-
bularer clamaui et exaudiuit me.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Ti-
tulus canticū graduū. Et est sensus hic est can-
ticū graduū. i. mentis exultatio de ascensu sp̄i-
rituali q; spirituales gradus sunt isti. Canticū
enim designat iocunditatē. gradus vero ascen-
sionem et p̄fectum. magna autē debet esse iocun-
ditas anime p̄ficienti ad deum. Materia cla-
mor penitentis ascendere et p̄ficere cupientis.
Intentio: monere hominē ad ascendendū et p̄-
ficiendū exemplis seruorū dei quos de mor-
tuis viuos deus ipse fecit tanquam carbones
vastatores. Sententia in generali p̄pha in isto
psalmo in p̄ona cuiuslibet fidelis educti de va-
nitate et malis huius seculi incipientis iam ascē-
dere volēsq; p̄ficere ac soli deo inherere patiē-
tis liguas aduersantiū clamat ad dñm vt a lin-
guis istorū liberet vehementerq; cōquerit q; in

hacrita diuini cōmorans maloz cōmixtiōe tantū pregrauat. **A**scendens ergo hic loquitur et de eius pfectu hic agit licet enī gradus vel descendentiū vel ascendentiū sint gradus tñ qui modo in his qñdecim psalmis positi sunt ascēdentes tñ significant. **E**st autē ascensus hic spiritalis qui fit nō passibz pedū sed pmoīde affectuū vt de virtute in virtutē et de minore ascēdatur ad maiorez vbi charitas mouet pedem. **I**deoq; quanto quis plus diligit tanto magis ascendit. **E**t nota q; quindecim gradus erant quibz ascendebat in templū seu domū dñi quā rex salomon edificauerat vbi sūmus pontifex semel in anno scz in festo ppiatiōis nō sine sanguine in sancta sanctorz ascendebat et ascensurus singulos psalmos tñ singulis gradibz scz in quolibet gradu vnum decantabat ita q; in vltimo gradu q; erat iam in atrio domus dñi canebat. **E**cce nunc bñdicite dño rē. **U**n esdras ppheta repletus codē spiritu quo dauid intellegens istos gradus templi bis qñdecim psalmis et numero et significatiōe cōcordare voluit hos de nomine graduū inānulare. **Q**uindena rius enim numerus ex septenario et octonario pstatz p septenariū vetus testamentū intelligit q; septimus dies in eo celebrari pcepit die enī septimo requieuit deus ab omni ope qd; patrarat p octonariū vero nouū testamentū designatur q; in octauo die quo christus resurrexit sūpfit exordiu et q; idem dies in magna celebritate haberi auctoritate noui testamēti iubet. **Q**uīdecim ergo graduū fit distinctio vt p hoc explicetur sacramentū veteris et noui testamēti et si gnificet vtriusq; testamēti doctrina in his gradibus cōtineri. **E**t sic p quindecim gradus in sancta sanctorz ascendebat ita quindecim gradibus virtutū que in nouo et veteri testamento intelligunt oīs electi in sancta scōz .i. in eternam beatitudinē ascēdendo pficiunt: potest etiam quindenarius numerus in denariū et qñarium diuidi et p denariū decem pcepta p qñarium pō quinq; sensus corpis intelligi. **Q**uia sicut p quindecim gradus ascēdebat in sancta sanctorz ita qñq; sensibz corpis edomitis et decem pceptis cōpletis itur in sancta sanctorz .i. ad gaudia celestiu pmiōz. **S**unt ergo hic qñdecim gradus sicut in templo quindecim erāt gradus quibz in illud ascendebat qd; templuz est figura celestis templi ad qd; his gradibz ascēditur. **B**eatitudinē ergo quam supior pars alphabeticus cantauit isti sequētes psalmi ordinatis quindecim gradibz tam psalmoz q; metrorum in sacramentū tam noui q; veteris testamēti explicant. **P**rimus autē gradus est a

malis seculi exire et vniuersę vanitati renunciare. **I**nitium enim pfectus est carnalia vicia relinquere et dño inherere. **E**t tñ cum homo incipit ascendere .i. cogitat pficere cōtempso scō soli deo herens incipit pati linguas aduersantium et detrahentiū et qd; grauius est quasi consulendo a salute auertentiū. **S**ententia in speciali. **I**stus ergo volens exire de malis seculi q; bus ptimebat dicit se clamasse ad dñm sic. **(E**d dñm) q; psumare et facere facilius (cū tribularer) ac tēatōibz et deceptōibz ab ascēsu retraheret (clamaui) intētiōe cordis orādo feruēt vt me educeret de malis seculi pmentibz me grauius valde vtilis est fidelis tribulatiō aīe vñ enim tribulatiō inde compellit deum orare et in eius adiutorio cōfidere. **T**ūc enim presto est diuinum adiutoriū quādo deficit humanū (et exaudiuit me) misericorditer liberando et ad gradus ascendendi pstituendo vbi erat cōtra linguas detrahentiū dicēs.

Dñe libera animam meam a labijs iniquis: et a lingua dolosa.

Dñe q; me in gradu cōstituiisti iam ergo (libera animā meā a labijs iniquis) .i. illoz qui phibendo et terredō me detineret impedire conantur ne mundū et secularia negocia derelinq; et familiarius tibi adherēa (et a lingua dolosa) eoz videlicet qui verbis suauioribz et palliato pñlio me impediret a bono retrahere nituntur. labia enī iniqua sunt que apē loquūt malum que palā minant et terrent. lingua vero dolosa est habens imaginez cōsulendi et pñicem nocendi. **S**ed dominus quasi exercens iustū dicit ei.

Quid detur tibi aut quid apponatur tibi: ad linguam dolosam.

Quid detur tibi in arma (aut quid apponatur tibi) quasi in cōsolatiōe quo te munias (ad) .i. ptra (linguā dolosam) q; mala sua detet plus nocet. q. d. **Q**uale remediū ptra huiusmodi retractionis habere poteris. de lingua dolosa tñ facit mentōne q; magis nocet et sub ea satis intelligitur alia. **M**agis enī timenda est lingua dolosa et adulatoris q; iniqua et detractoris. duo dicit scz dari et apponi q; sagitte dant in arma et carbones apponunt quasi in pñolationē vñ de ipse dñs qui exercens interrogat respondēs sue interrogationi subiungit.

Sagitte potentis acute: cum carbonibus desolatorijs.

Sagitte potentis .i. verba dei omnipotentis scz verba sacre scripture (acute) ad vulnerandum et trāfigendū eoz vulnere amoris dabū

tur tibi p remedio (cum carbonibz et desolatorijs). i. cum exemplis peccatorz ad deum conuersorum. Qui bene dicunt carbonem qz conuersi ad deum igne charitatis calefacti de mortuis reuiuiscunt et alijs mortuis adhibiti suo exemplo eos vt uiuant accendunt. dicunt etiam carbonem desolatorij seu vastatorij qz vastando ad desolationem pducunt carnales affectus et seculares amores. Ipsos enim attendendo si male lingue volunt nos impedire vt a bono retrahere attendimus nos ad carbonem illos cogitando vel dicendo talis fuit aliquando fornicator modo est castus. talis gulosus modo est sobrius. et sic de singulis et omnes isti modo ardent deo seruiunt non potero ego quod iste et ille possunt hi bene post sagittas apponunt qz post exhortationem verborum exemplis est agendum vt quod verbis quis accepit credat se posse euz multi delicati iam illud noscunt implese et si multum peccauerunt eo amplius amauerunt. Deinde ascendens de incolatu suo et pmissione malorum conquerit dicens.

Deum mihi qz incolatus meus plongatus est: habitauit cum habitantibus cedar: multum incola fuit anima mea.

Deum mihi. In scripturis ve indicat gehennae supplicium: sed deum presens exilium. Unde sequitur (qz incolatus meus). i. peregrinatio huius seculi (plongatus est) qz et si breue sit tempus tui desiderio nimis longus mihi videtur qd enim suscepi p spem non contempler p speciem et non dum veni ad patriam ubi cum nullo malovicturus sum. et inde gemo qz ad tumultum miseriarum (habitauit) non cum bonis sed cum habitantibus cedar id est iacentibus in tenebris peccatorum: cedar enim tenebre interpretatur et doleo cum illis esse qz (multum incola). i. peregrina a deo in regione dissimilitudinis puta vagando discurrendo per multa vana et inutilia (fuit anima mea) que debebat solis diuinis esse intenta. Sicut enim corpus peregrinat locis ita anima affectibus. Si deum amat anima ascendit ad eum si terram peregrinatur a deo. Et qz patiens in sua peregrinatione sit ostendit cum subdit.

Cum his qui oderunt pacem eram pacificus cum loquebar illis impugnabant me gratis.

Cum his qui oderunt pacem. i. qui scindunt catholicam unitatem (eram pacificus) non turbulentus non iratus eorum molestias patienter tolerando et unitatem seruando vt eis pacem liberrime predicare sic debes habitare inter malos vt pacifice tolere iniquos. Tunc enim bonus

eris cum te aliena malicia mutare non poteris (cum loquebar illis) prohibendo a malis et hortando ad bona ipsi obstinati (impugnabant me gratis). i. sine meo merito et causa: nolentes me audire loquentes tibia. Et ideo si audire prestant mali nequaquam tibi a verbo predicationis cessare debent boni: ne sicut illi peccant ex facto ita isti peccent ex silentio.

Oratio.

Tribulationum nostrarum optime mitigator deus libera animas fidelium a labijs detractentium iniquorum vt adiutorijs spiritualibus premunitis nullis impugnationibus aggrauentur. p. d.

Psalmus de recursum ad deum et ciues celestes in tribulatione et tentatione ac diuini auxilij postulatione. ps. cxx.

Enauis oculos meos in montes: vnde veniet auxilium mihi.

Auctor psalmi propheta dauid. Idem titulus qui supra et idem sensus et similiter in sequentibus. Materia: postulatio diuini auxilij in tribulatione et tentatione. Intentio monere fideles vt in tribulatione et tentatione per orationem ad deum recurrant ac de eius precatione et auxilio omnino confidant. Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona tribulati in tribulationibus et periculis constituti ad deum et ad ciues celestes leuat oculos mentis petitque eorum adiunari precibus et meritis ne mens eius alicui tentationi succumbat et impugnationi. Scdus gradus est petere diuinam defensionem cui nil posse obuiare monstrat cui enim de mundo exeunti pericula occurrunt exposcere debet diuinum auxilium. Sententia in speciali. Qui ergo supra quasi inclinatus clamauit iam respirans oculos ad intercessores sanctos leuat dicens (Leuaui oculos meos) scilicet mentis et corporis (in montes) spirituales scilicet ad sanctos et ciues celestes dignitate eleuatos. A monte christo qui est mons in vertice montium dicuntur sancti montes qui prius illuminati sunt sole iusticie et per eos aperte sunt scripture (vnde). i. ex quibus veniet auxilium mihi qz ab eis tripliciter ad nos venit auxilium scilicet per eorum scripturas et doctrinam. per exemplum et imitationem. ac per merita et intercessionem apud deum sed non est presumendum de illis immo de domino. Unde et subdit.

Auxilium meum a domino: qui fecit celum et terram.

Auxilium meum tamen principaliter est a domino licet per eos qz hi de plenitudine eius accipiunt diuina enim adiutoria hominibus pre-

A

stita et per angelos et sanctos ministrata principi-
paliter sunt a deo. Illi ergo ministri sed deus est
auctor qui fecit celum et terram et ergo potest auxi-
liari. Ideo hic dominus celi et terre factor describitur
ut quantum precellat ceteros sanctos attendatur.
Illi creature sunt et iste creator. Illi illuminati
sunt iste illuminator. Deinde iste de tali auxilio
letus sibi ipsi tanquam alteri loquitur. q. d. Quia
auxilium est a domino ut ergo firmus sis in gradibus.

Non det in commotione pedem tuum: neque
dormitet qui custodit te.

Non det dominus (in commotione) qua ab ascen-
su mouearis (pedem tuum). i. non permittat affec-
tionem tuam mutari de bono in malum nec pa-
tiatur moueri stabilitate qua in eo es firmatus.
Sicut autem charitas pedem mouet adambu-
landum et perficiendum sic superbia mouet ad caden-
dum et deficiendum (neque) etiam (dormitet). i. tepe-
scat et ad modum dormitantis custodiam tuam negli-
gat (qui custodit te) scilicet deus custos principalis
deus enim in se manentem puigili custodia pre-
git actuetur et neminem deserit nisi prius ab ipso
deserat ut autem tibi non dormiat esto israel quia.

Ecce non dormitabit neque dormiet: qui
custodit israel.

Ecce non dormitabit neque dormiet). i. non erit
negligens in custodia sua tanquam dormitaret
semiplene vel dormitet plene (qui custodit israel)
id est sanctos videntes et contemplantes deum
quia sine ulla intermissione custodit qui cum spi-
ritualium oculorum intentione contemplantur. q. d. ille qui
custodit israel custodiet te in gratia sua si fueris
israel. i. videns deum per fidem operantem. Esto er-
go israel ut merearis ipsum habere custodes et
tunc non finet moueri pedem tuum. Et quasi quis
quereret quis est iste custos subdit.

Dominus custodit te dominus protectio tua: super
manum dexteram tuam.

Dominus custodit te in bono (dominus) est (protectio
tua) contra malum (super manum dexteram tuam). i. plus
et fortius quam manus tua dextera que precipue pro-
tegit et defendit. hoc est plus quam tota virtus tua
posset te protegere etiam omnis potestas huma-
na. Vel est (protectio super manum dexteram tuam). i. pro-
tegit bonam operationem tuam que per dexteram si-
gnificatur ne deficiat vel detrimentum patiatur.
Et sic proteget te quia.

Per diem sol non uret te: neque luna per
noctem.

Per diem sol non uret te). i. non ureris et eleua-
beris elatione prosperitatis (neque luna per noctem)
id est non succubes et deijceris depressione ad-
uersitatis. per diem enim accipiuntur prospera. per so-

lem elatio que venit ex prosperis: per noctem vero
aduersa: per lunam depressio que puenit ex aduer-
sis. Et dicitur luna urere quia non solum ex calore
sed etiam ex frigore urunt et desiccant fructus
terre. q. d. nec fulgor prosperitatis nec defectio ad-
uersitatis turbabunt. propositum tue mentis domino te
custodiente et protegente et ut breuiter omnia com-
plectar.

Dominus custodit te ab omni malo: custodi-
at animam tuam dominus.

Dominus custodit te ab omni malo) non quidem
a malo tribulationis et pene sed a malo peccati
et culpe et hoc discernit cum subiungit custodi-
at animam tuam dominus) ut intelligas te a domino custo-
dari ab illo malo quod potest esse in anima. i. a pec-
cato non ab illo quod potest esse in corpore scilicet infirmita-
te vel tribulatione. Custodit etiam quandoque a
malo culpe et pene quia utraque salus est in manu
sua et potestate. Deinde cuncta concludit d.

Dominus custodiat introitum tuum et exitum
tuum: ex hoc nunc et usque in seculum.

Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum
ex hoc nunc et usque in seculum). i. dirigat te in omni-
bus operibus et tentationibus tuis a principio usque
ad finem et nunc et semper ac bonis initiis bonos
exitus adiungat. Quando tentamur intramus
quando tentationem vincimus eximus. Et cu-
stodit dominus introitum dum non finit tentari supra
vires et ne vincamur tentationis tempore. Exitum vero
custodit cum facit cum tentatione exitum et pro-
uenit et ne vincamur in fine. In greco introi-
tus vocatur ingressus ad fidem per baptismum ex-
itus vero transitus de ista vita ad gloriam.

Ratio.

Protege plebem tuam non dormitans nec
obdormiens domine protectio israel et ne uramur per
diem tu nos ab scandalis huius mundi defen-
de. per deo.

Psalmus de gaudio et leticia electo-
rum adhuc peregrinantium ex spe et desi-
derio veniendi ad hierusalem civitatem cele-
stem: ps. cxii.

Etatus sum in his
que dicta sunt mihi: in domum domi-
ni ibimus.

Auctor psalmi propheta david. Titulus ut su-
pra. Materia spes et desiderium veniendi ad hie-
rusalem civitatem supernam. Intentio: monere et
incitare fideles ad habendum huiusmodi spem
et desiderium. Sententia in generali propheta in isto
psalmo in persona cuiuslibet electi gaudet se ad
supernam civitatem scilicet hierusalem esse venturum. De